



ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์  
ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดนนทบุรี

**THE FACTORS IN REPRTITIVE PANHANDLE WHO AFTER RECEIVED  
WELFARES IN NONTHABURI HOME FOR THE DESTITUTE**



โดย

วิษุกรณ์ จุลกะเทียน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต  
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์  
วิทยาลัยรัฐกิจ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2561



**THE FACTORS IN REPRTITIVE PANHANDLE WHO AFTER RECEIVED  
WELFARES IN NONTHABURI HOME FOR THE DESTITUTE**



**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT  
OF THE REQUIREMENTS FOR  
THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTION  
PUBLIC ADMINISTRATION INSTITUTE, COLLEGE OF GOVERNMENT**

**GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY**

**ACADEMIC YEAR 2018**

วิทยานิพนธ์เรื่อง

ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์  
ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดนนทบุรี

โดย

วิชูกรณ์ จุลกะเศียน

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2561

พล.อ.ต.หญิง ดร.จิราภรณ์ ศรีศิลป์  
ประธานกรรมการสอบ

ผศ.ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร  
กรรมการ

ผศ.ดร.จิตาภา ธีรศิริกุล  
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

27 สิงหาคม 2561

Thesis entitled

**THE FACTORS IN REPRITITIVE PANHANDLE WHO AFTER RECEIVED  
WELFARES IN NONTHABURI HOME FOR THE DESTITUTE**

by

WICHUKORN JUNKASIAN

was submitted in partial fulfillment of the requirements  
for the degree of Master of Public Administration

Rangsit University  
Academic Year 2018

---

AVM. Jiraporn Srisil, D.M  
Examination Committee Chairperson

Asst.Prof. Chanchai Chilaoarporn, Ph.D.  
Member

---

Asst.Prof. Jidapa Thirasirikul, Ph.D.  
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vannee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

August 27, 2018

## กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ พล.อ.ต.หญิง ดร.จิราภรณ์ ศรีศิลป์ ผศ.ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร ซึ่งเป็นประธานกรรมการและกรรมการควบคุมการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.จิตาภา ธิรศิริกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต ที่อนุเคราะห์ทุนการศึกษา ประเภทเรียนดี ตลอดหลักสูตร จนกระทั่งจบการศึกษา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ทุกท่าน ที่อบรม สั่งสอน ให้วิชาความรู้ จนการศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ ผู้ปกครองสถานคุ้มครองฯ เจ้าหน้าที่ และผู้รับการสงเคราะห์ทุกท่าน ที่กรุณาเสียสละเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาและเวลาอันมีค่าในการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ตลอดการศึกษา

ขอขอบพระคุณครอบครัว ผู้เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนช่วยเหลือในทุกด้าน จนกระทั่งประสบความสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบุชาพระคุณบิดา มารดา และบูรพาจารย์ ที่ให้การอบรม สั่งสอน ให้มีสติปัญญา และคุณธรรม อันเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของชีวิต และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยสนับสนุน ให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการวิจัยครั้งนี้

วิฑูรณ จุลกะเสียน

ผู้วิจัย

5808398 : สาขาวิชาเอก: รัฐประศาสนศาสตร์; รป.ม.

คำสำคัญ : คนขอทาน, พฤติกรรมการขอทานซ้ำ, สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี,  
ปัจจัย, แนวทางแก้ไข

วิทยุกรรม จุลกะเตียน: ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ใน  
สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดนนทบุรี (THE FACTORS IN REPRITITIVE PANHANDLE  
WHO AFTER RECEIVED WELFARES IN NONTHABURI HOME FOR THE DESTITUTE)  
อาจารย์ที่ปรึกษา: ผศ.ดร.จิตาภา ธิรศิริกุล, 154 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคน  
ขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี 2) เพื่อเสนอแนวทางการ  
แก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้  
ที่พึ่งนนทบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิง  
ลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคน  
ขอทานไทยที่ได้รับการสงเคราะห์อยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป  
จำนวน 10 คน และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน 5 คน วิเคราะห์  
และประมวลผลข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาประเด็นหลักและจัดกลุ่มของข้อมูลตามวัตถุประสงค์  
ของการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมโยงกับการศึกษา และหาข้อสรุปที่เป็นสาระหลักของผลการวิเคราะห์  
เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครอง  
คนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ประกอบด้วย ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ เช่น 1) ปัญหา  
ด้านสุขภาพที่เป็นข้อจำกัดในการประกอบอาชีพอื่น และความไม่เข้มแข็งของจิตใจที่กลับไปมี  
พฤติกรรมแบบเดิม 2) เป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย ไม่มีข้อจำกัด ไม่ต้องอาศัยความรู้ ภูมิทางการศึกษา  
หรือทักษะเฉพาะทาง ได้เงินง่าย ใช้เวลาน้อย จึงกลายเป็นทางเลือกสำหรับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทาง  
สังคม และกลุ่มคนที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ 3) การขาดโอกาสทางการศึกษา การขาดการ  
ยอมรับจากครอบครัวและสังคมภายนอกที่ไม่เปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลได้ปรับตัวเมื่อพ้นการ  
สงเคราะห์ 4) การบังคับใช้กฎหมายควบคุมการขอทานยังคงไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ  
ยังมีขอทานส่วนมากที่ไม่รู้ว่าการขอทานนั้นเป็นความผิดทำให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำจน  
กลายเป็นวัฏจักร 5) นโยบายที่นำมาปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำ ไม่สามารถนำมาปฏิบัติ

ได้จริงเมื่อขอทานพ้นจากการสงเคราะห์ เนื่องจากโครงการมุ่งเน้นการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และกิจกรรมที่ต้องอาศัยทั้งเงินทุน และที่ดินในการประกอบอาชีพ ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สามารถทำได้

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี เช่น 1) การอบรมให้ความรู้ในเรื่องของกฎหมายให้กับขอทาน 2) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ประชาชนรู้และเข้าใจถึงความผิดในการสนับสนุนการขอทาน 3) เจ้าหน้าที่รัฐควรลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความสำนึกและกลัวต่อการกระทำความผิดซ้ำ 4) พัฒนาโอกาสในการประกอบอาชีพให้ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยเป็นอาชีพไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดิน และเงินทุนในการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย คือการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาขอทาน ควรเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมรวมถึงปัญหาการขอทานในสถานการณ์ปัจจุบัน และสามารถนำนโยบาย มาใช้ได้จริงในเชิงการปฏิบัติ อย่างยั่งยืน



**5808398 : MAJOR: PUBLIC ADMINISTRATION; M.P.A.**

**KEYWORDS : BEGGAR, REPETITIVE BEHAVIORS PANHANDLE, FACTOR,**

**NONTHABURI HOME FOR THE DESTITUTE, PROPOSED SOLUTIONS**

**WICHUKORN JUNKASIAN: THE FACTORS IN REPRTITIVE PANHANDLE**

**WHO AFTER RECEIVED WELFARES IN NONTHABURI HOME FOR THE DESTITUTE.**

**THESIS ADVISOR: JIDAPA THIRASIRIKUL, PH.D., 154 p.**

The objective of this research were to 1) analysis the factors in reprtitive panhandle who after received welfares in Nonthaburi Home for the Destitute 2) proposed solutions to the problem in reprtitive panhandle who after received welfares in Nonthaburi Home for the Destitute. This study is qualitative research. Data were collected manually using In-depth interviews with a semi-structured interview form together with non-participation observation method with 10 samples of Thai beggar who received welfares and stay in Nonthaburi Home for the Destitute shelters more than 2 times and 5officers who are involve in utilizing policy to practice. Data was analysis, interpret of the main content, grouping of data according to the objective of research to find their link and concluded the main results of the analysis to answer the objective of this research. The result of the study found that:

1 . The factors in reprtitive panhandle who after received welfares in Nonthaburi Home for the Destitute comprises of psychological, social and economic factors such as 1) health problems that is the limitations in the occupation and not strong of mind induced them return back to the same behavior; 2) the occupation is easy access, no restrictions, does not require knowledge or educational qualifications or specific skills, easy money and spend a little time therefore it has become an alternative for disadvantaged social groups and people experiencing economic problem; 3) the lack of educational opportunities, lack of the acceptance by family and society that does not allow individuals to adjust after relief from welfares; 4 ) law enforcement to control beggars still unenforceable in practice. Many of beggars are still unaware that begging is an offense causing a repeat offender becomes cyclical; and 5) Policies that are taken to resolve the problem of repetitive panhandle cannot be practical when the beggar are over relief because the

Student's Signature ..... Thesis Advisor's Signature .....



project focused on the agricultural and craft occupations that require both funding and land available in which, practically will not possible.

2 . Solutions to the problem in repetitive panhandle who after received welfares in Nonthaburi Home for the Destitute such as 1) training to provides knowledge about the law to the beggars; 2) disseminate to the public knowledge and understanding of the offense in supporting of a beggar; 3) government officials should punish the offender seriously to achieve consciousness and fear of repeat offences; and 4) career development opportunities to meet target need which should not have a limitation of land and capital of occupation and etc.

Recommendation on research is to formulate policies in order to solve the problem of panhandle should be in line with the context of social issues including the current situation in the panhandle and can apply policy in term of practical use to sustainable practices.



## สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญรูป	ญ
<b>บทที่ 1</b>	
<b>บทนำ</b>	<b>1</b>
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ของการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์	6
<b>บทที่ 2</b>	
<b>แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b>	<b>10</b>
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับขอทาน	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคือขอทาน	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ	16
2.4 แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม	18
2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้หรือทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรม	24
2.6 ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม	25
2.7 ทฤษฎีความต้องการ-แรงขับ-สิ่งจูงใจ	26
2.8 สารสำคัญของพระราชบัญญัติควบคุมการขอทานพุทธศักราช 2559	27
2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
2.10 กรอบแนวคิดในการวิจัย	35

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
<b>บทที่ 3</b>	<b>ระเบียบวิธีการวิจัย</b>
	3.1 วิธีการวิจัย 47
	3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 48
	3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 50
	3.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย 51
	3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 52
	3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล 54
	3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 55
<b>บทที่ 4</b>	<b>ผลการวิจัย</b>
	4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี 58
	4.2 ผลการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของการเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี 77
<b>บทที่ 5</b>	<b>สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ</b>
	5.1 สรุปผลการวิจัย 97
	5.2 การอภิปรายผลการวิจัย 101
	5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 104
<b>บรรณานุกรม</b>	<b>107</b>
<b>ภาคผนวก</b>	<b>110</b>
<b>ภาคผนวก ก</b>	พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.2559 111
<b>ภาคผนวก ข</b>	สาระสำคัญในประเด็นขอทานของนโยบายกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประจำปี 2560 119

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ค	
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	127
ภาคผนวก ง	
ภาพประกอบการวิจัย	145
ประวัติผู้วิจัย	154



## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางแสดง มิติของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทาน (ซ้ำ) ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี	39
4.1 ข้อมูลภูมิหลังส่วนบุคคลของขอทาน	57
4.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ	58
4.3 สรุปผลการศึกษา มิติ/ประเด็นการศึกษา/ผลการศึกษา/บูรณาการผลการศึกษา	94



## สารบัญรูป

รูปที่

2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

35



## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการขอกทานนั้น ถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากคนกลุ่มหนึ่งขาดการคุ้มครองทางสังคม และไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างเหมาะสม หลายคนเข้าข่ายหลอกลวงให้หลงเชื่อว่าตนอยู่ในสภาพที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เกิดความสงสารจนโอกาสจากความใจบุญของผู้ให้ทาน หลุดหนี เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และการทารุณกรรม บางรายไม่คิดจะทำงานเชิงเศรษฐกิจเพราะการขอกทานเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่ายและมีรายได้ดี ขณะเดียวกันยังพบขอกทานที่มีความจำเป็นต้องดำรงชีพด้วยการเป็นขอกทาน เนื่องด้วยความจำเป็นทางปัจจัยด้านสาเหตุด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สภาพร่างกาย หรือแม้กระทั่งการขาดโอกาสเข้าถึงสิทธิสวัสดิการของรัฐ ที่เป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

ฉัตรสุดา รอบคอบ (2560, น.1) กล่าวว่า หลายประเทศทั่วโลกมีแนวทางปฏิบัติและกฎหมายเกี่ยวข้องกับการขอกทานในหลายมิติ ดังเช่น สถานการณ์ในออนตาริโอ ประเทศแคนาดา มีการออก “กฎหมายถนนปลอดภัย” ในปี 2542 ห้ามการขอกทาน แต่กลับโดนฟ้องศาลว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประเทศเดนมาร์ก ถือว่า การขอกทานถือเป็นสิ่งผิดกฎหมายและมีโทษจำคุกถึง 6 เดือน ในฝรั่งเศส ได้ยกเลิกกฎหมายห้ามขอกทานตั้งแต่ปี 2537 ในประเทศกรีซ การขอกทานมีโทษจำคุก 6 เดือน และปรับ 3,000 ยูโร ส่วนในประเทศอังกฤษมีกฎหมายเก่าแก่ ห้ามเป็นคนใช้ชีวิตจรจัด แต่ไม่มีโทษจำคุกและไม่ได้บังคับใช้ในทุกเมือง บางครั้งมีการจับกุมในรถโดยสารสาธารณะ สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ในบางพื้นที่ของซานฟรานซิสโก ห้ามทำการขอกทานแบบก้าวร้าว และในบอสตันมีการระดมจัดระเบียบขอกทานในปี 2553 พร้อมกับประกาศสัมพันธไมตรีให้ประชาชนให้เงินขอกทาน แต่ก็ได้มีการจำแนกขอกทานเป็นแบบสงบกับแบบก้าวร้าว

สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมการขอทาน ฉบับแรกเมื่อปี 2484 และได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน และเห็นว่าทบัญญัติเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้ทำการขอทานไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงสมควรให้มีการจัดระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้กระทำการขอทาน การควบคุมการขอทาน และแยกผู้แสดงความสามารถออกจากการเป็นผู้ทำการขอทาน

จากมูลเหตุดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มีประกาศ พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน ขึ้นใหม่ เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2559 และประกาศใช้ พระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2559 โดยเป็นประสงคของ พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็เพื่อ ห้ามมิให้บุคคลใดทำการขอทาน ตามมาตรา 13 และให้ถือว่าการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการขอทาน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559) พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 ระบุไว้ว่าการกระทำต่อไปนี้ถือเป็นการผิด

- 1) การขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อเลี้ยงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยวาจา ข้อความหรือการแสดงกิริยาอาการใด
- 2) การกระทำด้วยวิธีการใดให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและสงมอบเงินหรือทรัพย์สินให้การแสดงความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือการแสดงอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ชมหรือผู้ฟัง การขอเงินหรือทรัพย์สินกันฐานญาติมิตร หรือการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร ไม่ถือว่าเป็นการขอทานตามพระราชบัญญัตินี้ และตามมาตรา 15 เมื่อปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 13 วรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้ซึ่งฝ่าฝืนนั้น ไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อทำการคัดกรองและหากการคัดกรองพบว่าผู้ทำการขอทานเป็นเด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายเฉพาะเพื่อ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยกรมพัฒนา สังคมและสวัสดิการ เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการกับทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาขอทาน ภายใต้หลัก 3P ซึ่ง ฉัตรสุดา ครอบขอบ (2560, น.14) ได้ระบุหลักการ 3P ไว้ ได้แก่

- 1) การบังคับใช้กฎหมาย (Policy) เป็นนโยบายเพื่อเพิ่มแนวทางการขับเคลื่อนงานให้ ครอบคลุมและเน้นการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ เช่น ตั้งคณะกรรมการแก้ไข



ปัญหา การขอทานจังหวัด แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานคุ้มครอง จัดระเบียบคนขอทาน และจัดทำ ทะเบียนข้อมูล จัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทาน

2) การคุ้มครองช่วยเหลือ (Protection) เป็นการพัฒนาระบบการให้การคุ้มครอง ช่วยเหลือฟื้นฟูตามปัจจัยและสาเหตุการเป็นขอทาน เช่น ทำบันทึกความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทาง อาชีพและรายได้ คัดแยกเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และการคุ้มครองสวัสดิภาพคนขอทาน จัดบริการ ฟื้นฟู และพัฒนาศักยภาพคนขอทาน เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน

3) การป้องกัน (Prevention) เป็นการป้องกันในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็น มาตรการที่จะช่วยในการจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม รวมไปถึงการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ สังคมตระหนักถึงปัญหาจากการให้ทาน ภายใต้แนวคิด “ให้ทานถูกวิธี ลดวิธีการขอทาน” และการสร้างความร่วมมือในการป้องกันแก้ไขปัญหาขอทานต่างด้าวโดยเฉพาะในพื้นที่ต้นทางที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ดำเนินการสำรวจจัดระเบียบคนขอทานในกรุงเทพฯ และภูมิภาค พบว่าสาเหตุที่พบส่วนใหญ่มาจากปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจ ความยากจน การว่างงาน ขาดรายได้ และปัญหาด้านสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการ ประกอบอาชีพ ยกตัวอย่างเช่น การมีโรคประจำตัว โรคเรื้อรัง หรือภาวะความพิการที่ไม่ต้องการ เป็นภาระของครอบครัว รวมทั้งผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต ซึ่งอาจตกเป็นเหยื่อของผู้แสวงประโยชน์ นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาครอบครัวมีส่วนสำคัญทำให้เกิดปัญหาการขอทาน ซึ่งปัญหาส่วนมากมาจากการขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู บุคคลที่เติบโตมากับครอบครัวแตกแยก เด็กและผู้พิการที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามอัตภาพ โดยไม่มีสัมพันธในลักษณะเครือญาติ หรือต้องดูแลตัวเอง

โดยที่ผ่านกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ให้การคุ้มครองช่วยเหลือขอทานไทยที่เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต จนสามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้ สำหรับขอทานต่างด้าว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ก็ได้ให้การคุ้มครองช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ในกรณีขอทานคู่พ่อลูกหรือคุณแม่ลูกที่อยู่ระหว่างรอพิสูจน์ ความสัมพันธ์ก่อนส่งกลับประเทศต้นทาง และยังได้ร่วมกับองค์กรพันธมิตร อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล ประเทศไทย ในการหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาขอทานชาวกัมพูชา ให้ได้รับการคุ้มครอง ดูแล ช่วยเหลือและสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 ได้สะท้อนให้เห็นภาพความพยายามของรัฐในการจัดระเบียบกับผู้ทำการขอทาน ด้วยวิธีการ กำจัดออกไปจากพื้นที่ทางสังคมและจำกัดพื้นที่การใช้ชีวิตให้อยู่ได้เพียงในสถานคุ้มครองฯ อันเป็นอำนาจภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ดำเนินงานตามกลไกด้านสังคมในการบรรลุนโยบายของรัฐบาลที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ให้มีการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี นั้นเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจในการให้การสงเคราะห์คนเร่ร่อนไร้ที่พึ่ง ผู้ป่วยจิตเวชที่สิ้นสุดการรักษาจากโรงพยาบาลคนขอทานทั้งชาวไทยและต่างชาติ ซึ่งกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช 2559 ซึ่งในงานวิจัยดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มคนขอทานไทย เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของนโยบายการพัฒนาและฝึกอาชีพตามความถนัด เพื่อไม่ให้กลับไปประกอบอาชีพขอทานซ้ำ ต่างจากกลุ่มเป้าหมายอื่นที่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอาการทางจิตและผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ โดยสถานคุ้มครองจะให้บริการด้านปัจจัย 4 และจัดให้มีการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมกับสภาพร่างกายและจิตใจ มีการส่งเสริมสุขภาพ การจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เพื่อให้ผู้รับการสงเคราะห์ได้มีสุขภาพกาย และใจที่ดีขึ้นพร้อมที่จะนำไปประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้โดยไม่เป็นภาระกับสังคมเมื่อพ้นจากการ สงเคราะห์แล้ว โดยดำเนินการผ่าน โครงการธัญบุรี โมเดลซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมายทั้งทางด้านจิตใจ สังคม สุขภาพ และอาชีพ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งเป็นการเสริมพลังและปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ผู้ร่วมโครงการได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองจากการพัฒนาทักษะตามความสนใจ เพื่อฝึก อาชีพและขัดเกลาจิตใจ พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาคนไร้ที่พึ่งและคนขอทาน เพื่อเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพหลังกลับคืนสู่ครอบครัวหรือชุมชน เป็นการสร้าง โอกาสเพื่อเริ่ม ชีวิตใหม่ให้แก่กลุ่มคนขอทาน ซึ่งเป็นดำเนินการ โครงการนำร่องเป็นแห่งแรกในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชายธัญบุรี และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จากนั้น ได้ขยายผลไปยัง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจำนวน 11 แห่งทั่วประเทศ หนึ่งในนั้นก็คือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี โดยสถานคุ้มครองฯ จะให้การสงเคราะห์และให้บริการด้านปัจจัย 4 รวมถึงการอบรมความประพฤติ การฟื้นฟูสมรรถภาพ ตลอดจนการฝึกอาชีพ เพื่อให้

ผู้รับบริการสามารถประกอบอาชีพและช่วยเหลือตนเองได้โดยที่ไม่เป็นภาระของสังคม ในขณะเดียวกัน เมื่อมีการให้บริการด้านปัจจัย 4 และพัฒนา คุณภาพชีวิตให้แก่คนขอทานแล้ว แต่ผู้ ที่ผ่านการบำบัด พื้นฟู และพัฒนาศักยภาพ ตามโครงการธัญบุรี โมเดลของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง นนทบุรี เมื่อผู้รับบริการพ้นจากการสงเคราะห์ออกไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับ สังคมภายนอกแล้ว ก็ยังคง ดำรงชีพด้วยการขอทานซ้ำเช่นเดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ไม่ บรรลุผล ตามวัตถุประสงค์คือการลดจำนวนของผู้ที่ขอทานซ้ำ เท่าที่ควร

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงปัจจัยของผู้รับการสงเคราะห์ว่าเหตุใดจึงกลับมา ประกอบ อาชีพขอทานซ้ำและเป็นเหตุทำให้ถูกควบคุมตัวมาใช้ชีวิตอยู่ที่สถานสงเคราะห์ อันจะเป็น แนวทางใน การพัฒนาและปรับปรุง นโยบายการบำบัด พื้นฟู และพัฒนาศักยภาพให้แก่กลุ่มคน ขอทานเพื่อหาแนวทางป้องกันการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืนต่อไป

## 1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

1.2.2 เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับ การสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

## 1.3 ขอบเขตการวิจัย

### 1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ที่ตั้ง เลขที่ 78/12 หมู่ที่ 1 ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

### 1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้เป็นผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง นนทบุรี โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มประชากรขอทานไทยทั้งหมดที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถาน คุ้มครอง คนไร้ที่พึ่งนนทบุรี มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 10 คน จากทั้งหมดของกลุ่มประชากร

ขอทานไทย จำนวน 45 คน (ข้อมูลจากสถิติขอทานไทยที่รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ปีงบประมาณ 2560 ที่เข้ารับการสงเคราะห์ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 - 30 กันยายน 2560) และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน 5 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหาร สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เนื่องจาก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ จึงให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นสำคัญ จึงเลือกศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เหตุที่ต้องรวบรวมข้อมูลจาก ประชากรทั้งหมดเนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มาก และไม่เหมาะสมในการสุ่มตัวอย่าง

### 1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม 2560 - พฤษภาคม 2561

## 1.4 ประโยชน์ของการวิจัย

1.4.1 ได้ข้อมูลปัจจัยประกอบแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

1.4.2 ได้ข้อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

## 1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

คนขอทาน หมายถึง บุคคลที่ขอทรัพย์สินของผู้อื่นเพื่อเลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยวาจา ข้อความ หรือแสดงกิริยาอาการใด อันเป็นการกระทำด้วยวิธีการใดให้ผู้อื่นเกิดความสงสาร และส่งมอบเงินหรือสิ่งของให้ ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน 2559 และเป็นบุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ในช่วงระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2560

การขอทานซ้ำ หมายถึง พฤติกรรมการขอทานที่บุคคลกระทำความผิดติดต่อกัน มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป อันเป็นเหตุให้ถูกควบคุมตัวมาอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ในช่วงระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2560

**สังคมสงเคราะห์** หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ของวิชาชีพที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง นนทบุรีใช้ในการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาการบุคคล กลุ่ม ชุมชน ทั้งที่ประสบและไม่ประสบปัญหาความเดือดร้อนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมเพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมต่อไป

**สวัสดิการสังคม** หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคมของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง นนทบุรี เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคม การมีนันทนาการและบริการทางสังคมทั่วไป โดยระบบบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ประชาชนต้องได้รับและเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดบริการทางสังคมในทุกระดับ

**กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** หมายถึง หน่วยงานระดับกระทรวงที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกระทรวงภาคสังคมในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน โดยรวมส่วนราชการด้านนโยบายและการปฏิบัติ ประกอบด้วย

- 1) กรมประชาสงเคราะห์ สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.)
- 3) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.)
- 4) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน
- 5) การเคหะแห่งชาติ (กคช.)
- 6) สังกัดกระทรวงมหาดไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
- 7) สังกัดกระทรวงการคลัง

**กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ** หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม การพัฒนาสังคม และการสังคมสงเคราะห์ รวมถึงให้การ คุ้มครอง ส่งเสริม



สิทธิ และให้บริการสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมสนับสนุนการ จัดสวัสดิการและการพัฒนาสังคมโดยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ และการจัดกิจกรรม ตามโครงการพิเศษ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายพึ่งตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ ซึ่งมีหน่วยงานในสังกัด คือ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง นิคมสร้างตนเอง และศูนย์ พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา

**สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี** หมายถึง องค์กรที่ให้บริการด้านสวัสดิการสังคมที่ได้มาตรฐาน ได้เริ่มก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 และเปิดดำเนินการให้การสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง เมื่อปี พ.ศ.2536 จนถึงปัจจุบัน โดยมีบุคคลกลุ่มเป้าหมาย คือ คนเร่ร่อน ไร้ที่พึ่ง คนขอทาน และผู้ป่วยที่สิ้นสุดการรักษาจากโรงพยาบาล

**โครงการรัฐบุรุษโมเดล** หมายถึง นโยบายการบำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาศักยภาพของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านจิตใจ สังคม สุขภาพ และอาชีพ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เป็นการเสริมพลังและปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ผู้ร่วมโครงการได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองจากการพัฒนาทักษะตามความสนใจ เพื่อฝึกอาชีพ ขัดเกลาจิตใจ สร้างโอกาสเพื่อเริ่มชีวิตใหม่ให้แก่กลุ่มคนขอทานและลดอัตราการขอทานซ้ำของขอทาน ซึ่งดำเนินในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 11 แห่งทั่วประเทศ

**ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำ** หมายถึง สาเหตุหรือแรงผลักดันที่ทำให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ที่เป็นขอทาน ของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ดำรงชีพในการเป็นขอทานมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป

**ภูมิหลังส่วนบุคคล** หมายถึง ข้อมูลส่วนตัวของขอทานในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการขอทาน

**เพศ** หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของขอทาน ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี แบ่งเป็น ชายและหญิง ที่ตอบแบบสัมภาษณ์

**อายุ** หมายถึง อายุจริงของคนขอทานในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ที่ตอบแบบ สัมภาษณ์ โดยนับอายุเต็มปีปฏิทิน จนถึงปีที่ตอบแบบสัมภาษณ์

**ระดับการศึกษา** หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของคนขอทานในสถานคุ้มครองคน ไร้ที่พึ่งนนทบุรีที่ตอบแบบสัมภาษณ์

**ประสบการณ์ในการขอทาน** หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือพฤติกรรม การขอทาน ของคนขอทานในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ที่ตอบแบบสัมภาษณ์

**เอกสารสำคัญ** หมายถึง เอกสารที่นำมาวิเคราะห์ในการวิจัย ประกอบด้วย เอกสารประวัติ ภูมิหลังของขอทาน เพิ่มประวัติส่วนบุคคลของขอทาน พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.2559 นโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำปี 2560



## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อช่วยให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ของข้อมูล ตลอดจนช่วยสนับสนุนให้การสรุปผลและอภิปรายผลจากการศึกษาวิจัย มีความสมบูรณ์มากที่สุด การวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารข้อมูล แนวคิด และทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการขอทาน
  - 2.1.1 ประเภทของขอทาน
  - 2.1.2 สาเหตุการขอทาน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคือขอทาน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ
- 2.4 แนวคิดการจัดเก็บทางสังคม
- 2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้หรือทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรม
- 2.6 ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม
- 2.7 ทฤษฎีความต้องการ-แรงขับ-สิ่งจูงใจ
- 2.8 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติควบคุมการขอทานพุทธศักราช 2559
- 2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 2.9.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 2.9.2 งานวิจัยต่างประเทศ
- 2.10 กรอบแนวคิดในการวิจัย



ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับขอทาน รวมทั้งนโยบายและมาตรการการแก้ไขปัญหขอทาน ทั้งนี้ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาพระราชบัญญัติ รวมไปถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจและครอบคลุมถึงประเด็นของงานวิจัยที่ศึกษา

## 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการขอทาน

สิทธิพร เกษจ้อย (2550, น.14) กล่าวว่า ปัญหาคนขอทานในประเทศไทยเป็นปัญหาที่นับว่าเป็นปัญหาเก่าแก่ อีกปัญหาหนึ่งสำหรับประเทศไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอิทธิพลของศาสนาพุทธที่สอนให้คนไทยมีเมตตาจิตช่วยเหลือซึ่งกันและกันมานาน ประชาชนจึงชอบทำบุญให้ทานกันอย่างกว้างขวางและสม่ำเสมอตลอดมา ซึ่งเป็นสาเหตุอันช่วยให้การขอทานดำเนินอยู่ได้และเป็นการยากที่จะแก้ไขให้หมดสิ้นไปจากสังคม ซึ่งในปัจจุบันนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความผันแปรทางเศรษฐกิจ การเพิ่มและการโยกย้ายที่อยู่ของประชากร ที่ได้รับความกดดันจากการเป็นอยู่ในชนบท มาสู่ความสะดวกสบายในเมืองและการว่างงานหรือ การทำงานไม่เต็มตัวของเกษตรกร ก็มีส่วนทำให้คนเร่ร่อนขอทานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการให้ทานแก่คนขอทานเพื่อให้พ้นความรำคาญของประชาชนทั่วไป ก็เป็นการส่งเสริมเร่ร่อน และคนขอทานและผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้ยึดอาชีพมากขึ้น ก่อให้เกิดการกีดขวางและรบกวนประชาชน ผู้ประกอบสัมมาชีพมากขึ้นทุกวัน ซึ่งการขอทานกันอย่างมากมายนั้นย่อมเป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจ ของชาติเพราะเท่ากับแรงงานส่วนหนึ่งต้องสูญเปล่าไปเป็นจำนวนมาก ทั้งยังเป็นการกระทบกระเทือนต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ทำให้ปัญหาคนขอทานกลายเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่ง

มูลเหตุข้างต้นชี้ให้เห็นว่าขอทานเป็นปัญหาทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ เพราะคนกลุ่มหนึ่งขาดการคุ้มครองทางสังคม ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างเหมาะสม หลายคนเข้าข่ายหลอกลวงให้หลงเชื่อว่าตนอยู่ใน สภาพที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เกิดความสงสารฉวยโอกาสจากความใจบุญของผู้ให้ทาน หลายกรณี เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และทารุณกรรม บางรายไม่คิดจะทำงานเชิงเศรษฐกิจเพราะการขอทานมี รายได้ดี ขณะเดียวกันขอทานที่ต้องขอทานเพราะความจำเป็นด้วยปัจจัยสาเหตุด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สภาพร่างกาย หรือแม้กระทั่งการเข้าถึงสิทธิ์สวัสดิการของรัฐก็เป็นตัวชี้วัดให้เห็น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

### 2.1.1 ประเภทการขอกทาน

กองสวัสดิการสงเคราะห์ ฝ่ายสวัสดิการคนไร้ที่พึ่ง. (ม.ป.ป. อ้างถึงในฉัตรสุดา รอบคอบ, 2560, น.6) ได้แบ่งประเภทของขอกทานออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) ขอกทานชั่วคราว เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดสนขาดแคลนที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า
- 2) ขอกทานอาชีพ เกิดจากความเกียจคร้านทำงาน ไม่มีความรู้ ความด้อยโอกาสทางสังคม ไม่มีรายได้ ขาดแคลนเงินเป็นค่าอาหาร และค่าใช้จ่าย คนขอกทานประเภทนี้มักมีความพิการ ชรา เป็น จุดขายเรียกร้องความสงสาร ดังเช่น คนขอกทานหญิงชรารายหนึ่งถูกเจ้าหน้าที่สถานแรกรับคน ไร้ที่พึ่ง นนทบุรีตรวจค้นทรัพย์สิน พบว่ามีบัญชีเงินฝากติดตัว 300,000 บาท
- 3) ขอกทาน โดยอิทธิพลของแก๊งขอกทาน ปัจจุบันรูปแบบการขอกทานได้มีวิวัฒนาการจากการ ขอกทานโดยอาชีพมาเป็นขบวนการขอกทาน โดยมีผู้จัดการอำนวยความสะดวกอยู่เบื้องหลังการขอกทาน ซึ่งจะทำงานในรูปแบบธุรกิจ โดยจะมีนายหน้าออกไปตามชนบทหรือแหล่งเสื่อมโทรมที่มีสภาพความเป็นอยู่ยากจน ขัดสน เพื่อโน้มน้าวชักจูงคนพิการ คนชรา หรือแม่ลูกอ่อนเข้าสู่ตลาดขอกทาน วิธีการ ออกทำงานคือ ตอนเข้าสู่ผู้ประกอบการจะนำแรงงานขอกทานไปส่งตามที่ต่าง ๆ และผู้ควบคุมจะคอย ฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ อาจจะนำข้าว ขนม น้ำไปให้บ้าง แล้วเก็บกวาดเงินในกระป๋องหรือภาชนะที่ขอได้ไป รวบรวมไว้ พอตกเย็นก็จะมารับกลับไปยังแหล่งที่พัก ส่วนการจัดสรรผลประโยชน์แก่คนขอกทาน พบว่า ได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์เพียงราว 2,500 บาทต่อคนใน 2 สัปดาห์ แต่คนขอกทานก็ยังยอม ตกอยู่ภายใต้สภาวะการฉ้อฉลนี้ เนื่องจากความไม่รู้ กล่าวคือ คนขอกทานส่วนใหญ่มีการศึกษาดำ ไม่รู้ สภาวะการณ์ทางสังคมเมือง ไม่มีทุนเริ่มต้นที่จะจัดขบวนการขอกทานของตนเอง และปราศจาก ความสัมพันธ์กับกลไกของรัฐบางส่วน ดังเช่น มีขอกทานรายหนึ่งเคยขอแยกตัวไปขอกทาน โดยอิสระที่ สถานีขนส่งหมอชิตได้เพียง 1 วัน ได้ถูกตำรวจควบคุมตัว จึงเกิดความหวาดกลัว ไม่กล้าไปขอกทาน อิสระโดยลำพัง

ปัจจุบันนี้อิทธิพลของขบวนการขอกทานแพร่กระจายทั่วไป โดยเฉพาะจุดชุมชนที่ทำรายได้ดีขอกทานที่ไม่อยู่ในสังกัดหรือขอบข่ายของขบวนการก็จะถูกบีบให้ออกไปจากพื้นที่ที่สามารถทำรายได้ ได้ดี โดยผู้ที่ต้องการอยู่นอกเหนืออิทธิพลของขบวนการ จะต้องไปทำการขอกทานในแหล่งที่มีรายได้น้อย ไม่มีคนพลุกพล่าน ขอกทานอิสระจึงต้องถูกดึงเข้ามาสู่ขบวนการ ทำงานเป็นขบวนการ รับส่วนแบ่งจาก ขบวนการ และกลายเป็นสมาชิกของขบวนการธุรกิจขอกทานไปในที่สุด

### 2.1.2 สาเหตุของการขอทาน

สิทธิพร เกษจ้อย (2550, น.14) กล่าวว่า การขอทาน เป็นการขอทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมิได้ ทำการงานอย่างใด หรือให้ทรัพย์สินสิ่งใดตอบแทน และมีใช่เป็นการขอกันในฐานะญาติมิตร ตลอดจนการขบร้อง การคิด สี ตี เป่า การแสดงการเล่นต่าง ๆ หรือการกระทำอย่างอื่นใด ในทำนองเดียวกัน เมื่อมิได้มีข้อตกลง โดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเรียกเก็บค่าดู ค่าฟัง แต่ขอทรัพย์สิน ตามแต่ผู้ฟังผู้ดูจะสมควรใจ ปัญหาคนขอทานในประเทศไทยเป็นปัญหาที่นับว่าเป็นปัญหาเก่าแก่ปัญหาหนึ่ง อาจเป็นเพราะอิทธิพลของศาสนาที่สอนให้คนไทยมีเมตตาจิต ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมานาน ประชาชนจึงชอบทำบุญ ให้ทานกันอย่างกว้างขวางและสม่ำเสมอตลอดมา ซึ่งเป็นสาเหตุอันช่วยให้ การขอทานดำเนินอยู่ได้ และเป็นการยากที่จะแก้ไขให้หมดสิ้นไปจากสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความแปรผันทางเศรษฐกิจ การเพิ่มและการโยกย้าย ที่อยู่อาศัย ของประชากรที่ได้รับความกดดันจากความเป็นอยู่ในชนบท มาสู่ความสะดวกสบายในเมือง และการว่างงาน หรือการทำงานไม่เต็มที่ของเกษตรกร ก็มีส่วนทำให้คนเร่ร่อนขอทานเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการให้ทานแก่คนขอทานเพื่อให้พ้นความร่ำคาญของประชาชนทั่วไป ก็เป็นการส่งเสริมการเร่ร่อนและขอทานและผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้ชีวิตอาชีพนี้มากขึ้นก่อให้เกิดการกีดขวางและรบกวนประชาชนผู้ประกอบสัมมาชีพมากขึ้นทุกวัน ซึ่งการขอทานกันอย่างมากมายนั้นย่อมเป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจของชาติเพราะเท่ากับแรงงานส่วนหนึ่งต้องสูญเปล่าเป็นจำนวนมาก ทั้งยังเป็นการกระทบกระเทือนต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ทำให้ปัญหาคนขอทานกลายเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่ง จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมขอทาน มาตั้งแต่ พ.ศ.2484 โดยพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมคนเร่ร่อน และคนขอทานนำส่งกรมประชาสงเคราะห์เพื่อให้การสงเคราะห์และฝึกอาชีพต่อไป

สาเหตุที่ทำให้คนต้องมาประกอบอาชีพเร่ร่อนและขอทานนั้น ส่วนมากมีปัญหามาจากความยากจนเป็นสาเหตุใหญ่ รองลงมาคือ สาเหตุจากความพิการ ทั้งร่างกาย จิตใจ หรือสมอง และการมีทัศนคติที่ว่า การขอทานเป็นอาชีพอิสระจะขอเมื่อไหร่หรือจะหยุดเมื่อไหร่ก็ไม่มีใครบังคับ รวมไปถึงการถูกข่มขู่ให้ขอทาน จากกลุ่มคนมิถุนาชีพ หรือผู้ก่อประโยชน์จากการขอทาน

จากสาเหตุของการมาเป็นขอทานข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าขอทานประเภทขอทานชั่วคราว เกิดจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ สภาพร่างกายและจิตใจ อันขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ขอทาน

ประเภท ขอทานอาชีพ เป็นผลมาจากระดับการศึกษาต่ำ ประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ รวมถึง ค่านิยมของชุมชนและแรงจูงใจเรื่องรายได้ ส่วนขอทานประเภทขอทานโดยอิทธิพลของแก๊งขอทานมา จากการถูกล่อลวงหรือบังคับจากอิทธิพลของแก๊งขอทาน

## 2.2 แนวคิดการแก้ไขปัญหาคนขอทาน

ฉัตรสุดา ครอบครอง (2560, น.1) กล่าวว่า หลายประเทศทั่วโลกมีแนวทางปฏิบัติและกฎหมายเกี่ยวข้องกับขอทานในหลากหลาย รูปแบบ ในออนตารีโอ ประเทศแคนาดา มีการออก “กฎหมายถนนปลอดภัย” ในปี 2542 ห้ามการขอทาน แต่โดนฟ้องศาลว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประเทศเดนมาร์ก ถือว่าการขอทานเป็นสิ่งผิดกฎหมายมีโทษจำคุกถึง 6 เดือนในฝรั่งเศส ได้ยกเลิกกฎหมายห้ามขอทานตั้งแต่ปี 2537 ในประเทศกรีซ การขอทานมีโทษจำคุก 6 เดือน และปรับ 3,000 ยูโร ส่วนในประเทศ อังกฤษมีกฎหมายเก่าแก่ ห้ามเป็นคนใช้ชีวิตจรจัด แต่ไม่มีโทษจำคุกและไม่ได้บังคับใช้ในทุกเมือง บางครั้งมีการจับกุมในรถโดยสารสาธารณะ สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ในบางพื้นที่ของซานฟรานซิสโกห้ามทำการขอทานแบบก้าวร้าว ในบอสตัน มีการระดมจัดระเบียบขอทานในปี 2553 พร้อมกับ ประชาสัมพันธ์ไม่ให้ประชาชนให้เงินขอทาน แต่ก็ได้มีการจำแนกขอทานเป็นแบบสงบกับแบบก้าวร้าว

สำหรับประเทศไทยมีแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาการทำการขอทานมาตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และได้ตรากฎหมายควบคุมการขอทานขึ้น โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและบุคคลที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ควบคุมตัวคนขอทานส่งไปยังสถานสงเคราะห์ (เดิมเป็นหน่วยงานภาคราชการสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ ปัจจุบันนี้เป็นหน่วยงานราชการสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) เพื่อให้การสงเคราะห์ตลอดจนการฝึกอาชีพที่เหมาะสมสามารถที่จะประกอบสัมมาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไป

โดยรัฐบาลสมัยนั้นเล็งเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่องขอทานจะเป็นการผิดต่อกฎหมายหรือไม่ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช 2484 ออกมาใช้บังคับเพื่อแก้ไขปัญหาที่จะเกิดจากคนเร่ร่อนทำการขอทาน แต่บทบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับเฉพาะกับบุคคลขอทานที่เป็นคนไทยในราชอาณาจักรเท่านั้น และเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการช่วยเหลือและการสงเคราะห์คนขอทาน โดยมีได้ถือว่าการทำการขอทานเป็นความผิด หรือมี

โทษทางอาญาส่วนบุคคลขอทานที่เป็นคนต่างด้าวต้องใช้กฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองเพื่อผลักดันส่งบุคคลเหล่านั้นกลับประเทศนั้นๆ แยกเฉพาะออกไป

สำหรับกฎหมายควบคุมการขอทาน พุทธศักราช 2484 ได้ใช้บังคับมานานและเห็นว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้ทำการขอทานไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรให้มีการจัดระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน การควบคุม การขอทาน และแยกผู้แสดงความสามารถออกจากการเป็นผู้ทำการขอทาน จึงได้ออกพระราชบัญญัติ ควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 เพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติที่ครอบคลุม ทั้งการจัดระเบียบ การแยกผู้แสดงความสามารถออกจากผู้ทำการขอทาน การให้ความคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม รวมถึงกำหนดความผิดทางอาญาแก่ผู้ซึ่งหาประโยชน์จากความไม่สมบูรณ์ทางร่างกาย ความอ่อนด้อยทางสติปัญญา หรือสภาพจิตใจของบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิด “ความเป็นธรรมในความไม่เท่าเทียม”

โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยกรมพัฒนา สังคมและสวัสดิการ เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการกับทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาขอทาน ภายใต้หลัก 3P ซึ่ง ฉัตรสุดา ครอบครอง (2560, น.14) ระบุหลักการ 3P ไว้ ได้แก่

1) การบังคับใช้กฎหมาย (Policy) เป็นนโยบายเพื่อเพิ่มแนวทางการขับเคลื่อนงานให้ ครอบคลุมและเน้นการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ เช่น ตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา การขอทานจังหวัด แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานคุ้มครอง จัดระเบียบคนขอทาน และจัดทำ ทะเบียนข้อมูล จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทาน

2) การคุ้มครองช่วยเหลือ (Protection) เป็นการพัฒนาระบบการให้การคุ้มครอง ช่วยเหลือ พี่นฟูตามปัจจัยและสาเหตุการเป็นขอทาน เช่น ทำบันทึกความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทาง อาชีพและรายได้ คัดแยกเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และการคุ้มครองสวัสดิภาพคนขอทาน จัดบริการ พี่นฟู และพัฒนาศักยภาพคนขอทาน เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน

3) การป้องกัน (Prevention) เป็นการป้องกันในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็น มาตรการที่จะช่วยในการจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม รวมไปถึงการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ สังคมตระหนักถึงปัญหาจากการให้ทาน ภายใต้แนวคิด “ให้ทานถูกวิธี ลดวิถีการขอทาน” และการสร้างความร่วมมือในการป้องกันแก้ไขปัญหาขอทานต่างด้าว โดยเฉพาะในพื้นที่ ดันทางที่มี เขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน



อย่างไรก็ตามสำหรับการจัดการปัญหาจึงต้องประกอบด้วยแนวทางที่หลากหลายทั้งด้านการแก้ไขตัวคนขอทานให้สามารถกลับไปอยู่ในสังคมได้ดั้งเดิม ประกอบกับต้องดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลคนขอทานเพื่อให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข การป้องกันปัญหาให้กลุ่มเสี่ยงเข้าสู่วงจรขอทาน ตลอดจนการพัฒนาสังคมโดยรวมให้เจริญก้าวหน้าขึ้นเพื่อควมมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมโดยทั่วหน้ากัน

## 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ

Gottfredson and Hirschi (1993 อ้างถึงใน สุวรรณ ใจคลองแคล้ว, 2546, น. 28) กล่าวว่า ผู้กระทำความผิดติดนิสัย (Persistence Offender) โดยทั่วไป หมายถึง ผู้ที่กระทำความผิดซ้ำซาก หรือกระทำความผิดบ่อยครั้งจนถือว่าเป็นนิสัย ซึ่งแต่เดิมมักจะใช้คำว่า ผู้กระทำความผิดโดยสันดาน ผู้ที่กระทำความผิดติดนิสัยนั้น พิจารณาจากการที่ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำซาก คือกระทำความผิดซ้ำหลายครั้ง ถ้ากระทำความผิดเพียงครั้งเดียว หรือกระทำความผิดครั้งที่ 2 ยังไม่ถือเป็นการกระทำความผิดติดนิสัย เพราะอาจพลาดพลั้งได้ แต่ถ้ากระทำความผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป ควรจะถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดซ้ำซาก โดยจะต้องมีมูลเหตุจูงใจในการกระทำต่อเนื่องติดต่อกัน ตามแต่โอกาสเพื่อมุ่งหารายได้ มิใช่กระทำความผิดไปเพราะความจำเป็น หรือความกดดันของสภาพแวดล้อม ดังนั้นเมื่อถูกจับและถูกจำคุกแล้ว พวกนี้จะทำใจได้เพราะเตรียมตัวและเตรียมใจมาแล้ว นอกจากนี้หลายคนเคยผ่านการจองจำในเรือนจำมาก่อน การใช้ชีวิตในเรือนจำของผู้ต้องขังเหล่านี้ จึงมุ่งใช้เวลาให้ผ่านไปเพื่อรอการพ้นโทษ สำหรับผู้ที่มีจิตบกพร่อง จะเป็นพวกที่มีความบกพร่องทางจิตดังกล่าวนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำซาก จึงไม่ได้เกิดจากความชั่วร้ายในจิตใจที่จะคิดทำผิดเพื่อหวังสิ่งตอบแทนทางเศรษฐกิจ

ส่วนใหญ่การกระทำความผิดที่มีโทษระยะสั้น มีผลทำให้ผู้ต้องขังมีโอกาสหมุนเวียนเข้ามาในเรือนจำอยู่เป็นประจำ โดยมากผู้ต้องขังเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวแตกแยกหรือครอบครัวที่มีปัญหา และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาตั้งแต่เด็ก ก้าวร้าว และมีพฤติกรรมช่อนเร้น โดยมีพัฒนาการมาจากเด็กเกรหนี่ โรงเรียนไม่ชอบเรียนหนังสือ และไม่ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา และไม่มีทักษะหรือฝีมือในการประกอบอาชีพใด ๆ อีกทั้งไม่ชอบที่จะทำงานสุจริต หรือการทำงานหนักแต่ชอบสบาย และหาเงินโดยการทุจริตหรือลักขโมย พวกผู้ต้องขังที่กระทำความผิดติดนิสัย ที่กระทำความผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม โดยเฉพาะกรณีที่เป็นผู้ติด หรือเสพติด จะมีพื้นฐานทางครอบครัวที่มีปัญหาเช่นเดียวกับผู้ต้องขังที่กระทำความผิดติดนิสัยเกี่ยวกับคดีลักทรัพย์ จากการที่มีปัญหาครอบครัวได้นำไปสู่การคบเพื่อนเลวและการติดยาเสพติด ผู้ต้องขัง เหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่สามารถ

หลุดพ้นไปจากวัฏจักรของยาเสพติดไปได้ เนื่องจากปัจจัยทางสังคมหลายประการ เช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน การไม่มีงานทำ และการขาดการยอมรับ ของคนรอบข้างและคนทั่วไป ประกอบกับความไม่เข้มแข็งของจิตใจที่ทำให้ต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

และการที่ผู้ได้รับโทษ จะสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และไม่กระทำความผิดทางอาญาขึ้นใหม่ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมหลายทาง ซึ่งพนักงานคุมความประพฤติไม่อาจเข้าไปควบคุมได้ เช่น สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพการสมรส สุขภาพกายและสุขภาพจิต โอกาสในการทำงาน สภาพแวดล้อมทางบ้านและการคบเพื่อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากการกระทำ ความผิดซ้ำอาจเกิดจากปัจจัยภายในสังคมดังกล่าว เช่น การยอมรับของสังคม ถ้าสังคมไม่ยอมรับและบีบบังคับ ผู้พ้นโทษหรือผู้ถูกคุมความประพฤติก็จะกลับไปคบค้าสมาคมกับพวกเดียวกัน และกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

สำหรับพฤติกรรมของผู้ติดคุกซ้ำซาก เป็นลักษณะอาชญากรติดนิสัย อาชญากรประเภทนี้ได้แก่ บุคคลที่ไม่สามารถจะปฏิบัติตามให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมได้ ไม่เกิดความเข็ดหลาบเมื่อต้องโทษ และจะประกอบอาชญากรรมซ้ำอีกเมื่อมีโอกาส โดยไม่คำนึงว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นผลอย่างไรจะดำรงชีวิตอยู่ด้วยการโจรกรรม ไม่คิดเลิกเวลาต้องโทษก็แสวงหาตัวดี พอพ้นโทษก็ทำผิดอีก มีความพอใจจะเป็นอยู่อย่างนี้ ซึ่งถือว่ามีความชั่วร้ายติดอยู่ในบุคลิกภาพ จึงเรียกว่าอาชญากรติดนิสัย หรืออาชญากรที่กระทำความผิดซ้ำไม่เข็ดหลาบ

อาชญากรประเภทนี้ ปรากฏว่ามีร่างกายและจิตใจเป็นปกติตั้งแต่แรก คือไม่มีลักษณะที่แสดงว่าผิดปกติ ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางชั่วร้าย แม้จะได้พิจารณาย้อนหลังไม่ถึงบุคคลอื่นๆ ในตระกูล รวมถึงการศึกษาเล่าเรียนของบิดามารดาด้วย ก็ไม่ปรากฏว่าชั่วร้าย แต่กลับพบว่า สิ่งที่ผลักดันให้เขากลายเป็นอาชญากรไปนั้น เกิดจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจของเขาในภายหลัง อาจเกิดเพราะความจำเป็นจากเหตุการณ์บางอย่างบีบบังคับให้ค่อยๆ ประพฤติผิดไปทีละน้อยๆ โดยมากมักเกิดขึ้นในวัยเด็ก เมื่อกระทำความผิดหลายครั้งหลายหนเข้าก็เกิดเป็นความเคยชิน และในช่วงนี้เองที่บุคลิกภาพของตนเองได้เปลี่ยนไปกลายเป็นชีวิตของอาชญากรอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่เยาว์วัย

## 2.4 แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม

สืบเนื่องจากความรู้ที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ชอบอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ ไม่สามารถแยกไปอาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังได้ เพราะต้องมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา แต่จากการที่มนุษย์แต่ละคนต่างก็มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของตน จึงทำให้มนุษย์ต้องสร้างบางสิ่งบางอย่างขึ้นมาในสังคม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องจัดแบ่งความเหมือน ความแตกต่างของมนุษย์แต่ละกลุ่มให้ชัดเจน เนื่องจากในสังคมขนาดใหญ่ย่อมประกอบด้วยสังคมย่อย ๆ สิ่งดังกล่าวนี้ ก็คือวัฒนธรรม อันประกอบด้วย ภาษาคำพูด ความคิด ความเชื่อ ความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ รวมไปถึงกฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผนวิธีการดำเนินชีวิต ประเพณี ศีลธรรม ตลอดจนพฤติกรรมการแสดงออก และความชำนาญในด้านต่าง ๆ ล้วนถูกสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งสิ้น

นักวิชาการในปัจจุบันได้นิยามความหมาย และกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2553, น.85) ได้ให้ความหมายของการขัดเกลาทางสังคมไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของคนให้เป็นที่ต้องการของสังคม ตลอดจนเป็นการสร้างความเป็นตัวตนให้กับตนเอง เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552, น.68) ได้กล่าวว่ากระบวนการขัดเกลาเด็กที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือบุคคลนับตั้งแต่เกิดมาเติบโตเป็นผู้ใหญ่นั้นประกอบอาชีพจนกระทั่งตายจะต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาหล่อหลอมหรือที่เรียกว่า การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ทางสังคม แก่บุคคลผู้เป็นสมาชิกของสังคม จะหล่อหลอมความเชื่อกฎเกณฑ์ ค่านิยม แรงจูงใจ และบุคลิกภาพของบุคคลโดยรวม โดยผ่านกระบวนการนี้ บุคคลแต่ละคน จะเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐาน จารีตประเพณี และวิถีปฏิบัติต่างๆ ของสังคมที่เขาอาศัยอยู่ การขัดเกลาทางสังคมจะหล่อหลอมให้บุคคลมีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมสอดคล้องกับลักษณะที่สังคมปรารถนาและเห็นว่าเหมาะสมกับบทบาทของบุคคล ทั้งบทบาทที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันและที่มีมาในอนาคต เพื่อใช้ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมต่อไป



Elkin and Handel (1972, p.4) ได้กล่าวถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคมว่า หมายถึง เป็นกระบวนการที่ได้เรียนรู้จากสังคมและการอยู่ร่วมกันของคนในกลุ่มเดียวกัน เพื่อรับทราบถึงระเบียบหลักปฏิบัติและหน้าที่ของตนเองที่เหมาะสม เช่นเดียวกับความคิดของ Popenoe (1993 อ้างถึงใน ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2553, น.85) ได้ให้ความหมายของคำว่า Socialization ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการของคนในสังคมในการกระทำระหว่างกันทางสังคม การได้รับรูปแบบของบุคลิกภาพ และการเรียนรู้การดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่างๆ จากกลุ่มและสังคม และในความหมายของ Broom and Selznick (1958, p.57) กล่าวว่า การอบรมให้รู้ระเบียบของสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องประสบตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่ เป็นหลักในการปฏิบัติ ซึ่งทุกคนต้องเรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนของกลุ่มนั้นๆ วางไว้เพื่อให้การมีความสัมพันธ์ต่อกันสามารถเกิดขึ้นได้ ฉะนั้นการอบรมให้รู้ระเบียบของสังคมจึงเป็นวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบและเป็นกระบวนการที่มีอยู่ตลอดชีวิตซึ่งจะขาดเสียมิได้ โดยทั่วไปจะเริ่มเรียนตั้งแต่วัยเด็ก โดยเด็กจะเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมในชีวิตกลุ่ม และรับเอาคุณค่าของกลุ่มที่เราช่วยด้วยในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม และเมื่อร่วมกันกลุ่มใด เขาก็ต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ของกลุ่มนั้น เป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนใหม่และพัฒนาคุณค่าใหม่ ๆ โดยทั่วไปพ่อแม่จะเป็นผู้อบรมที่สำคัญ เพราะพ่อแม่ก็ได้รับการอบรมมาเช่นกัน การเป็นพ่อแม่จะต้องมีบทบาทอย่างไรต่อการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสามารถกล่าวได้โดยสรุปว่าการอบรมสั่งสอนให้รู้จักระเบียบของสังคม คือการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการพัฒนามุขลิกภาพ

Secord and Backman (1967) กล่าวเพิ่มเติมว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการที่กระทำต่อกันระหว่างบุคคลโดยที่พฤติกรรมของ บุคคลจะต้องทำตามความคาดหวังของกลุ่ม หรือมีพฤติกรรมเหมาะสมตามความมุ่งหวังของผู้ใหญ่ Broom and Selznick (1973, p.7) ได้อธิบายไว้ 2 ความหมาย คือ ในมุมมอง ของสังคม กระบวนการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการทำให้บุคคล มีวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบ และในมุมมองของแต่ละบุคคล กระบวนการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนจากชีวอินทรีย์เป็นมนุษย์ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และปฏิบัติตามค่านิยม อุดมคติ และระดับความทะเยอทะยาน

Mercer and Merton (1958, p.12) กล่าวว่า กระบวนการขัดเกลา ทางสังคม เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้และรับวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี บรรทัด

ฐานทางสังคม อุปนิสัย คุณค่าของระบบสังคมที่อยู่ไว้เป็นของตน และยอมทำ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมในชีวิตประจำวันจนกลายเป็นนิสัย

จากการศึกษาความหมายของการขัดเกลาทางสังคม จากแนวความคิดของนักวิชาการทั้งใน และต่างประเทศนั้น การขัดเกลาทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นและการถ่ายทอดกฎระเบียบและหลักปฏิบัติประพุดตน เพื่อที่ที่ต้องการสร้างลักษณะบุคลิกภาพที่เหมาะสม โดยที่ได้รับการเรียนรู้จากผู้ที่ถ่ายทอดให้มีการยอมรับบทบาท สถานภาพของตนเองในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม สำหรับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์เกิด การเรียนรู้และรับเอาระเบียบ กฎเกณฑ์ ความประพุดติ และล่านิยมต่าง ๆ ของกลุ่มคนในสังคม มาพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่สังคมยอมรับ ความมุ่งหมายของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

Broom and Selznick (1958, p.57) กล่าวถึง การขัดเกลาทางสังคมว่า มีความมุ่งหมายหลัก 4 ประการ ดังนี้ คือ

1) การปลูกฝังระเบียบวินัย การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนิน กิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่มการปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตาม ระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากแต่ก็ต้องแน่ใจทำระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่ บุคคลได้รับนับตั้งแต่วัยต้นของชีวิตจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่บุคคลควรทำตามระเบียบวินัยอย่าง สม่าเสมอและยึดหยุ่นอย่างมีเหตุผลเพราะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก

2) การปลูกฝังความมุ่งหวังในชีวิตตามที่กลุ่มยอมรับโดยปกติระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่ บุคคลไม่ค่อยอยากปฏิบัติ แต่ความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่นและยอมรับระเบียบวินัย ที่จะต้องประพุดติปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการในอนาคตความลุล่วงที่ต้องการนั้นคือความมุ่งหวังที่บุคคลได้รับจากสังคมหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้ถ่ายทอดค่านิยมทางสังคมนั้นมาถึงตัวบุคคล เช่นคุณค่าของสังคมไทยที่ยกย่องให้เกียรติคนที่มีการศึกษาสูงค่านิยมทางสังคมจะได้รับการปลูกฝังทั้งทางตรงและทางอ้อมทำให้บุคคลเกิดความมุ่งหวังในค่านิยมเหล่านี้และยอมลำบาก ทำตามบรรทัดฐานที่กลุ่มวางไว้เพื่อเป็นเป้าหมายในชีวิต

3) การกำหนดบทบาทในสังคม บุคคลจะได้รับการกำหนดบทบาทจากสังคมนั้นรวมทั้ง รับรู้ทัศนคติต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทนั้นๆ โดยลักษณะของการรับรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น ลักษณะการวางตัวให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมลูกกาลเทศะต่อบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ด้วย

4) การให้ความชำนาญเฉพาะอย่างหรือทักษะบุคคลจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้เกิดความชำนาญหรือทักษะที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคมกับคนอื่น ๆ จุดมุ่งหมายในข้อนี้เป็นผลสุดท้ายที่ต่อเนื่องมาจากจุดมุ่งหมายแต่ละข้อตามลำดับในสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ วิธีการเรียนรู้ มักเกิดจากการเลียนแบบถ่ายทอดกันลงมาับชั่วอายุคนแต่ในสังคมที่สลับซับซ้อนความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตของบุคคลอย่างมากวิธีการเรียนรู้ในสังคมที่ซับซ้อนนี้จึงต้องเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการจึงจะได้ผล โดยแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญคือโรงเรียนนั่นเอง

เนื่องจากการที่มนุษย์จะเป็นคนที่สมบูรณ์ได้นั้น นอกจากการมีร่างกายที่ครบสมบูรณ์แล้วยังจำเป็นต้องเป็นคนที่มีความดี จริยธรรมด้วย ดังนั้น จิตใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อตนเองและสัมพันธ์กับ คนอื่น ๆ นอกจากนักสังคมวิทยาแล้วยังมีนักจิตวิทยาสังคมรวมทั้งนักพฤติกรรมศาสตร์ก็ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้วย โดยจะให้ความสำคัญกับรูปแบบการปฏิสังสรรค์ระหว่าง บิดามารดา และบุตรเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ถูกต้อง และเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมได้ดี ซึ่งเรียกว่า “วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา” และพยายาม แยกรูปแบบการปฏิสังสรรค์ระหว่างบิดามารดาและบุตร

#### ลำดับขั้นของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาในสังคมย่อมจะผ่านลำดับขั้นต่าง ๆ ของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้วยกันทั้งนั้น ลำดับขั้นต่างๆ นี้ก็คือ วัยต่างๆ นั่นเอง กระบวนการขัดเกลาทางสังคมในแต่ละวัยย่อมแตกต่างกันออกไปและมีลักษณะเฉพาะ ลำดับขั้นของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีดังนี้

1) วัยเด็ก เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากที่สุดการอบรมนี้จะนำไปตามระยะเวลาของการเจริญเติบโต โดยระยะแรก จะเน้นในการตอบสนองความต้องการของทารก เช่น การให้อาหาร การให้ความอบอุ่น เมื่อเติบโตขึ้นก็จะเริ่มสอนคลาน นั่ง ยืน เดิน พูด

2) วัยหนุ่มสาว เป็นวัยที่ผ่านการอบรมมากพอที่จะรู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งการอบรมสั่งสอนส่วนใหญ่จะได้จากกลุ่มเพื่อน โรงเรียน วัยนี้เป็นวัยที่เด็กจะพ้นจากสภาพของ ความเป็นผู้เยาว์ และเริ่มเข้าสู่สถานะของความเป็นหนุ่มสาว วัยรุ่นจึงเป็นระยะที่มีการ

เปลี่ยนแปลง ทางร่างกายและจิตใจเพื่อที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว โดยเฉพาะร่างกายจะเปลี่ยนไปมา ในวัยนี้มักจะมีการเลียนแบบผู้อื่น เช่น บุคคลที่ตนยกย่องหรือเพื่อน จากการที่เขาได้สัมผัสกับ กลุ่มต่างๆ จะทำให้เขามีโอกาสเลือกที่จะยึดบรรทัดฐานใด คุณค่าใดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

3) วัยผู้ใหญ่ วัยนี้ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดเวลาทางสังคม แม้จะเป็นผู้มีประสบการณ์มากแล้วก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากบางโอกาสต้องประสบกับสถานการณ์ใหม่ในสังคมก็ต้องเรียนรู้ระเบียบใหม่ หรือการเข้าไปในสังคมอื่นก็จำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมของคนในสังคมนั้นให้ได้ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแนวปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ยิ่งถ้าสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยแล้ว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ระเบียบแบบแผนของสังคมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้มันต่อความเปลี่ยนแปลง

#### องค์กรที่ให้การจัดเวลาทางสังคม

ปพาณี วิฑิตวัฒนา (2545, น.29) ได้ศึกษาพบว่าการจัดเวลาทางสังคมมีบทบาทต่อทุกคน ตั้งแต่เกิดจนตาย องค์กรที่มีบทบาทให้การจัดเวลาทางสังคมมี 6 หน่วย คือ

1) ครอบครัว นับเป็นหน่วยทางสังคมกลุ่มแรกที่เป็นตัวแทนในการอบรมสั่งสอน ครอบครัวใช้วิธีการอบรมแก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่ออบรมให้เด็กได้รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใด ไม่ควรทำ สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ครอบครัวจึงนับเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้ การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งกลมเกลียวพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาท และความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการจัดเวลาทางสังคม หรือกล่าวได้ว่า บ้านเป็นศูนย์กลางของการจัดเวลาทางสังคม โดยมีบิดามารดาเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้

2) กลุ่มเพื่อน ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกันกลุ่มเพื่อน มีความสำคัญทางอ้อมในการจัดเวลาทางสังคมของบุคคล กฎเกณฑ์ระเบียบ ข้อบังคับบางอย่าง บุคคลจำเป็นต้องทำเพื่อให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ กลุ่มเพื่อนทำให้บุคคลรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มเพื่อนบางครั้งเปรียบเสมือนดาบสองคม กล่าวคือ มีผลในการช่วยเหลือถ่ายทอดคุณค่า และ วิธีการระเบียบกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่ต้องการให้ได้ ถ้ากลุ่มเพื่อนสนับสนุนบรรทัดฐานเหล่านั้นในทางตรงกันข้าม กลุ่มเพื่อนอาจเป็นแรงยั่วยุผลักดันให้บุคคลทดลองหรือลองดีต่อข้อบังคับระเบียบวินัยที่ผู้ใหญ่ตั้งเอาไว้ ปัจจุบันชีวิตในเมืองมีผลทำให้กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากขึ้น

3) โรงเรียน เป็นตัวแทนทางสังคมที่ให้การอบรมศึกษาอย่างเป็นทางการ มีแบบแผน และมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลธรรม จรรยา ค่านิยม ปรัชญา วัฒนธรรม รวมถึงการแก้ระเบียบ วินัยและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แบบแผนของสังคมได้มากขึ้น ทำให้รู้จักการปรับตัว รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยมทัศนคติ และเพิ่มพูนประสบการณ์ ด้านต่าง ๆ นับเป็นการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน โรงเรียนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากเพราะ เด็กใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานาน

4) กลุ่มอาชีพ เมื่อบุคคลผ่านพ้นจากการศึกษาในโรงเรียน เขาก็จะเริ่มประกอบอาชีพ เลี้ยงตัวเองต่อไป บุคคลจะพบเพื่อนร่วมงานตามแค'อาชีพของตน ซึ่งมีระเบียบวิธีการ แตกต่างกันไป บุคคลจำต้องเรียนรู้และรับไว้หากต้องการอยู่ในกลุ่มนั้น ความเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพใด อาชีพหนึ่งเป็นเวลานาน อาจทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้มีอุปนิสัยใจคอ ทัศนคติ ความต้องการของชีวิต แตกต่างไปจากที่เคยได้รับการแก้ฝนอบรมมาในระยะต้นของชีวิตก็ได้

5) สื่อมวลชน เป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องคุณค่า ความเชื่อ แบบของความประพฤติ ฯลฯ โดยเฉพาะในสังคมที่เจริญก้าวหน้า สื่อมวลชนจะแผ่ขยายและมีอิทธิพลต่อครอบครัว ทำให้บุคคลได้รับค่านิยม และวิธีการปฏิบัติทั้งในด้านบวกและด้านลบมากขึ้น สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงคุณค่าวัฒนธรรม และความเป็นไปในสังคม และนับวันจะเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญมาก เพราะสื่อเข้าถึงตัวคนได้ดีที่สุด และถึงตัวคนบ่อยที่สุดพร้อมทั้งถึงคนจำนวนมากพร้อมๆกัน การแทรกแนวคิดค่านิยมต่าง ๆ จึงทำได้ง่ายและได้ผล

กล่าวโดยสรุป แนวคิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการถ่ายทอดระเบียบ กฎเกณฑ์ ความประพฤติ และค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมให้บุคคล มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการผ่านตัวแทนต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน กลุ่มอาชีพ และองค์กรศาสนา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่กล่าวว่ามนุษย์จะเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ และนำไปยึดถือปฏิบัติจะประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ การสังเกต โดยสังเกตจากตัวแบบที่มีอยู่ในสังคมซึ่งอาจจะเป็นคน เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน หรือ อาจสังเกตจากตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น หนังสือ โทรทัศน์วิทยุ หลังจากสังเกต พฤติกรรมจากตัวแบบแล้ว มนุษย์ก็มักจะมีการเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบและนำพฤติกรรม เหล่านั้นไป



ประพฤติปฏิบัติ ถ้าพฤติกรรมนั้นได้รับการเสริมแรงทางบวก เช่น การได้รับคำชม หรือการยกย่องก็จะส่งผลให้มนุษย์นั้นยังคงประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมนั้นต่อไป แต่ถ้าพฤติกรรมนั้นได้รับการเสริมแรงทางลบ เช่น การถูกลงโทษ การประณามจากสังคมก็จะส่งผลให้พฤติกรรมนั้น มีแนวโน้มที่จะได้รับการปฏิบัติได้น้อยลง เป็นรากฐานที่สำคัญของแนวคิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่กล่าวว่ามีมนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคม เมื่อมนุษย์เกิดมาย่อมได้รับการอบรมสั่งสอน จากบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวที่ทำให้มนุษย์นั้นมีลักษณะเหมือนมนุษย์ทั่วไป

## 2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้หรือทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรม (Learning Theory or Behavior Theory)

ทัศนะของนักทฤษฎีการเรียนรู้/พฤติกรรมจะเห็นได้จาก Watson and Rayner (1913) แสดงให้เห็นว่าร่างกายและจิตใจของมนุษย์นั้นเป็นส่วนรวมที่ไม่ควรพิจารณาแยกจากกัน โดยเฉพาะจิตใจเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ยาก ดังนั้นมนุษย์แต่ละคนคือวัตถุที่มีพลังงานจากภายนอกมาขับเคลื่อนให้แสดงพฤติกรรม โดยตัวเร้าหรือตัวกระตุ้น (Stimulus) จะอยู่ในสภาพแวดล้อม พฤติกรรมของมนุษย์ คือ ปฏิกริยาโต้ตอบ (Response) ต่อเนื่องต่อสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อม การอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ คือการอธิบายว่าสิ่งเร้าประเภทใดในสภาพแวดล้อมก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการหรือไม่ต้องการนั้นๆ ได้ พฤติกรรมจึงถูกกำหนดโดยสภาพภายนอก ไม่ใช่ภายในตัวบุคคล

การเรียนรู้ (Learning) คือกระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลจากประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมบางประการ คือ กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการตอบโต้กับสิ่งเร้าต่างๆ ในสภาพแวดล้อม จะโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม

การเรียนรู้ไม่ได้ก่อให้เกิดพฤติกรรมในทางที่ดีเท่านั้นจะเรียนรู้พฤติกรรมที่เลวก็ได้ พฤติกรรมในทฤษฎีพฤติกรรมมี 2 ประเภท

1) Respondent Behavior คือ พฤติกรรมที่เป็นปฏิกริยาสะท้อนแบบ Reflex (การโต้ตอบสิ่งเร้าที่แน่นอนเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ เป็นกิจกรรมของกล้ามเนื้อและต่อมต่างๆ ในร่างกาย) เช่น นัยน์ตากระพริบเวลาโดนแสงต่างจ้าๆ พฤติกรรมสะท้อนจะต้องประกอบด้วย Stimulus Response สิ่งเร้าเรียกร้องให้มีทางโต้ตอบ สิ่งเร้าจึงมาก่อนการตอบสนองมาทีหลัง เช่น การที่ผงเข้าตาเป็น Stimulus น้ำตาเป็น Response เป็นต้น

2) Operant Behavior เกิดจากการเรียกร้องของสิ่งเร้า แต่ Operant Behavior แสดงออกต่อสิ่งแวดล้อม โดยไม่มีการเรียกร้องจากสิ่งเร้าและไม่ใช่ Reflex Operant Behavior แต่

เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาเอง โดยไม่มี Stimulus ที่รู้แน่ชัดจะเกิดจากการสั่งงานของสมอง โดยการเรียนรู้ในอดีต

ทฤษฎีพฤติกรรมจะสนใจพฤติกรรมที่เป็น Response ต่อสิ่งเร้าต่างๆ เพื่อความเข้าใจ และสามารถทำนายและควบคุมพฤติกรรม

การลงโทษหรือการให้รางวัลจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่ทำเป็นนิสัย เรียกว่าการเสริมแรงโดยตรง (Direct Reinforcement) รางวัล (Reward) จะเป็นการเสริมแรงในด้านบวก (Positive Reinforcement) สำหรับแต่ละบุคคล รางวัลจะมีความหมายไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความชอบ รสนิยม และความขาดแคลน อย่างไรก็ตามการวางเงื่อนไขจะได้ผลเต็มที่เมื่อรางวัลนั้นเกิดขึ้นทันที หลังจาก แสดงพฤติกรรม หรือถ้าไม่เกิดทันทีจะต้องมีการเชื่อมโยง

## 2.6 ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม (The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social Action)

Reader and William (1971 อ้างถึงใน สุมิตรรา คล้ำงาม, 2552, น.15) ได้ศึกษา พฤติกรรมของบุคคลเกี่ยวกับสถานะการตัดสินใจและอธิบายไว้ในทฤษฎีการกระทำทางสังคม ซึ่งได้พิมพ์เผยแพร่ไว้ในวารสารทางสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมิสซูรี โดยมีสาระสำคัญ คือ การตัดสินใจของ บุคคลในสถานการณ์ต่างๆ จะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่สำคัญ 3 ปัจจัย คือ

1) ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) การตัดสินใจของบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเป็นไปเพื่อสนองต่อเป้าหมาย (Goal) ความเชื่อ (Belief) ค่านิยม (Value) ขนบธรรมเนียมประเพณี และนิสัยความเคยชิน (Habits and Customs) ของแต่ละบุคคล ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นและมีอยู่ในแต่ละบุคคลอยู่แล้ว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลมากที่สุด

2) ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในแต่ละบุคคลสามารถผลักดันให้เกิดการตัดสินใจของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ ความคาดหวัง (Expectations) พันธะสัญญา (Commitments) และแรงเสริม (Force)

3) ปัจจัยสนับสนุน (Support Factors) เป็นปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้มีอิทธิพล โดยตรงต่อการตัดสินใจของบุคคล แต่เป็นปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนให้การตัดสินใจของบุคคลเป็นไปตามสถานการณ์และเงื่อนไขที่เหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ โอกาส (Opportunity) ความสามารถ (Ability) และการสนับสนุน (Support)



## 2.7 ทฤษฎีความต้องการ - แรงขับ - สิ่งจูงใจ (Need- Drive-Incentive Theory)

นักจิตวิทยาหลายคนเชื่อว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยความต้องการ และความต้องการทำให้เกิดแรงขับ ความต้องการของมนุษย์มีมากมาย มีทั้งที่เป็นความต้องการทางกายและความต้องการทางจิต แม้ว่านักคิดทั้งหลายยังคงตกลงกันไม่ได้ว่าความต้องการทางจิตของคนเรามีอะไรบ้าง แต่ก็มีสิ่งหนึ่งที่เห็นตรงกัน คือความต้องการทำให้เกิดความเครียด ทำให้เกิดความทุกข์ ฟรอยด์ (Freud) คิดเช่นนี้ พระพุทธเจ้าก็คิดเช่นนี้ ความเครียดหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นนี้ จะเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการและลดหรือปลดปล่อยความทุกข์ในที่สุด

Dollard and Miller (1951) มีความเห็นว่า ความต้องการทางจิตทำให้เกิดแรงขับด้วย แต่เป็นแรงขับที่เกิดจากการเรียนรู้ มีพลังผลักดันพฤติกรรมมนุษย์เหมือนกับแรงขับ โสมิโอสเตซิส ตัวอย่างแรงขับที่เกิดจากการ เรียนรู้ในทฤษฎีนี้คือความกลัวสิ่งต่างๆ เช่น กลัวความมืด กลัวงู ฯลฯ นอกจากนี้ ก็มีแรงขับอื่นๆ เช่น แรงขับที่เกิดจากความต้องการความรัก แรงขับที่เกิดจากความ ต้องการสำเร็จ และแรงขับที่เกิดจากความ ต้องการอำนาจ ฯลฯ

แรงขับเป็นสภาพความตึงเครียด เป็นความทุกข์ มนุษย์จะพยายามลดสภาพความตึงเครียด หรือความทุกข์ให้น้อยลงจนหมดไปในที่สุด สิ่งที่สามารถลดแรงขับได้คือสิ่งที่ตอบสนองความต้องการ สิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการ จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหา เป็นสิ่งจูงใจมนุษย์ ดังนั้นจึงเรียกสิ่งเหล่านี้ว่า สิ่งจูงใจ (Incentive) สิ่งจูงใจอาจเป็นอาหาร น้ำ ทรัพย์สิน เงินทอง เกียรติยศ การหลุดพ้นจากกรรมขัง การหลุดพ้นจากสภาพเดือดร้อน ฯลฯ

แนวความคิดที่กล่าวมาข้างต้นนี้ โดยสรุปคือความต้องการทำให้เกิดแรงขับให้มนุษย์แสวงหาสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการ สิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการเรียกว่าสิ่งจูงใจ เพราะเป็นสิ่งชักจูงให้มนุษย์ดิ้นรน ไปหา มนุษย์ตกอยู่ภายใต้การผลักดันของแรงขับ และการ ชักจูงของแรงจูง

ตามทฤษฎีที่ได้เสนอมานี้ พฤติกรรมของมนุษย์อยู่ภายใต้แรงขับ ที่เกิดจากความ ต้องการและแรงจูง ที่เกิดจากสิ่งจูงใจ ทั้งแรงขับและแรงจูงเป็นแรงผลักดันพฤติกรรม อย่างไรก็ตามการกล่าวเช่นนี้มีปัญหาทางตรรกะ ปัญหาคือสิ่งจูงใจเกิดขึ้นภายหลังพฤติกรรมที่ถูกจูง เช่น ทำงาน แล้วจึงได้เงิน เรียนหนังสือแล้วจึงได้รับปริญญา ฯลฯ ทั้งเงินและปริญญา ซึ่งต่างก็เป็นสิ่งจูงใจ

เกิดขึ้นภายหลังพฤติกรรมที่ถูกจูง คือการทำงาน และการเรียนหนังสือ สิ่งที่เกิดภายหลัง จะเป็นสาเหตุหรือแรงผลักดันของสิ่งที่เกิดก่อนได้อย่างไร เหตุต้องมาก่อนผลเสมอ และผลจะเกิดก่อนเหตุไม่ได้ เมื่อสิ่งจูงใจเป็นเหตุ พฤติกรรมที่ถูกจูงเป็นผล พฤติกรรมจะเกิดก่อนที่จะมีสิ่งจูงใจได้อย่างไร

สิ่งที่น่าจะเป็นไปได้คือ ก่อนที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนเรามีความคาดหวัง (Expectancy)ว่าจะได้รับสิ่งจูงใจเป็นผลตอบแทนการกระทำ เช่นคาดหวังว่า ทำงานครบเดือนแล้วจะได้รับเงินเดือน คาดหวังว่าเรียนหนังสือครบตามหลักสูตรแล้วจะได้รับปริญญา ฯลฯ ความคาดหวังนี้เกิดก่อนการกระทำ จึงสามารถเป็นเหตุของการกระทำ และเป็นแรงผลักดันพฤติกรรมมากกว่าแรงจูง เพราะเป็นแรงที่อยู่เบื้องหลัง ดังนั้นแรงจูงจากสิ่งจูงใจจึงสามารถถือเป็นแรงผลักดันที่เกิดจากความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจ พฤติกรรมมนุษย์จึงเกิดจากแรงผลักดันเท่านั้น แรงผลักดันส่วนหนึ่งเกิดจากความต้องการ แรงผลักดันอีกส่วนหนึ่งเกิดจากความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจ

## 2.8 สารระสำคัญพระราชบัญญัติควบคุมการขอทานพุทธศักราช 2559

คนเป็นทรัพยากรส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ แม้เป็นกลุ่มคนที่ถูกกีดกันจากสังคมหรือกลุ่มคนด้อยโอกาสทางสังคมที่ดำรงชีพด้วยการขอทาน แต่เนื่องจากสภาพร่างกายและจิตใจของคนขอทานเป็นอุปสรรคในการดำรงชีพ จึงทำให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ถูกกีดกันจากสังคม ถูกเอารัดเอาเปรียบ และยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการหารายได้จึงมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยรัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชานายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มีประกาศ “พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน” ขึ้นใหม่ เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2559 และประกาศใช้ พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 อันมีสาระสำคัญดังนี้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2559) ได้นำพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 มาใช้ ซึ่งระบุความตามมาตรา 13 ไว้ว่า ห้ามบุคคลใดทำการขอทาน และถือว่าการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้เป็นการขอทาน (1) การขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อเลี้ยงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วย วาจา ข้อความ หรือการแสดงกิริยาอาการใด (2) การกระทำด้วยวิธีการใดให้ผู้อื่นเกิด ความสงสาร และส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้ การแสดงความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือ การแสดงอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือ ทรัพย์สินจากผู้ชมหรือผู้ฟัง การขอเงินหรือทรัพย์สินกัน ฐานญาติมิตร หรือ การเรียกรตามกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการเรียกร ไม่ถือว่าเป็นการขอทานตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 15 เมื่อปรากฏต่อพนักงาน

เจ้าหน้าที่ว่ามีผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 13 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้ซึ่งฝ่าฝืนนั้นไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อทำการคัดกรอง และหากการคัดกรองพบว่าผู้ทำการขอตานเป็นเด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือ ทูพพลภาพ ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามกฎหมายเฉพาะเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา 19 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 13 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 22 ผู้ใดแสวงหาประโยชน์จากผู้ทำการขอตานโดยการ ใช้ จ้างวาน สับสนุน ยุยง ส่งเสริม หรือกระทำด้วยวิธีการอื่นใดให้ผู้อื่นทำการขอตาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการ กระทำดังต่อไปนี้ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (1) กระทำต่อหญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทูพพลภาพ หรือผู้เจ็บป่วย (2) ร่วมกันกระทำหรือกระทำกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป (3) กระทำโดยนำผู้อื่นจากภายนอกราชอาณาจักรให้ มาขอตานในราชอาณาจักร (4) กระทำโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลของผู้ทำการขอตาน (5) กระทำโดย พนักงานเจ้าหน้าที่ (6) กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแล หรือให้คำปรึกษาบุคคลตาม (1) ความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง (1) (2) และ (4) ไม่ใช่บังคับกับ การกระทำความผิด บุพการี และ ผู้สืบสันดาน

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติควบคุมการขอตาน พุทธศักราช 2559 เป็นกฎหมายที่มุ่งควบคุมการขอตาน ซึ่งมีลักษณะของการแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จากผู้ซึ่งอาศัยความอ่อนด้อยทางร่างกาย สติปัญญา ความสามารถ หรือสภาพจิตใจของบุคคลอื่น อันส่งผลให้เกิดความเสียหายและความสงบเรียบร้อยของประเทศ โดยตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอตาน พ.ศ. 2559 นอกจากจะมีบัญญัติให้มีการสงเคราะห์ผู้ทำการขอตานแล้ว ยังสมควรให้มีการจัดระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอตาน การควบคุมการขอตาน และแยกผู้แสดงความสามารถออกจากการเป็นผู้ทำการขอตาน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาสังคมและคุ้มครองสวัสดิภาพ ของบุคคลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อีกทั้งยังกำหนดความผิดทางอาญาแก่ผู้ซึ่งหาประโยชน์จากความไม่สมประกอบทางร่างกาย ความอ่อนด้อยทางสติปัญญาหรือสภาพจิตใจของบุคคลอื่น

ขั้นตอนและวิธีการในการคัดกรองผู้กระทำการขอตาน เมื่อได้รับแจ้งหรือพบเห็นเป็นที่ประจักษ์ให้ถ่ายภาพ เป็นหลักฐานและให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้

1) พิจารณาเบื้องต้นว่า เป็นผู้กระทำการขอทานตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

2) นำผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 ไปยังสถานคุ้มครองฯ เพื่อคัดกรอง โดยในการสอบข้อเท็จจริงต้องมีการถ่ายรูป ตรวจสอบทรัพย์สิน ตรวจสอบร่างกายและสภาพจิตใจ และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) หากพบว่าเป็นผู้กระทำการขอทาน ให้นำส่งตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่บัญญัติใน พ.ร.บ. ควบคุมการขอทานฯ

บุคคลที่เข้าข่ายว่าเป็นผู้กระทำการขอทาน ได้แก่ บุคคลที่ขอเงินหรือ ทรัพย์สินจากผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการขอความช่วยเหลือ ข้อความ หรือแสดงกริยาใด ๆ เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้ เช่น การแสดงให้เห็นถึงความพิการ มีบาดแผลหรือเป็นโรคเรื้อรัง หรือการนำเด็ก สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้มีบาดแผล คนเจ็บป่วย หรือผู้ป่วยโรคเรื้อรัง มาใช้เป็นเครื่องมือในการทำให้ผู้อื่นสงสาร แต่หากเป็นการขอเงินหรือทรัพย์สินจากญาติมิตร ไม่ถือว่าเป็นขอทาน ส่วนการเล่นดนตรีหรือแสดงอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ชม ไม่ถือว่าเป็นขอทาน แต่ถือว่าเป็นผู้แสดงความสามารถ

#### 1) บทกำหนดโทษของผู้ทำการขอทาน

1.1) มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ กรณีผู้ทำการขอทานยอมปฏิบัติตามการดำเนินของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะหรือยอม อยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้ผู้ทำการขอทานนั้นพ้นผิด

1.2) ผู้แสวงหาประโยชน์ โดยใช้การจ้างวาน สนับสนุน ยุยง ส่งเสริมหรือกระทำความผิดวิธีอื่นใดให้ผู้อื่นทำการขอทาน มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือเป็นการกระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือให้คำปรึกษา มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

#### 2) การเข้ารับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.1) ผู้ทำการไม่ยอมรับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต และได้ออกจากสถานคุ้มครองฯ โดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.2) ผู้กระทำด้วยประการใด อันเป็นการช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้ผู้ทำการขอลานมีการฝ่าฝืน ไม่ยอมรับการคุ้มครอง ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.3) หากได้โดยการประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังทำร้ายหรือโดยมิหรือใช้อาวุธ ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

## 2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยนั้น ควรมีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อศึกษาปัญหาของการวิจัย รวมถึงผลลัพธ์ของงานวิจัยดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย การตั้งสมมุติฐาน การออกแบบการวิจัย ตลอดจนการสร้ากรอบแนวความคิดในการศึกษา เป็นต้น

### 2.9.1 งานวิจัยในประเทศ

อัจฉราพร ปะที (2559) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนต่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง: กรณีศึกษาประชาชนใน ตำบลผาสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจต่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยรวม มีระดับความรู้ ความเข้าใจในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เห็นได้ว่าประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ความหมายของคนไร้ที่พึ่งและคนขอทาน ศูนย์คุ้มครอง คนไร้ที่พึ่ง ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.5, 75.0, 50.0 ยกเว้นด้านกฎหมายคนไร้ที่พึ่งและคนขอทาน ซึ่งประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 100 ตามลำดับ และประชาชนมีความคิดเห็นว่า ความเหมาะสม ความจำเป็นที่ต้องการมีการคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่ง คือ การให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งควรสร้างอาชีพมากกว่าการให้เงิน รูปแบบ การคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่ง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ สำหรับบริการที่จัดให้แก่คนไร้ที่พึ่ง มีความคิดเห็นว่า การฝึกอาชีพให้กับคนไร้ที่พึ่งทำให้เขาสามารถ พัฒนาศักยภาพของตนเองได้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีความคิดเห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่ากัน



นาวิก ตะนะคี (2557) ศึกษาถึงสภาพปัญหาการใช้บังคับมาตรการสงเคราะห์คนขอทาน ตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2484 เนื่องจากมีคนขอทานซึ่งเป็นคนไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ที่ถูกบังคับขู่เข็ญ หรือถูกทารุณเพื่อให้มาเป็นขอทาน ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลืออย่างจริงจัง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์มาตรการรับตัวคนขอทานเพื่อเข้ารับการสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติข้างต้น ส่วนใหญ่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในการพิจารณา คัดแยกช่วยเหลือคนขอทาน และกฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน สำหรับการสงเคราะห์คนขอทาน รวมถึงไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับผู้สนับสนุนให้คนขอทานหลบหนีหรือไม่เข้ารับการสงเคราะห์ และบุคคลที่แสวงหาประโยชน์จากการขอทาน จึงส่งผลให้การใช้บังคับมาตรการตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2484 ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคนขอทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการแก้ไขปัญหาคคนขอทานในประเทศไทย ควรมุ่งเน้นมาตรการสงเคราะห์คนขอทาน กล่าวคือ ตั้งแต่กระบวนการพิจารณารับคนขอทานเข้ารับการสงเคราะห์ ควรได้รับการตรวจสอบวินิจฉัยโดยคณะกรรมการ ที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องและชำนาญในด้านต่างๆ ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่จากสถานสงเคราะห์ สถานฝึกอาชีพ หรือสถานบำบัดแพทย์กรณีของคนขอทานประสบปัญหาสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต นักกฎหมาย และอาจมีบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อร่วมกันตรวจสอบและมีความเห็นให้คนขอทานเข้ารับการช่วยเหลือในรูปแบบที่เหมาะสม พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาสำหรับเข้ารับการสงเคราะห์ที่ชัดเจน เพื่อให้มีการติดตามประเมินผลการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง จนสามารถทำให้คนขอทานเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด ทั้งนี้ มาตรการสงเคราะห์คนขอทาน ต้องดำเนินการควบคู่กับมาตรการลงโทษบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน ช่วยเหลือคนขอทานให้หลบหนี หรือไม่เข้ารับการสงเคราะห์ ตลอดจนผู้ที่แสวงหาประโยชน์จากการขอทานของบุคคลอื่น โดยกำหนดบทลงโทษที่ครอบคลุมและชัดเจนสำหรับการกระทำข้างต้น เพื่อให้มาตรการควบคุมคนขอทานในประเทศไทยสามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคนขอทานได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

แอน อนุชนันท์ ทรงเดช (2553) ศึกษาเรื่อง เด็กขอทานชาวกัมพูชาในประเทศไทย: กรณีศึกษาความต้องการและสิทธิด้านกฎหมายและการนำไปปฏิบัติ ผลการศึกษา พบว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีความสม่าเสมอกับนโยบายอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็กขอทานชาวกัมพูชา เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แต่ทั้งนี้มีความไม่สม่าเสมอระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และพระราชบัญญัติอื่นเช่นเดียวกัน ได้แก่พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ 2484 และ

พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ความไม่สม่ำเสมอระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และนโยบายไทยทั้งสองนี้ ได้มีผลกระทบต่อว่าเจ้าหน้าที่ไทยจะปฏิบัติตามสิทธิหรือความต้องการของเด็กขอลานชาวกัมพูชา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความไม่สม่ำเสมอของนโยบายนี้กับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้ทำให้เจ้าหน้าที่ไทยมีความคิดเห็นไม่ตรงกันว่าเด็กขอลานชาวกัมพูชาอยู่กลุ่มเหยื่อ พวกเขาที่สมัครใจมาขอลาน หรือพวกเขาที่หลบหนีเข้าเมือง ดังนั้นความคิดเห็นที่ต่างกัน ได้ทำให้การคัดแยกเหยื่อไม่เป็นระบบและทำให้เกิดการคัดที่ให้น้ำหนักกับความเห็นของเจ้าหน้าที่ไทยต่อเด็กขอลานชาวกัมพูชามากกว่าสิทธิที่เด็กควรที่จะได้รับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ วิจัยนี้ได้สรุปจากการสัมภาษณ์เด็กขอลานชาวกัมพูชาว่าการที่เจ้าหน้าที่ไทยไม่ได้พิจารณาเด็กขอลานชาวกัมพูชาทุกคนในวิจัยนี้เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กขอลานชาวกัมพูชาเหล่านี้โดยส่วนใหญ่และเป็นการแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติ แต่วิธีนี้เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแต่ไม่ใช่การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

อุ้นเรือน จุลกะเศียร (2552) ศึกษาถึงสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการแสวงหาประโยชน์จากการขอลานที่เกิดขึ้นในประเทศไทย รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ขอบเขตของบทบัญญัติกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ในการปราบปรามการแสวงหาประโยชน์จากการขอลาน นอกจากนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีการศึกษาและพิจารณาถึงความเหมาะสมในการบัญญัติความผิดทางอาญาฐานแสวงหาประโยชน์จากการขอลาน เพื่อป้องปรามการกระทำดังกล่าวและนำตัวผู้กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวมาลงโทษ เนื่องจากเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนสังคม และประเทศไทย โดยได้มีการศึกษาสถานการณ์และมาตรการป้องปรามการแสวงหาประโยชน์จากการขอลานของประเทศฝรั่งเศสและประเทศเบลเยียม เนื่องจากประเทศฝรั่งเศสและประเทศเบลเยียมมีการบัญญัติฐานความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์จากการขอลานขึ้นมาโดยเฉพาะ และได้บัญญัติกำหนดความผิดเอาไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับใช้และกำหนดขอบเขตของบทบัญญัติทางกฎหมายที่เหมาะสม เพื่อให้กฎหมายไทยมีบทบัญญัติที่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวได้ ผลจากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติทางกฎหมายของไทยมิได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์จากการขอลานไว้ชัดเจนเป็นการเฉพาะ การนำเอาความผิดเกี่ยวกับร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพในประมวลกฎหมายอาญา ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาปรับใช้ในการวินิจฉัยลงโทษผู้กระทำการแสวงหาประโยชน์จากการขอลาน ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการนำมาบังคับใช้ในการวินิจฉัยความรับผิดชอบเนื่องจากปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมายและขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่มี



ข้อจำกัด ไม่สามารถนำมาใช้บังคับให้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมและลักษณะการกระทำที่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากการขอทานในบางกรณีได้ เช่น การเข้าจัดการให้มีการขอทาน โดยมีเจตนาเพื่อหาประโยชน์จากการจัดการดังกล่าว การได้ผลประโยชน์ มีส่วนแบ่งในเงินที่ได้หรือได้รับรายได้จากบุคคลซึ่งดำรงชีพด้วยการขอทาน ไปจนถึงการจ้าง ฝึกบุคคลให้หันมาเป็นขอทาน ดังนั้น วิทยานิพนธ์นี้จึงได้เสนอแนะบทบัญญัติทางกฎหมายที่จะนำมาใช้สำหรับแก้ไขปัญหาการแสวงหาประโยชน์จากการขอทาน โดยเสนอแนะให้กำหนดนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) โดยให้มีการบัญญัติฐานความผิด (Criminalization) เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์จากการขอทานให้มีความชัดเจนเป็นการเฉพาะ ทั้งในด้านของผู้กระทำ ลักษณะของการกระทำ อัตราโทษที่จะนำมาใช้บัญญัติความผิดฐานดังกล่าว ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวจะทำให้สามารถลงโทษผู้กระทำการแสวงหาประโยชน์จากการขอทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจักส่งผลให้เป็นการยับยั้งการกระทำการแสวงหาประโยชน์จากการขอทานได้อีกทางหนึ่ง

วสันต์ ฅ ถलग (2549) ศึกษาเรื่อง สาเหตุของผู้รับการสงเคราะห์ที่ต้องมาเป็นคนเร่ร่อนขอทานในสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งสันมหาพน อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากคิดว่าสุขภาพเป็นปัญหาของการมาเป็นคนเร่ร่อน ขอทาน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คิดว่าภูมิลำเนาเดิมที่อยู่อาศัยไม่ได้ส่งผลต่อการเป็นคนเร่ร่อน ขอทาน และผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งคิดว่าเงินที่ได้รับจากการขอทานไม่เพียงพอต่อความต้องการ เหตุผลสำคัญที่ทำให้กลับมาเป็นคนเร่ร่อน ขอทาน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ตามลำดับดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากคิดว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้กลับมาเป็นคนเร่ร่อน ขอทาน คือความล้มเหลวในชีวิต การถูกบังคับให้ขอทาน ด้านการศึกษา สภาพแวดล้อมในชุมชน ปัญหาการทะเลาะวิวาท พ่อแม่เลี้ยงตัวเองไม่ได้ ประกอบกับการประกอบอาชีพขอทานทำให้คนขอทานมีสภาพเศรษฐกิจที่พออยู่ได้

## 2.9.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Malarvizhi and Geetha (2016) ศึกษาถึงประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมของขอทานในเมือง Coimbatore ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของคนขอทานเพื่อนำไปสู่การหาสาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การขอทาน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างขอทาน 51 ราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ศึกษาในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน 2558 พบว่า สาเหตุหลักของการขอทานคือการไม่รู้หนังสือ ไม่มีแหล่งอาหาร ความเจ็บป่วย และการค้ามนุษย์ ตามลำดับ

Bukoye (2015) ศึกษาการขยายตัวของขอทานเด็กในไนจีเรีย โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่าง 100 คน จากการสุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าอายุเป็นปัจจัยสำคัญในการขอทาน พบว่ามีขอทานที่เป็นวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้นถึง 32% โดยปัญหาจากเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้เกิดการขอทาน ในงานวิจัยนี้มีข้อเสนอให้รัฐจัดการปัญหาขอทาน โดยการให้ความช่วยเหลือโดยให้การศึกษาและทักษะทางอาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ประสบปัญหาและป้องกันการขอทาน

Khan and Shamshad (2013) ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจและสิ่งที่ยากจนได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ในเขต Aligarn ของรัฐอุตตรประเทศ ผลการศึกษาพบว่าความยากจน ปัญหาการว่างงาน การขาดแคลนอาหารและที่อยู่อาศัย การเป็นคนไร้สถานะ ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน เป็นปัญหาหลักที่ขอทานต้องเผชิญ ความช่วยเหลือที่รัฐบาลมอบให้คนกลุ่มนี้เป็นเพียงบัตรประจำตัวประชาชนและบริการขั้นพื้นฐานเท่านั้น หากแต่ขอทานเป็นคนที่ขาดโอกาสทางสังคมมากที่สุด ดังนั้นความต้องการไม่ใช่เพียงบริการขั้นพื้นฐานหรือปัจจัยสี่เท่านั้น แต่เป็นความต้องการที่จะนำพาชีวิตไปสู่การพัฒนาได้ เช่น การศึกษา การบริการด้านการรักษาสุขภาพ และการฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้

Stones (2013) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการเป็นขอทานของคนขอทานในแอฟริกาใต้ โดยใช้การสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง 7 คน การศึกษาพบว่าเหตุผลที่เกิดการขอทานคือข้อจำกัดในการจ้างงาน ปัญหาสุขภาพและความเครียด การถูกกดขี่และถูกรังแก ปัญหาการเข้าถึงทุนทางสังคม ปัญหาด้านการศึกษา การเป็นคนไร้บ้าน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเป็นขอทาน อย่างมีนัยสำคัญ

Namwata and Mgabo (2012) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขอทานในประเทศ TANZANIA โดยใช้เมือง Dodoma และเมือง Singida เป็นกรณีศึกษา การศึกษาใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้างโดยกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คนที่ได้รับเลือกจากพื้นที่สาธารณะต่างๆ โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่าการขอทานมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ปัญหาความยากจน การว่างงาน การล่มสลายของสถาบันครอบครัว และการศึกษา ตามลำดับ โดยเสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาการขอทานโดยการบูรณาการของหน่วยงานรัฐและท้องถิ่นเพื่อการแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มเป้าหมาย

## 2.10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อต้องการที่จะศึกษาถึง ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิด ดังนี้



รูปที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยได้พิจารณาถึงแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการเป็นขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ โดยมุ่งเน้นศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องดังกล่าว ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการขอทานและการแก้ไขปัญหาขอทาน, แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ, แนวคิดการขัดเกลาทาสังคม, ทฤษฎีการเรียนรู้หรือทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรม, ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม, ทฤษฎีความต้องการ – แรงขับ – สิ่งจูงใจ, ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ซึ่งจะช่วยในการอธิบายถึงพฤติกรรมในการตัดสินใจกลับสู่การเป็นขอทานซ้ำของบุคคล โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

จากแนวคิดการกระทำความผิดซ้ำสามารถอธิบายได้ว่า ขอทานผู้กระทำความผิดซ้ำนั้น เกิดจากภูมิหลังของบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวแตกแยกหรือครอบครัวที่มีปัญหา และมี พฤติกรรมเบี่ยงเบนมาตั้งแต่เด็ก มีความก้าวร้าว และมีพฤติกรรมซ่อนเร้น โดยมี พัฒนาการมาจากเด็กเกร หนีโรงเรียน ไม่ชอบเรียนหนังสือ และไม่ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา ตลอดจนไม่มีทักษะหรือฝีมือ ในการประกอบอาชีพใด ๆ อีกทั้งไม่ชอบทำงานหนักแต่ชอบทำงานสบาย มักหาเงินโดยการทำงานที่สบาย เช่นการนั่งขอทาน นอกจากนี้ปัญหาครอบครัวก็มีผลสำคัญและยังนำไปสู่การคบเพื่อนเลว การติดยาเสพติด โดยที่ผู้กระทำผิดซ้ำเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่สามารถหลุดพ้นไปจากวัฏจักรของการขอทานไปได้ เนื่องจากปัจจัยทางสังคมหลายประการ เช่น การไม่มีงานทำ การขาดการยอมรับจากสังคมและคนรอบข้าง ประกอบกับความไม่เข้มแข็งของจิตใจที่ทำให้ต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานก็ไม่อาจเข้าไปควบคุมได้ เช่น สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพการสมรส สุขภาพกายและสุขภาพจิต โอกาสในการทำงาน สภาพแวดล้อมทางบ้านและการคบเพื่อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากการกระทำความผิดซ้ำเมื่อพ้นจากความคุ้มครองไปแล้วอาจเกิดจากปัจจัยภายในสังคมดังกล่าว เช่น การยอมรับของสังคม ถ้าสังคมไม่ยอมรับ และบีบบังคับ ผู้พ้นโทษ หรือผู้ถูกคุมประพฤติก็จะกลับไปคบค้าสมาคมกับพวกเดียวกันและกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก นอกจากนี้การทำผิดยังทำต่อกันอย่างเป็นอาชีพ ดังนั้นเมื่อถูกคุมประพฤติแล้ว คนพวกนี้จะทำได้ เพราะเตรียมตัวและเตรียมใจมาแล้ว นอกจากนี้หลายคนเคยผ่านการคุมประพฤติในสถานคุ้มครองมาก่อน ดังนั้นการใช้ชีวิตในสถานคุ้มครองของผู้ต้องโทษเหล่านี้ จึงมุ่งใช้เวลาให้ผ่านไปกันๆ เพื่อรอการพ้นโทษเท่านั้น ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าการกระทำความผิดซ้ำนั้นเกิดจากปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว และโทษระยะสั้นนั้นมีผลเป็นนัยสำคัญให้ผู้กระทำความผิดซ้ำอีก

แนวคิดเรื่องการขัดเกลาทางสังคม สามารถอธิบายได้ว่าการขัดเกลาทางสังคมนั้นเป็นการอบรมให้สมาชิกในสังคมได้รู้จักกฎระเบียบทางสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ โดยผ่านการอบรมจากกลุ่มตัวแทนทางสังคม คนขอทานก็เช่นกัน ย่อมผ่านกระบวนการขัดเกลามาจากตัวแทนของสังคมไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อนฝูง หรือกลุ่มอาชีพ ซึ่งการขัดเกลาทำให้แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันไป สำหรับบุคคลที่อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรม ความเชื่อที่คล้ายคลึงกันก็จะทำให้การขัดเกลามีลักษณะที่คล้ายกันและส่งผลให้สมาชิกมีการสืบทอดการกระทำ ความคิด ความเชื่อ ที่มีลักษณะอันคล้ายคลึงกันออกมาได้ ในกระบวนการขัดเกลา นอกจากจะมีการอบรม สั่งสอน ทั้งในทางตรง ทางอ้อม เพื่อให้สมาชิกมีบุคลิกตามที่ต้องการแล้ว การถือตามอย่างหรือการยึดถือสิ่งที่คล้ายกันก็ก่อให้เกิดการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เพราะบุคคลมักจะมีความคิดว่าตนเองนั้นเหมือนหรือมีความคล้ายกับบุคคลใด ก็จะกระทำตามหรือมีพฤติกรรมแบบบุคคลนั้นและเกิดมีความรู้สึกร่วมกับบุคคลที่ตนกระทำเลียนแบบด้วย เช่น ลูกเลียนแบบพ่อแม่, ขอทานเลียนแบบพฤติกรรมตามพ่อแม่ ตามเพื่อนฝูง หรือจากคนรอบข้าง ในกรณีที่พ่อแม่หรือบุคคลรอบข้างประกอบอาชีพขอทานแล้วรายได้ดี ไม่เหนื่อย งานสบาย อาจถูกเลียนแบบมาจากการกระทำดังกล่าว

ทฤษฎีการเรียนรู้หรือทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรม สามารถอธิบายได้ว่าการจะเกิดพฤติกรรมใดขึ้นนั้น จะต้องมีการเรียนรู้จากสภาวะแวดล้อมรอบด้านก่อนเสมอและเมื่อมีการเรียนรู้ก็ต้องมีสิ่งเร้ามาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม อาจจะมีรางวัลหรือการลงโทษเพื่อที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น เช่น ขอทานก่อนที่จะมาขอทานจะมีการเรียนรู้จากบุคคลรอบข้างก่อน อาจจะเป็นการเรียนรู้จากครอบครัว เพื่อนฝูง ขอทาน ได้เรียนรู้ว่าอาชีพนี้ดี ไม่ลำบาก ทำงานสบาย จากนั้นสิ่งเร้าที่เข้ามาคือรายได้ที่ดี มีอิสระ ไม่ต้องอาศัยวุฒิทางการศึกษา ในขณะที่ขอทานบางรายอาจถูกลงโทษจากครอบครัวหรือบุคคลรอบข้าง หากไม่ยอมประกอบอาชีพขอทาน สิ่งเหล่านี้สามารถอธิบายและชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ก่อนให้เกิดพฤติกรรมการเป็นขอทานขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ

ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะอธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลต้องตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง กรณีขอทานสามารถอธิบายได้ว่า การตัดสินใจเป็นขอทานนั้นเพราะความเชื่อ ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติ และโอกาสความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน คนขอทานอาจมีความเชื่อในเรื่องขอทานที่ว่ามีเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ คนไทยชอบทำบุญ ชอบให้ทาน การให้ทานนั้นจะทำให้เขามีรายได้ นอกจากนี้โอกาสความสามารถของขอทานที่มีไม่เท่ากับคนที่ประกอบอาชีพอื่นเพราะขอทานมีการศึกษาน้อย ไม่มีโอกาสที่จะประกอบ



อาชีพอื่น ประกอบกับความคิดที่ว่า การเป็นขอทานไม่ผิดกฎหมาย ใครๆก็ทำได้ อันเนื่องมาจากการรับรู้ในเรื่องของข่าวสารและการรับรู้เรื่องของกฎหมายเป็นเรื่องไกลตัว จึงทำให้พวกเขาไม่ทราบ และคิดว่า การขอทานไม่ได้เป็นเรื่องเสียหาย ดังนั้นจึงตัดสินใจประกอบอาชีพขอทานเพื่อเลี้ยงชีพ

ทฤษฎีความต้องการ-แรงขับ-สิ่งจูงใจ สามารถอธิบายได้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ทุกคนนั้น อยู่ภายใต้แรงขับ ที่เกิดจากความต้องการ และแรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งจูงใจ ทั้งแรงขับและแรงจูงใจเป็นแรงผลักดันพฤติกรรม เช่น ขอทานแล้วได้เงิน ดังนั้นเงินก็เป็นสิ่งจูงใจ เกิดขึ้นภายหลังพฤติกรรมที่ถูกจูง คือการขอทาน สิ่งที่เกิดภายหลังจะเป็นสาเหตุหรือแรงผลักดันของสิ่งที่เกิดก่อน ได้อย่างไร เหตุต้องมาก่อนผลเสมอ และผลจะเกิดก่อนเหตุไม่ได้ เมื่อสิ่งจูงใจเป็นเหตุ พฤติกรรมที่ถูกจูงเป็นผล พฤติกรรมจะเกิดก่อนที่จะมีสิ่งจูงใจได้อย่างไร ดังนั้นสิ่งที่น่าจะเป็นไปได้คือ ก่อนที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนเรามีความคาดหวังว่าจะได้รับสิ่งจูงใจเป็นผลตอบแทนการกระทำ เช่นคาดหวังว่าขอทานแล้วจะได้รับเงิน ความคาดหวังนี้เกิดก่อนการกระทำ จึงสามารถเป็นเหตุของการกระทำ และเป็นแรงผลักดันพฤติกรรมมากกว่าแรงจูง เพราะเป็นแรงที่อยู่เบื้องหลัง ดังนั้นแรงจูงจากสิ่งจูงใจจึงสามารถถือเป็นแรงผลักดันที่เกิดจากความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจ พฤติกรรมมนุษย์จึงเกิดจากแรงผลักดันเท่านั้น แรงผลักดันส่วนหนึ่งเกิดจากความต้องการ แรงผลักดันอีกส่วนหนึ่งเกิดจากความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจ ดังนั้นขอทานมีสิ่งจูงใจคือเงิน ทำให้พวกเขาต้องตัดสินใจเป็นขอทานเพื่อที่จะได้เงินเลี้ยงชีพ

นอกจากทฤษฎีต่างๆที่นำมาใช้อธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ยังมีแนวคิดต่างๆที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาขอทานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น อันจะเห็นได้จากการเกิดแนวคิดเกี่ยวกับการขอทาน แนวคิดในการแก้ไขปัญหาขอทาน แนวคิดการแก้ไขขอทานให้เลิกพฤติกรรมขอทาน และการดำรงชีวิตในสังคมตามปกติสุข โดยอธิบายถึงปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญอันชี้ให้เห็นว่าปัญหาการขอทานนั้นมีมาอย่างช้านานและผูกติดกับสังคมไทยมานานเนื่องจากพื้นฐานของคนไทยเป็นคนจิตใจดี ชอบทำบุญ ทำทาน ขอทานจึงใช้ความสงสารมาเป็นเครื่องมือในการหาเงิน ทั้งนี้ขอทานยังถือเป็นอีกกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มใหญ่ในสังคมไทยที่พยายามดิ้นรนให้ตนเองมีชีวิตรอดไปได้วันๆภายใต้วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ อันเป็นปัญหาที่ภาครัฐและเอกชนมุ่งเน้นที่จะแก้ไขโดยใช้มาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางสังคมเข้าช่วย ประกอบกับมีความพยายามที่จะดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลกลุ่มคนขอทานเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่า



สิ่งสำคัญที่สุดคือการป้องกันไม่ให้กลุ่มคนขอทานหันเข้าสู่วงจรกิจกรรมขอทานซ้ำ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมโดยรวมให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น

อย่างไรก็ตามการศึกษาถึงปัญหาการขอทานซ้ำนั้นไม่สามารถใช้แนวคิดหรือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง มาอธิบายได้ จำเป็นต้องใช้การอธิบายประกอบกันไปเพราะเป็นเรื่องของพฤติกรรมของบุคคลที่มีความซับซ้อน และจำเป็นต้องมีการศึกษาต่อไป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดประเด็นในการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทาน (ซ้ำ) ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี โดยมีตารางแสดงมิติและคำอธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงมิติของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทาน (ซ้ำ) ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคน ไร้ที่พึ่งนนทบุรี

มิติที่ 1 มิติด้านสาเหตุของพฤติกรรมขอทาน
ประเด็นย่อยที่ 1 ปัจจัยด้านจิตวิทยา
ประเด็นย่อยที่ 2 ปัจจัยด้านสังคม
ประเด็นย่อยที่ 3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
มิติที่ 2 มิติด้านพฤติกรรมการค้ารังชีพขอทานซ้ำ
ประเด็นย่อยที่ 1 ปัญหาด้านสุขภาพ
ประเด็นย่อยที่ 2 ความเปราะบางของสถาบันครอบครัว
ประเด็นย่อยที่ 3 ขาดโอกาสในการยอมรับจากสังคมภายนอก
มิติที่ 3 มิติด้านนโยบายการบำบัดฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพขอทาน
ประเด็นย่อยที่ 1 นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมด้านอาชีพ
ประเด็นย่อยที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ
ประเด็นย่อยที่ 3 การจัดหางานและสร้างโอกาสทางสังคมให้แก่คนขอทาน
มิติที่ 4 มิติด้านการประเมินผลโครงการและการนำนโยบายไปปฏิบัติ
ประเด็นย่อยที่ 1 ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ
ประเด็นย่อยที่ 2 กลุ่มเป้าหมายนโยบาย

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงมิติของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทาน (ซ้ำ) ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถาน  
คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี (ต่อ)

มิติที่ 5 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาค่าขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน

ประเด็นย่อยที่ 1 เจริญนโยบาย

ประเด็นย่อยที่ 2 เจริญปฏิบัติ

คำอธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษาปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทาน (ซ้ำ) ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ใน 5 มิติ โดยผู้วิจัยมีคำอธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

มิติที่ 1 มิติด้านสาเหตุของพฤติกรรมขอทาน

พฤติกรรมขอทานนั้นเกิดขึ้นได้จากเหตุปัจจัยหลายประการ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมขอทาน ได้แก่ ประเด็นย่อยที่ 1 ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ ธรรมเนียมปฏิบัติ และโอกาสความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน การขัดเคลาทางสังคมนั้นเป็นการอบรมให้สมาชิกในสังคมได้รู้จักกฎระเบียบทางสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ โดยผ่านการอบรมจากกลุ่มตัวแทนทางสังคม คนขอทานก็เช่นกัน ย่อมผ่านกระบวนการขัดเคลาจากตัวแทนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อนฝูง หรือกลุ่มอาชีพ ซึ่งการขัดเคลาทำให้แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันไป สำหรับบุคคลที่อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมความเชื่อที่คล้ายคลึงกันก็จะทำให้การขัดเคลา มีลักษณะที่คล้ายกันและส่งผลให้สมาชิกมีการสืบทอดการกระทำ ความคิด ความเชื่อ ที่มีลักษณะอันคล้ายคลึงกันออกมาได้ ในกระบวนการขัดเคลา นอกจากจะมีการอบรม สั่งสอน ทั้งในทางตรง ทางอ้อม เพื่อให้สมาชิกมีบุคลิกตามที่ต้องการแล้ว การถือตนตามอย่างหรือการยึดถือสิ่งที่คล้ายตนก็ก่อให้เกิดการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ เพราะบุคคลมักจะมีความคิดว่าตนเองนั้นเหมือนหรือมีความคล้ายกับบุคคลใด ก็จะกระทำตามหรือมีพฤติกรรมแบบบุคคลนั้นและเกิดมีความรู้สึกร่วมกับบุคคลที่ตนกระทำเลียนแบบด้วย เช่น ลูกเลียนแบบพ่อ-แม่, ขอทานเลียนแบบพฤติกรรมตามพ่อ-แม่ ตามเพื่อนฝูง หรือจากคนรอบข้าง ในกรณีที่พ่อ-แม่ หรือบุคคลรอบข้างประกอบอาชีพขอทานแล้วรายได้ดีไม่น้อย งานสบาย อาจถูกเลียนแบบมาจากการกระทำดังกล่าวได้ นอกจากนี้โอกาสความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกันยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งของการมีพฤติกรรมในการเป็นขอทาน โดยเฉพาะคนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ส่งผลให้นายจ้างไม่ยอมรับเข้าทำงาน เนื่องจากระบบการ

ทำงานในปัจจุบันรับสมัครคนที่มีวุฒิทางการศึกษาเท่านั้น จึงเกิดภาวะว่างงานสำหรับผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น ประเด็นย่อยที่ 2 ปัจจัยด้านสังคม เช่น เกิดวิกฤตในชีวิต สถานการณ์ต่างๆที่มีความตึงเครียดในสภาพสังคมปัจจุบัน ความล้มเหลวในชีวิตเป็นคนที่เคยต้องโทษจากเรือนจำ ไม่มีที่ไป ไม่มีงานทำ ขาดโอกาสทางการศึกษา และสังคมไม่ให้โอกาสบุคคลได้กลับตัว นอกจากนี้หากตัดสินใจไปประกอบอาชีพที่สุจริตและเป็นอาชีพที่ไม่ใช้คุณวุฒิพิเศษที่มากนักก็มักเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง อีกทั้งอัตราค่าแรงที่ได้ก็ไม่คุ้มค่ากับแรงงานและไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในสังคม เช่น อาชีพกรรมกรและพนักงานรักษาความปลอดภัย ซึ่งมักได้รับรายได้ที่ไม่เป็นประจำ และมักถูกโกงจากนายจ้าง ขณะที่สวัสดิภาพของสังคมโดยรวมในปัจจุบันลดลง ประชาชนดำรงชีพอย่างไม่มีความสุข มีประชาชนบางกลุ่มขาดสวัสดิการพื้นฐานจากรัฐ เนื่องจากนโยบายรัฐที่ไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่ประสบปัญหาทางสังคมอย่างแท้จริง ทำให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมดำรงชีพอย่างไร้คุณภาพ ในขณะที่สวัสดิภาพของสังคมโดยรวมก็ลดลง ประเด็นย่อยที่ 3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ก่อให้เกิดทั้งความเจริญก้าวหน้าและปัญหาที่เป็นผลกระทบมาจากการพัฒนาประเทศอย่างไม่สมดุล นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น ประชาชนบางส่วนยังคงเข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐได้อย่างทั่วถึง หรือบางรายได้รับสวัสดิการไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำรงชีวิตในสังคม ขณะที่สังคมให้ความสำคัญกับเงินทองมากกว่าคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ การดำรงชีพเป็นขอทานจึงเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย ไม่ต้องอาศัยความรู้ หรือวุฒิทางการศึกษา ได้เงินง่าย ใช้เวลาน้อย จึงเป็นปัจจัยในการดึงดูดให้คนเป็นขอทานมากขึ้น อาชีพขอทานจึงกลายเป็นทางเลือกสำหรับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม และกลุ่มคนที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ถึงแม้จะเป็นอาชีพที่ลดคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเอง แต่ก็ยังเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับขอทานได้เป็นอย่างดี เรียกได้ว่า “ยอมเสียศักดิ์ศรี แต่ก็มีเงินเลี้ยงปากท้อง”

## มิติที่ 2 มิติด้านพฤติกรรมกรรมการดำรงชีพขอทานซ้ำ

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นของพฤติกรรมกรรมการดำรงชีพขอทานซ้ำ เนื่องจากมาจากประเด็นย่อยที่ 1 ปัญหาด้านสุขภาพ เช่น เป็นผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต เป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี เป็นผู้ป่วยพิษสุราเรื้อรัง พลาดหลงกลับบ้านไม่ถูก ประเด็นปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งให้บุคคลมีพฤติกรรมขอทานซ้ำ เนื่องจากขาดการยอมรับจากสังคมและครอบครัว อีกทั้งปัญหาสุขภาพยังเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพอื่นๆที่สุจริต เพราะสังคมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญที่คุณลักษณะส่วนบุคคลมากกว่าผลงาน ประเด็นย่อยที่ 2 ความเปราะบางของสถาบันครอบครัว เพราะสถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะหล่อหลอมให้บุคคลเดิมโตมามีพฤติกรรมแบบใด หาก

ขอทานผู้กระทำความผิดซ้ำนั้นมาจากครอบครัวแตกแยกหรือครอบครัวที่มีปัญหา มักจะมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนมาตั้งแต่เด็ก มีความก้าวร้าว มีพฤติกรรมซนเร้น โดยมีพัฒนาการมาจากเด็กเกรง หนีโรงเรียน ไม่ชอบเรียนหนังสือ และไม่ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา ตลอดจนไม่มีทักษะหรือฝีมือในการประกอบอาชีพใด ๆ อีกทั้งไม่ชอบทำงานหนักแต่ชอบทำงานสบาย มักหาเงินโดยการทำงานที่สบาย เช่นการนั่งขอทาน อีกทั้งยังมีผลสำคัญและยังนำไปสู่การคบเพื่อนเลว การติดยาเสพติด โดยที่ผู้กระทำความผิดซ้ำเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่สามารถหลุดพ้นไปจากวัฏจักรของการขอทานไปได้ การไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว ครอบครัวไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอน ไม่มีการพูดคุยหรือเจอหน้ากันในครอบครัว การถูกขับไล่จากครอบครัว ไม่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว ก็มีผลอย่างยิ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการเป็นขอทาน ประเด็นย่อยที่ 3 การขาดโอกาสในการยอมรับจากสังคมภายนอกอย่างแท้จริง ชีวิตของคนที่เคยทำผิดพลาด คงไม่ง่ายที่จะกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติเหตุหนึ่งก็เพราะมักจะถูกปิดกั้น โอกาสในการประกอบอาชีพ อีกทั้งสังคมไทยยังมีความคิด ความเชื่อว่า โจรขโมยไม่ทิ้งสันดานโจร จะต้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมๆที่มีปัจจัยเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำอีก จึงมักไม่ให้โอกาสคนที่กระทำความผิด และยังหวาดกลัวในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้ที่เคยกระทำความผิด ขอทานเองก็เช่นกัน เมื่อพ้นการสงเคราะห์ออกไปอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก ก็ถูกกีดกันจากทั้งครอบครัว คนรอบข้าง อีกทั้งหากเป็นผู้ที่เคยต้องโทษมาในคดีความต่างๆก็ยิ่งเป็นปัญหาในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม จึงเป็นเหตุให้กลุ่มคนเหล่านี้หันหน้าเข้าหาวงจรการขอทานซ้ำ เพราะหมดหนทางที่จะประกอบอาชีพอื่นที่สุจริต

### มิติที่ 3 มิติด้านนโยบายการบำบัดฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพขอทาน

ความพยายามในการแก้ไขปัญหาคนขอทานมีมาอย่างยาวนานผ่านมาตรการแก้ไขปัญหาในรูปแบบนโยบายแต่ก็ทำไม่ได้ไม่ตรงจุดเท่าที่ควร ประเด็นย่อยที่ 1 นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมด้านอาชีพ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้ขอทานสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้ และไม่กลับมาขอทานซ้ำ ซึ่งทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับการยอมรับในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมในสังคม ผ่านโครงการชัยบุรี โมเดล โดยเป็นการฝึกทักษะด้านอาชีพโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกิจกรรมต่างๆตามความสนใจและความถนัด เช่น งานด้านการเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และงานหัตถกรรม ซึ่งผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค มีการนำไปจำหน่ายและแบ่งปันส่วนรายได้ให้กับผู้ร่วมโครงการร้อยละ 70 ที่เหลือเป็นทุนต่อยอดกิจกรรม พร้อมทั้งมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาคนขอทาน เพื่อเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ หลังกลับคืนสู่ครอบครัวหรือชุมชน เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ประเด็นย่อยที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ นอกจากมีการฝึกอาชีพผ่าน โครงการชัยบุรี

โมเดลแล้ว ยังมีโครงการอาชีพบำบัดที่ช่วยฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้ดีขึ้น สร้างสมาธิในการทำงาน ให้ใจจดจ่อกับการทำงาน เกิดแรงจูงใจด้านรายได้ ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองและเกิดความภูมิใจที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งในผลสำเร็จของโครงการ ส่งผลให้สภาพจิตใจและร่างกายดีขึ้น ประเด็นย่อยที่ 3 การจัดหางานและสร้างโอกาสทางสังคมให้แก่คนขอทาน การสร้างเครือข่ายมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ การรับงานภายนอกให้ผู้รับการสงเคราะห์ทำภายในสงเคราะห์เป็นการฝึกงานอาชีพบำบัด ช่วยให้ผู้รับการสงเคราะห์ผลิตผลิต มีเพื่อน ใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ และมีรายได้ของตนเอง เช่น แก้วไขเสื้อผ้า เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มคนที่มีทักษะความสามารถและเป็นที่ต้องการของนายจ้างที่เข้ามาติดต่องาน ก็จะส่งต่อกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้เพื่อไปประกอบอาชีพจริงภายนอก เพื่อสร้างโอกาสในการคืนสู่สังคมให้แก่กลุ่มขอทาน อีกทั้งยังมีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหาการขอทานซ้ำ

#### มิติที่ 4 มิติด้านการประเมินผลโครงการและการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การประเมินผลโครงการบำบัด ฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพ ผ่านโครงการชัยบุรี โมเดล เป็นการประเมินผลเพื่อสรุปผลโครงการ โดยยึดหลักวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ เป็นการสร้างอาชีพ และเสริมสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในโครงการเพื่อป้องกันการขอทานซ้ำ เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงโครงการและการตัดสินใจในการดำเนินและขยายโครงการในปีต่อไป และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในการอบรมให้ความรู้ในการประกอบอาชีพให้กับคนขอทานและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในอนาคตต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการศึกษาเป็นประเด็นย่อย ดังนี้ ประเด็นย่อยที่ 1 ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงาน โดยมีการจัดสายงานชุดปฏิบัติการจัดระเบียบคนขอทาน ลงพื้นที่สำรวจ และจัดระเบียบคนขอทาน และมีการปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการรายงานผลการคัดกรองกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองบำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาต่อไป ทั้งนี้ได้มีการขยายผลไปยังพื้นที่ต่างจังหวัดขนาดใหญ่ และจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงให้ทำความเข้าใจกับประชาชนว่าการให้ทานกับคนขอทาน อาจทำให้เพิ่มจำนวนขอทานมากขึ้น เพราะเป็นการส่งเสริมให้คนบางกลุ่มคิดนำเด็ก คนพิการ และคนชรา มาหาผลประโยชน์โดยมิชอบ นอกจากนี้ยังมีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลประวัติ ความต้องการ รวมถึงการช่วยเหลือดูแลในลักษณะที่เป็นมิตร ไม่ใช่เป็นการบังคับหรือกวาดล้างให้มาอยู่ในสถานคุ้มครองต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายต่างๆ เกิดความไว้วางใจและมั่นใจในการรับบริการหรือการช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยใช้พื้นที่ของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งซึ่งมีอยู่ 36 แห่งทั่วประเทศ รวมไปถึงสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เป็นศูนย์กลางในการดูแลของแต่ละ



จังหวัด ซึ่งได้มอบนโยบายให้แต่ละศูนย์ให้บริการในลักษณะเดียวกับบ้านมิตรไมตรีกรุงเทพฯ ที่เป็นการบริการแบบเปิด เช่น การรับบริการรักษาอาการป่วยเบื้องต้น การอาบน้ำ เข้ามารับประทานอาหาร การมาพักค้างชั่วคราว เป็นต้น เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ และนำไปสู่การสำรวจข้อมูลความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ทั้งการฝึกอาชีพ การส่งกลับคืนสู่ครอบครัวต่อไป โดยมีกระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือคนขอทานและคนไร้ที่พึ่ง คือเมื่อได้รับแจ้งหรือการประสานผ่านศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทาน คนไร้ที่พึ่งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั่วประเทศ จะลงพื้นที่เชิญตัวคนขอทานหรือคนไร้ที่พึ่ง คัดกรอง และดำเนินการช่วยเหลือตามความเหมาะสม หากเป็นขอทานไทยหรือคนไร้ที่พึ่งที่ไม่มีครอบครัว จะดำเนินการส่งต่อไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 11 แห่ง ทั่วประเทศ เพื่อผ่านกระบวนการพัฒนาและฟื้นฟูศักยภาพในรูปแบบ วิทยุโมเดล พร้อมจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาคนไร้ที่พึ่ง คนขอทาน ในการสนับสนุนเป็นเงินทุนประกอบอาชีพแก่คนขอทานคนไร้ที่พึ่งที่มีความตั้งใจจะคืนสู่ครอบครัวหรือชุมชน นอกจากนี้ยังมีโครงการบ้านน้อยในนิคมสร้างตนเอง โดยนำคนขอทานที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ปรับทัศนคติ ฝึกฝนทักษะอาชีพ พัฒนาทักษะ การดำรงชีวิตที่ผ่านการประเมินให้สามารถไปทดลองดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในนิคมสร้างตนเอง เป็นการสร้างโอกาสเพื่อเริ่มชีวิตใหม่ หากมองในเชิงนโยบาย อาจเห็นว่าเป็นแนวนโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาได้จริงและบรรลุผล ทั้งนี้ในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสายงานต่างๆขาดความรู้ความเข้าใจที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติกับผู้ประสบปัญหา เนื่องจากไม่ได้ศึกษามาตามสายงานเฉพาะทางวิชาชีพ เพราะขอทานบางคนไม่ได้มีจิตที่อยู่ในสภาวะที่ปกติ ฉะนั้นในการปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อให้เข้าร่วมโครงการก็เป็นไปได้ยาก อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายยังมีความแตกต่างหลากหลาย ทำให้ยากต่อการให้ความช่วยเหลือ และเนื่องจากปัจจุบันลักษณะของการขอทานเปลี่ยนแปลงไปมาก มีลักษณะเป็นกลุ่มเป็นแก๊งมากขึ้น ทำให้ปัญหาบางส่วนพัฒนาเข้าสู่การค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในกรณีเด็กขอทาน แม้ปัญหานี้จะไม่รุนแรงเท่ากับการค้ามนุษย์แบบอื่น เช่น การค้าแรงงานประมง หรือการค้าประเวณี แต่ปัญหาการบังคับขอทานในเด็กก็ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ไทยถูกจัดเป็นประเทศที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์ในระดับเลวร้ายที่สุด ในแง่ของอัตราโทษตาม พ.ร.บ ควบคุมการขอทานฉบับใหม่นี้ กำหนดบทลงโทษขั้นต่ำสำหรับผู้ที่ทำกรขอทาน โดยปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือจำคุก 1 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และสำหรับผู้แสวงหาประโยชน์จากการขอทาน จำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อีกทั้งยังมีบทลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยจำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการได้จริง เพราะไม่ใช่ขอทานทุกคนที่จะมีกำลังจ่ายเงินค่าปรับส่วนนี้ ขอทานเกือบทั้งหมดอยู่ในสภาวะยากจน และไม่มีอาชีพ จึงไม่มีกำลังทรัพย์



เพื่อจ่ายค่าปรับดังกล่าวได้ ส่งผลมาตรการทางกฎหมายที่ออกมานั้นไม่สามารถทำให้กลุ่มขอทานเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด อันเป็นผลให้ขอทานเลือกที่จะถูกส่งตัวไปรับความคุ้มครองที่สถานคุ้มครองฯมากกว่าการยอมรับโทษ ประเด็นย่อยที่ 2 กลุ่มเป้าหมายนโยบาย ที่มีความแตกต่างหลากหลาย ส่งผลให้การใช้นโยบายหรือมาตรการแก้ไขปัญหาทำได้ไม่ตรงจุด เนื่องจากขอทานบางคนเป็นขอทานอาชีพ ไม่ได้เป็นผู้ประสบปัญหากับความยากจน หรือไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่น หากแต่เป็นผู้ดำรงอาชีพการเป็นขอทานอยู่ซ้ำๆ เมื่อถูกดำเนินคดีตามกฎหมายและถูกคุมประพฤติในสถานคุ้มครองฯแล้วก็ออกไปก็ประกอบอาชีพขอทานซ้ำอีก จึงทำให้โครงการที่จัดขึ้นเพื่อฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพคนขอทาน ทั้งโครงการธัญบุรี โมเดล และโครงการเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ไม่ได้ผลสัมฤทธิ์มากเท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายไม่เกิดการมีส่วนร่วม หรือแม้จะมีส่วนร่วมก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวัตถุประสงค์ของนโยบายแต่อย่างใด แต่เป็นไปเพื่อรอระยะเวลาให้พ้นจากการสงเคราะห์และออกไปดำรงชีพของการเป็นขอทานซ้ำ นอกจากนี้หากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งใจร่วมโครงการจริง แต่เมื่อพ้นจากการสงเคราะห์ไปแล้วไม่ได้นำองค์ความรู้ หรือทักษะที่ได้จากการฝึกฝนไปก่อให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากขาดทุนทรัพย์ ขาดที่ดินทำกิน และเป็นผู้ที่ตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก เคยเกิดวิกฤติการณ์ในชีวิตมา ไม่ว่าจะเป็นการที่เคยเป็นผู้ต้องโทษ ที่สังคมไม่ให้โอกาส เป็นผู้มีอาการป่วยทางจิต หรือเป็นผู้ป่วยติดเชื่อที่เป็นที่นรังเกียจของสังคม จึงทำให้การนำทักษะ ความสามารถด้านอาชีพ ไปก่อให้เกิดประโยชน์ภายนอกนั้นทำได้ยาก อีกทั้งตัวโครงการเองก็มุ่งเน้นการสร้างอาชีพด้านการเกษตรและงานหัตถกรรมฝีมือเท่านั้น ซึ่งในสภาพความเป็นจริงนั้น การทำงานประเภทนี้ ต่างต้องอาศัยเงินทุน และที่ดินในการประกอบอาชีพด้วยกันทั้งสิ้น อีกทั้งยังเป็นอาชีพที่รายได้ต่ำเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ โดยเฉพาะกับอาชีพขอทานที่ไม่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ที่ดินทำกิน หรือเงินทุนในการประกอบอาชีพแต่อย่างใด จึงทำให้กลุ่มเป้าหมายยังคงอาชีพการขอทานซ้ำอยู่จนกลายเป็นวัฏจักร

#### มิตินี้ 5 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน

โครงการธัญบุรี โมเดลไม่สามารถตอบ โจทย์เรื่องการสร้างอาชีพ เพราะโครงการนี้เน้นสอนทักษะการใช้ชีวิตผ่านการทำเกษตร ซึ่งหากมองในมุมมองของกลุ่มขอทานแล้ว จะพบว่าเมื่อจบโครงการพวกเขาย่อมไม่มีต้นทุน เช่น ทุนทรัพย์ ที่ดิน ฯลฯ มากพอในการสานต่อทางด้านนี้ ที่สำคัญ ไม่มีหลักประกันความมั่นใจได้ว่า กลุ่มคนที่เข้ารับการฟื้นฟูหรือเข้าร่วมโครงการจะไม่กลับมาเป็นบุคคลเร่ร่อน ขอทาน หรือไร้อาชีพเช่นดั้งเดิมกรณีของคนพิการ คนป่วย คนชรา คนที่ตกอยู่ในสภาวะ ยากลำบาก ฯลฯ หากไม่สามารถส่งไปฝึกอาชีพได้ ทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ก็จะดำเนินการเยี่ยมบ้านเพื่อมอบเงินสงเคราะห์และถุงยังชีพ หากแต่การ

สงครามแบบนี้จะไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้แบ่งประเด็นการศึกษา ดังนี้ ประเด็นย่อยที่ 1 เจริญนโยบาย ด้านสภาพของปัญหาของบุคคลเร่ร่อน ขอทานที่เกิดจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีทั้งภายในและระหว่างประเทศที่มีความแตกต่างกันของรายได้ ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยต้องประสบปัญหาที่เกิดจากการอพยพย้ายถิ่น ปัญหาแรงงานต่างด้าว การลักลอบหนีเข้าเมือง ปัญหาขอทานต่างด้าว และปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาดังกล่าวมาทั้งหมดมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนอย่างมาก ที่ผ่านมารัฐบาลมีนโยบายในการป้องกันปัญหาปราบปรามผู้กระทำความผิด และช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายมีการใช้มาตรการและกลไกทางกฎหมายอย่างต่อเนื่อง และถึงแม้ในปัจจุบันมีกฎหมายอยู่หลายฉบับ ที่ร่างขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522, พระราชบัญญัติควบคุมขอทาน พ.ศ.2559 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 แต่ก็ยังไม่ได้รับการแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด ดังนั้นจึงควรมีกระบวนการและขั้นตอนที่มีการสนับสนุนและจัดชุดปฏิบัติการเพื่อลงพื้นที่จัดระเบียบบุคคลเร่ร่อน ขอทานและคัดแยกผู้เสียหายจากขบวนการค้ามนุษย์ มีการประสานเชื่อมโยงและส่งต่อบุคคลเร่ร่อนและขอทานหรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไปยังสถานรองรับของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการสงเคราะห์ พัฒนาหรือคุ้มครองพิทักษ์สิทธิตามกฎหมายต่อไป เพราะการดำเนินการกับกลุ่มคนขอทานจำเป็นต้องมีแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการคัดแยกผู้เสียหายจากถูกค้ามนุษย์หรือกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกค้ามนุษย์กับกลุ่มคนขอทานที่เกิดจากความสมัครใจ ไม่ใช่การกวาดจับแบบเหมารวม หรือใช้วิธีในแบบเดียวกัน การดำเนินการกับกลุ่มขอทานทุกคนทุกประเภทจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย ประเด็นย่อยที่ 2 เจริญปฏิบัติ รัฐควรมองว่าทำอย่างไรการพัฒนาจึงจะยั่งยืน เช่น มีการจัดตั้งกองทุน ส่วนกลางเพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้กู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพตามความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นงานฝีมือ งานซ่อมบำรุง และอื่นๆ โดยไม่จำกัดอยู่เพียงแรงงานด้านการเกษตรที่ต้องอาศัยพื้นที่ในการประกอบ อาชีพ และหลังจากมีรายได้จึงส่งเงินกลับเข้ากองทุน เพื่อหมุนเวียนให้กับกลุ่มคนกลุ่มอื่นต่อไป นอกจากนี้การแสวงหาเครือข่ายเพื่อสร้างการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินให้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งต้องประกอบไปด้วยบุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่ อาสาสมัคร รวมถึงประชาชนทั่วไป เพื่อที่เครือข่ายทั้งหมดจะนำความรู้ที่ได้นำไปพัฒนาศักยภาพให้คนไร้ที่พึ่งและขอทานต่อไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในมาตรการแก้ไขปัญหาขอทานอย่างยั่งยืนในทางปฏิบัตินั้นจะต้องอาศัยการบูรณาการในแบบประชารัฐเพื่อให้ทุกภาคส่วนช่วยกันดูแล และสร้างกระบวนการความเข้าใจในการทำงานเกี่ยวกับคนขอทานได้อย่างถูกต้อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มขอทานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

## บทที่ 3

### ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานของผู้รับ การสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลต่างๆ ของหน่วยงาน และได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวิธีการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

#### 3.1 วิธีการวิจัย

##### 3.1.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

##### 3.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

#### 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

#### 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

#### 3.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

#### 3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

#### 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

#### 3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

### 3.1 วิธีการวิจัย

สำหรับงานการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ตามโครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อันประกอบไปด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

### 3.1.1 การวิจัยเชิงเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) นั้น ผู้วิจัยทำการศึกษาจากเอกสารภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับประวัติส่วนบุคคลของขอทาน เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทาน (จากฐานข้อมูลประวัติผู้รับการสงเคราะห์ที่เป็นขอทานไทยในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ปีงบประมาณ 2560 ที่เข้ารับการสงเคราะห์ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 - 30 กันยายน 2560)

### 3.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นั้น ได้กำหนดให้มีกระบวนการวิธีการวิจัย (Methodology) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided Interview) มีแนวทางการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีการวิจัย (Methodology) ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างหรือมีการนำคำสำคัญ (Keywords) มาใช้ประกอบในการสัมภาษณ์ โดยมีการร่างข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิด ที่มีคำสำคัญพร้อมกับลักษณะของข้อคำถามที่มีความยืดหยุ่น พร้อมทั้งจะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ที่มีเหตุการณ์หรือมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อันทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือ

## 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้เป็นคนขอทานไทย ที่ได้รับการสงเคราะห์อยู่ในสถานคุ้มครองคน ไร้ที่พึ่งนนทบุรี จำนวน 10 คน โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มประชากรขอทานไทยทั้งหมดที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครอง คน ไร้ที่พึ่งนนทบุรี มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 10 คน จากทั้งหมดของกลุ่มประชากรขอทานไทย จำนวน 45 คน (ข้อมูลจากสถิติขอทานไทยที่รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ปีงบประมาณ 2560 ที่เข้ารับการสงเคราะห์ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 - 30 กันยายน 2560) และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน 5 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหาร

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นสำคัญ โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด และไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งเหตุที่ต้องรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มากและไม่เหมาะสมในการสุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้อง แม่นยำ โดยไม่จำเป็นต้องใช้สถิติมาประมาณ เพื่อทดสอบสมมุติฐาน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการศึกษาวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิของผู้ให้ข้อมูลและรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ให้สิทธิ์แก่ผู้ให้ข้อมูลโดยมีการชี้แจง อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนต่างๆของการวิจัย การนำข้อมูลไปใช้ อีกทั้งยังให้อิสระในการเข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวจากการวิจัย ซึ่งไม่มีผลใดๆต่อผู้ให้ข้อมูล และคำนึงถึงความพร้อมของข้อมูลตลอดเวลา ส่วนการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ชี้แจงกับผู้ให้ข้อมูลว่าไม่มีการเปิดเผยชื่อจริง แต่จะใช้นามสมมุติแทน ตลอดการสัมภาษณ์ เพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลทุกครั้งก่อนการลงบันทึกเสียงหรือจดบันทึกข้อความ พร้อมทั้งทำลายการบันทึกเสียงเมื่อสิ้นสุดการศึกษา และการนำข้อมูลไปใช้อภิปรายหรือตีพิมพ์เผยแพร่จะกระทำในภาพรวมเฉพาะในการนำเสนอข้อมูลเชิงวิชาการเท่านั้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วยคนขอทานที่เคยเข้ารับการสงเคราะห์มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 10 และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน 5 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดนามสมมุติ เพื่อปกป้องสิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

- |                    |                    |          |
|--------------------|--------------------|----------|
| 1) ขอทานรายที่ 1   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมหมาย   |
| 2) ขอทานรายที่ 2   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมชาย    |
| 3) ขอทานรายที่ 3   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมปอง    |
| 4) ขอทานรายที่ 4   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมใจ     |
| 5) ขอทานรายที่ 5   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมหญิง   |
| 6) ขอทานรายที่ 6   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมจิตร   |
| 7) ขอทานรายที่ 7   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมศักดิ์ |
| 8) ขอทานรายที่ 8   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมนึก    |
| 9) ขอทานรายที่ 9   | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมคิด    |
| 10) ขอทานรายที่ 10 | ใช้นามสมมุติแทนว่า | สมควร    |



11) เจ้าพนักงานระดับผู้บริหาร	ใช้นามสมมุติแทนว่า	วิไล
12) นักสังคมสงเคราะห์	ใช้นามสมมุติแทนว่า	วิจิต
13) นักพัฒนาสังคม	ใช้นามสมมุติแทนว่า	วิมล
14) นักจิตวิทยา	ใช้นามสมมุติแทนว่า	วิภา
15) ผู้ดูแลผู้รับบริการสงเคราะห์	ใช้นามสมมุติแทนว่า	วิชัย

### 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้สำหรับกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือ กระบวนวิธีการวิจัย (Methodology) ครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยได้กำหนดกระบวนวิธีการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นั้น ประกอบไปด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางหนึ่ง โดยการศึกษาจากเอกสารภูมิหลังประวัติส่วนบุคคลของขอทานเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัย ของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทาน (จากฐานข้อมูลประวัติผู้รับบริการสงเคราะห์ที่เป็นขอทานไทยใน สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ปีงบประมาณ 2560 ที่เข้ารับการสงเคราะห์ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 - 30 กันยายน 2560) อันเป็นแนวทางประการสำคัญในการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่ สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อีกแนวทางหนึ่งนั้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะที่เป็นการสัมภาษณ์เชิง ลึก (In-depth Interview) โดยมีการออกแบบ โครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ใน กระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือ การสัมภาษณ์แบบชี้แนะ (Quided Interview) อันเป็น แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนด โครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียง การกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวน วิธีการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยเทคนิคของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นั้น เป็นเทคนิคและกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาใช้ในการสัมภาษณ์บุคคล โดยผู้ศึกษาวิจัยหรือผู้ทำการ สัมภาษณ์สามารถที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ และสามารถที่จะสอบถาม ติดตาม และซักไซ้ไล่เรียง ข้อมูล หรือข้อเท็จจริง รวมไปถึงรายละเอียดปลีกย่อยที่สำคัญและมีความน่าสนใจในแต่ละประเด็น



ของคำตอบ จากผู้ให้การสัมภาษณ์ อันทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่างๆในเรื่องที่ดำเนินกระบวนการวิจัยนั้น

โดยการศึกษาครั้งนี้ในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้ใช้แบบสอบถามชนิดเขียนตอบเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับข้อมูลความคิดเห็นใช้โครงคำถามเพื่อการวิจัย โดยใช้การสัมภาษณ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งอาศัยการสนทนา ชักถาม และโต้ตอบระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำการสัมภาษณ์ผู้รับการสงเคราะห์โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มประชากรขอทานไทยทั้งหมดที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 10 คน ซึ่งพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารประวัตินิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทาน ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี สำหรับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหาร โดยโครงคำถาม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ เครื่องบันทึกเสียงและแบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) เพื่อบันทึกการสนทนาระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกในรายละเอียดข้อมูลและประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นจากการสัมภาษณ์อย่างมีประสิทธิภาพครบถ้วนตามประเด็นหลักในการศึกษา

### 3.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในกระบวนการและขั้นตอนในการออกแบบการวิจัย หรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการวิจัย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) ศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสารประวัตินิติบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี
- 2) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารประวัตินิติบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

3) ดำเนินการเพื่อกำหนดกระบวนการ ขั้นตอน และแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ อันประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน ซึ่งมีตำแหน่งที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล และคนขอทาน จำนวน 10 คน โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มประชากรขอทานไทยทั้งหมดที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป จากทั้งหมดของกลุ่มประชากรขอทานไทย จำนวน 45 คน (ข้อมูลจากสถิติขอทานไทยที่รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ปีงบประมาณ 2560 ที่เข้ารับการสงเคราะห์ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 - 30 กันยายน 2560)

4) การออกแบบการวิจัย หรือการสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธีการสัมภาษณ์ที่มีแบบหรือลักษณะที่ไม่เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้นำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมาดำเนินกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน ในเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิในเบื้องต้นก่อน เพื่อที่จะนำแนวความคิดหรือข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้ในการปรับปรุงข้อคำถามขอแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ อันมีผลต่อการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปใช้ในกระบวนการประมวลผลข้อมูลต่อไป

สำหรับข้อคำถามสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นั้น ได้ดำเนินการออกแบบการวิจัย หรือการสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการออกแบบหรือการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือเป็นกระบวนการวิธีการสัมภาษณ์ที่มีรูปแบบ หรือมีลักษณะที่ไม่เป็นมาตรฐาน หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ

### 3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนด กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 ลักษณะ อันได้แก่

### 3.5.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารประวัตินิติบุคคล จากฐานข้อมูลประวัติผู้รับการสงเคราะห์ของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ที่เป็นขอทานไทย ในปีงบประมาณ 2560 ที่เข้ารับการสงเคราะห์ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 - 30 กันยายน 2560

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับนิติบุคคล ประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารภูมิหลังประวัติขอทานรายบุคคล รายงานการวิจัยและผลงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือการสร้างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวมทั้งเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัยในส่วนต่อไป

### 3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

สำหรับกระบวนการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจาก ผู้ปกครองสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองฯ รวมถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฝ่ายสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานคุ้มครองฯ ดังกล่าวด้วย

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวประเด็นคำถามหลักที่สร้างไว้ เก็บข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของขอทาน ในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการขอทาน และแนวประเด็นคำถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกถึงการดำรงชีพการเป็นขอทานซ้ำของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ครอบคลุมกับประเด็นพฤติกรรมที่ผู้วิจัยศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตระหว่างการสัมภาษณ์ รวมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) โดยอาศัยการสังเกตเพื่อเก็บรายละเอียดทั้งบริบทของ

สิ่งแวดล้อม พฤติกรรม กิจกรรม เหตุการณ์ คำพูดจากการได้ยินและสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นงานวิจัยที่ศึกษาและเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยนำข้อมูลจากภาคสนามมารวบรวมจัดระบบให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นในการศึกษา โดยสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะนัดวัน เวลา สถานที่ที่สะดวกในการให้ข้อมูลการวิจัย ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าสองครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามจุดมุ่งหมายในการวิจัย ซึ่งในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 60 นาที จนกว่าผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา และจะหยุดสัมภาษณ์เมื่อข้อมูลมีความครบถ้วน โดยพบว่าข้อมูลที่ได้เริ่มซ้ำกับข้อมูลเดิม ไม่มีข้อมูลใหม่ที่เพิ่มเติมจากข้อมูลเดิมที่เก็บรวบรวมได้

สำหรับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน 5 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารนั้น จะเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำนโยบายเรื่องการบำบัด ฟันฟู พัฒนาศักยภาพคนขอทานไปปฏิบัติ ซึ่งจะสัมภาษณ์หลังจากทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนขอทานแล้ว

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมบันทึกข้อมูล โดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้ข้อมูล โดยการขออนุญาตจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือข้อมูลก่อนทำการบันทึกเสียง หากได้รับอนุญาตเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลัง

### 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ซึ่งพิจารณาประเด็นหลักที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย อันเป็นกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ตามแนว

ทางการวิจัย และเพื่อให้กระบวนการวิจัยในครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือและแม่นยำมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วย เพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบ จากกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางประการสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป

โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ คือ ถอดเทปบันทึกเสียง บันทึกข้อมูล อ่านทบทวนข้อมูลอย่างละเอียดหลายครั้ง เพื่อทำความเข้าใจและให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการถอดเทปและบันทึกข้อความที่เกี่ยวข้องของผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละรายในภาพรวม จนกระทั่งเข้าใจและจับประเด็นหลักๆ พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่ นำประเด็นหลักที่ได้มาจากการจัดกลุ่มของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อหาความเชื่อมโยงกับการศึกษา ขยายความเชื่อมโยงตีความและหาความหมายเพื่อหาคำอธิบายกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นสาระหลักของผลการวิเคราะห์ และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยนำข้อความหรือประโยคสำคัญจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลัง และลักษณะของพฤติกรรมของขอทานและการดำรงชีพการเป็นขอทานซ้ำของผู้ให้ข้อมูลมาอธิบายให้เกิดความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ว่ามีแบบแผนอย่างไร

### 3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยและเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน ตุลาคม 2560 – พฤษภาคม

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่กระบวนการเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารประวัตินิยามของผู้ให้ข้อมูล และใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลอันเป็นกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยประชากรที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มประชากรขอทานไทยทั้งหมด ที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยทั้งหมดนี้จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความซึ่งอาศัยหลักเหตุและผล เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มี เป็นจริงและมีความน่าเชื่อถือ

สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการวิจัยเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบข้อมูลประกอบคำบรรยายและแบบความเรียง โดยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

4.2 เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี



โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 1 เป็นขอทานผู้ที่มีประสบการณ์ในการขอทานซ้ำและเป็นผู้ที่อยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี จำนวน 10 คน สามารถจำแนกข้อมูลทั่วไปได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลภูมิหลังส่วนบุคคลของขอทาน

ลักษณะ	จำนวน (คน)
<b>เพศ</b>	
ชาย	8
หญิง	2
<b>อายุ</b>	
30 - 40 ปี	2
40 - 50 ปี	5
50 - 60 ปี	2
60 ปีขึ้นไป	1
<b>ระดับการศึกษา</b>	
ไม่ได้รับการศึกษา	2
ประถมศึกษาปีที่ 4	2
ประถมศึกษาปีที่ 6	6
<b>ประสบการณ์ในการขอทาน</b>	
2 ครั้ง	3
มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป	7

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ขอทานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (จำนวน 8 คน) อยู่ในกลุ่มอายุ 40 – 50 ปี (จำนวน 5 คน) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด (จำนวน 6 คน) และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการขอทานตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป (จำนวน 7 คน)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติจำนวน 5 คน สามารถจำแนกข้อมูลทั่วไปได้ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ลักษณะ	จำนวน (คน)
<b>เพศ</b>	
ชาย	2
หญิง	3
<b>อายุ</b>	
20 - 30 ปี	3
30 - 40 ปี	2
<b>ระดับการศึกษา</b>	
ปริญญาตรี	4
สูงกว่าปริญญาตรี	1
<b>ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน</b>	
ต่ำกว่า 5 ปี	3
5 ปีขึ้นไป	2

จากตารางที่ 4.2 พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (จำนวน 3 คน) อยู่ในกลุ่มอายุ 20 - 30 ปี (จำนวน 3 คน) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มากที่สุด (จำนวน 4 คน) และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี (จำนวน 3 คน)

#### 4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

ผลจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์ภายใต้กรอบการศึกษา 2 มิติ คือ มิติด้านสาเหตุของพฤติกรรมขอทาน และมิติด้านพฤติกรรมดำรงชีพขอทานซ้ำ ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม คือ ขอทาน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

#### 4.1.1 ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเก็บข้อมูลจากขอทาน ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1.1.1 มิติด้านสาเหตุของพฤติกรรมการขอทาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มขอทานส่วนมากเห็นว่า การขอทานนั้นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) สาเหตุประการแรก เป็นปัจจัยด้านจิตวิทยา กล่าวคือ การที่บุคคลมีการเลียนแบบพฤติกรรมการขอทานจากครอบครัว เพื่อน หรือคนรอบข้าง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนมากเห็นตรงกันว่า การที่พวกเขา มีพฤติกรรมการขอทานนั้น ได้รับการถ่ายทอดมาจากเพื่อนและครอบครัว โดยได้ทำการเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาว่าอาชีพขอทานนั้นเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย และให้ผลตอบแทนที่มากกว่าการประกอบอาชีพอื่นที่ต้องอาศัยคุณวุฒิและทักษะความสามารถเฉพาะด้าน ทำให้พวกเขาเลือกตัดสินใจเป็นขอทาน

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานที่ว่า

“..ตอนแรกผมไม่ได้คิดจะมาขอทานหรอก พอตีมาเดินเร่รอนอยู่แถวสนามหลวงตอนตงงาน แล้วบังเอิญได้มารู้จักกับผู้หญิงคนนึง เขาขอทานอยู่ ไอ้เราก็มาอยู่กับเขาไปๆมาๆ ได้เขาเป็นเมีย เลยมาขอทานด้วยเลย..” (สมปอง (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 พฤษภาคม 2561)

“..อย่างว่านะ ขอทานมันง่าย นั่งแป็บเดียวก็ได้ละสองร้อยสามร้อยงานอื่นๆนะ ใช้ความรู้กันหมดแหละ เรียนมาน้อยใครเขาจะรับทำงาน ลูมาขอทานดีกว่า นั่งๆนอนๆสบายๆ ก็มีกิน..” (สมใจ (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 พฤษภาคม 2561)

“..แต่ก่อนผมเป็นก่อสร้าง แต่เพื่อนมันชวนให้มาขอทานตอนผมมาก็เห็นว่าขอทานแล้วมันได้เงินเยอะดี แถมง่าย หลังๆเลยลาออกจากงานมาขอทาน แต่ต้องเมาก่อนนะ เพราะเมาก่อนมันไม่อายที่จะ

ขอทานเขากิน..” (สมจิตร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ฉันนะหนีออกจากบ้านมาเพราะผมมันชอบทุบตี แรกๆมาเดินเร่ร่อนแถวสนามหลวง อาศัยนอนตามข้างถนนล่ะ เพราะฉันไม่รู้จะไปไหน เงินก็ไม่มี พอดีใจเจอกับตัวใหม่ที่ตอนนั้นมันเป็นขอทานอยู่ ตอนนั้นเห็นเขาทำเราก็ไม่กล้าทำนะ อายเขา แต่ไม่นานก็ต้องลองดู เพราะเห็นเขาทำแล้วมันรายได้ดี จากนั้นฉันก็ขอทานมาเรื่อย..” (สมหญิง (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

2) สาเหตุประการที่สอง มาจากปัจจัยด้านสังคม การเข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐที่พึงจะได้รับ บางรายไม่เคยทำบัตรประชาชนและมีสถานะทางทะเบียนราษฎร ทำให้เป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่างๆของรัฐได้ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล หรือการประกอบอาชีพ อีกทั้งสังคมยังไม่เปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสมีทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่นมากนัก ส่วนใหญ่อาชีพที่เปิดรับพบว่าเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง เช่น งานรักษาความปลอดภัย งานก่อสร้าง เป็นต้น ซึ่งผลตอบแทนมีอัตราที่ต่ำกว่าการขอทาน จึงทำให้อาชีพขอทานเป็นทางเลือกสำหรับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสหรือกลุ่มบุคคลที่ประสบปัญหาทางสังคม โดยการขอทานในปัจจุบันเป็นที่นิยมมากในกลุ่มคนที่ประสบปัญหาทางสังคม แม้จะมีความพยายามในการกวาดล้างขอทาน แต่ก็ไม่สามารถลดปัญหาการขอทานได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนมากพบว่าการขอทานในสังคมนั้น พบได้หลายรูปแบบทั้งการขอทานเป็นอาชีพที่มีการค้ามนุษย์แอบแฝง หรือการขอทานแบบอิสระที่เป็นการขอทานเดี่ยว ประเภทของขอทานนั้นก็พบได้หลายประเภทเช่นกัน ทั้งขอทานไทย ขอทานต่างด้าว ขอทานเด็ก ขอทานผู้สูงอายุ ขอทานที่เป็นผู้พิการ ขอทานที่เป็นมิถิลลาชีพ และขอทานที่เป็นวณิพก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลว่าพฤติกรรมการขอทานของพวกเขานั้นส่วนใหญ่ เป็นขอทานแบบอิสระ กล่าวคือ เป็นการขอทานด้วยความสมัครใจ ไม่มีผู้อื่นจ้างวาน หรือบังคับขู่เข็ญ ให้กระทำการขอทาน โดยจะขอทานไปตามสถานที่ต่างๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆทั้งของชาวไทยและต่างชาติ หรือหรือสถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน เช่น ตามสถานีรถไฟ สะพานลอย ท่าเรือ และสถานบันเทิง โดยเป็นการเดินขอทานไปตามสถานที่ต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง แทนการนั่งประจำที่ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุมและการเรียกเก็บค่าคุ้มครองจากกลุ่มอิทธิพล ซึ่งช่วงเวลาที่เลือกขอทานนั้นส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเย็น และจะขอทานประมาณวัน

ละ 5 – 8 ชั่วโมง ต่ำสุดวันละ 3 ชั่วโมง โดยรายได้ต่อวันจะอยู่ที่ประมาณ 500 – 800 บาท มีรายได้ต่ำที่สุดคือวันละ 300 บาท และมีรายได้มากที่สุดต่อวันคือ 3,000 บาท

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มของท่านต่อไปนี้

“..แต่ก่อนนั้นผมนะเป็นยาม รายได้ก็ไม่ดีหรอก พออยู่ได้ แต่วันนั้นนะเพื่อนที่มันเป็นยามด้วยกัน ชวนไปกินเหล้าแถวหัวลำโพง กินจนเมาเลยนะคุณ ตื่นมาอีกทีก็นอนอยู่ข้างทางแล้ว แถมนมกระป๋องที่ข้างในมีเงินอยู่ด้วยนะ ไม่รู้มันมาได้ไง หลายร้อยเลยละ ตั้งแต่วันนั้นนะ ผมก็ลองมาขอทานดูเรื่อยๆ วันละไม่กี่ชั่วโมงก็ได้เงินดีกว่าเป็นยามอีกนะ นานๆเข้าผมเลยลาออกจากยามเลย มาขอทานเป็นอาชีพดีกว่า ผมขอทานแถวสถานีรถไฟหัวลำโพงนั้นละ ได้เงินประมาณ 400 – 500 บาท ก็พอเอามาซื้อเหล้าซื้อข้าวกินนั้นแหละ..” (สมหมาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..อ้อ พวกขอทานอะนะ มีหลายแบบเลย ทั้งแก่ทั้งเด็กมีหมดแหละ ใ้บางคนแต่งตัวดีดีนะ มันดันมาขอทาน แต่มันทำดีกว่าผมหน่อย เพราะมันเรียกตัวเองว่าพวกเปิดหมวก ผมไม่รู้จริงๆนะพี่ว่าจะไปทำงานอะไร ก็ผมมันคนเถื่อน บัณฑิตประชาชนก็ไม่มีตั้งแต่เกิดเลย ผมไม่รู้พ่อแม่เป็นใครเลยด้วยซ้ำ โทมาก็อยู่กับคนข้างบ้าน เขาบอกว่าเขาเก็บผมมาเลี้ยงให้ข้าวให้น้ำ แต่ก็ไม่ได้ให้ผมเรียนนะพี่ ก็เลยอ่านไม่ออก เขียนหนังสือก็ไม่ได้ ก็เลยไม่รู้จะไปทำงานอะไร ผมหนีออกจากบ้านเพราะแม่เลี้ยงชอบทุบตีผม เลยแอบขึ้นรถทัวร์ที่จอดไว้แล้วก็ไม่รู้พี่ว่ารถมันไปไหน ตื่นมาอีกทีผมอยู่ที่หมอชิตแล้ว ผมก็เดินไปเรื่อยๆเหนื่อยก็เลยนั่งพักตามป้ายรถเมล์ อยู่ดีๆก็มีคนเอาเงินมาให้ผม 20 ผมเลยคิดขึ้นได้ เออขอทานเขากินก็ได้วะ วันนึงก็ได้วันละ 300 - 400 บาท มากที่สุดก็เคยถึง 1,500 นะพี่..” (สมชาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..พวกเขมรก็มีนะคุณ เยอะกว่าคนไทยด้วย ไอ้พวกนี้มันอุ่มลูกมาด้วย บางคนยกมาทั้งโขงก็มี ลูกเด็กเล็กแดง ตามกันเป็นพวง แต่ก่อนฉันไม่ได้ขอกานหรือ แต่โบกรถให้คนเขาจอด แถวๆวัดสุทัศน์ บางคนเขาจอดค้างคืนก็จะมีค่าจ้างให้ บางคนเขาก็ให้ฉันนอนเฝ้ารถเขา ตอนกลางคืนก็มีเพราะจอดค้าง ตอนนั้นฉันกินนอนอยู่แถวที่โบกรถนี่ละ แต่หลังๆเริ่มมีคนเร่รอนมันมาโบกรถด้วย ก็มีปากเสียงกันบ้าง รายได้ก็ลดลง เพราะมันมาแย่งงาน ฉันเลยไปเก็บของเก่าขายแต่ก่อนนะมันขายได้ 14-15 บาทต่อกิโล เดี่ยวนี้มันลดลงเหลือ 7 บาท ก็เลยไม่ทำแล้ว มาลองขอกานดูเห็นคนเขาทำกันแล้วได้เงินเยอะดี แรกๆขอกานตามที่ฝรั่งมันเที่ยวกัน เพราะฝรั่งมันให้เงินเยอะดี บางวัน โชคดีนะ มันให้แบงค์ 500 มากที่สุดฉันนั่งขอกานทั้งวันนะได้ 2000 เกือบ 3000 บาท..” (สมใจ (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ถามถึงพวกขอกานนะหรือ ก็มีหลายแบบอยู่ บ้างก็ขาดวันจริงบ้าง ไม่จริงบ้าง บางคนมันก็แกล้ง ทำเป็นแขนด้วน เพราะมันดูน่าสงสารนะ บางทีนะคุณ ไอ้พวกนี้ได้ตั้งเยอะกว่าฉันอีก ไอ้ฉันนะไม่ได้เรียนหรือหนังสือหนังสืออะไร จะไปหาทำงานที่ไหนทำได้ อายุก็ 60 แล้ว ใครเขาจะรับทำงานละคุณ ก็ต้องมาขอกานเขากินนี่ละ ดีกว่าอดตายวันหนึ่งได้เงินเยอะนะคุณ วันแรกๆนะที่ฉันขอกานนั่งแค่ 3-4 ชั่วโมงเองได้ตั้ง 500 แทนนะ บางทีไอ้พวกฝรั่งมันให้แบงค์พันเลยก็มี..” (สมหญิง (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

3) สาเหตุประการต่อมาเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลว่าสาเหตุการขอกานนั้นส่วนมากเกิดมาจากปัญหาของความยากจน ในประเทศมีคนอื่นจำนวนมากที่ประสบกับปัญหาความยากจนอย่างร้ายแรง จึงต้องอาศัยการเอาตัวรอดโดยการขอกานจากผู้อื่นที่มีมากกว่า เพื่อประทังชีพไปวันๆ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังเห็นว่าทุกวันนี้คนที่มาขอกานส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาความยากจนและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ การไม่มีงานทำ การมีหนี้สิน ขาดที่ดินในการทำกิน มีภาระที่จะต้องเลี้ยงดูครอบครัวขนาดใหญ่ ในขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้น แต่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง อีกทั้งยังเกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เหมาะสม มีคน



หลายกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล เพราะไม่มีเงินเพียงพอที่จะใช้จ่าย ส่งผลให้เกิดความท้อแท้ สิ้นหวัง นำไปสู่การดิ้นรนต่อสู้ชีวิตด้วยการขอกทาน

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอกทานดังนี้

“..เดี๋ยวนี้ละ บ้านเมืองมันอยู่ยาก คนรวยก็รวยรวย คนจนก็จนจน คนที่มีมันก็ไม่แบ่งให้คนที่ไม่มีหรือ ก็เลยต้องดิ้นรนกันไป ฉันทันจะก่อนที่จะย้ายมาอยู่กรุงเทพฯ ฉันทันอยู่ที่อยุธยาอยู่กับพ่อแม่ ฐานะทางบ้านก็ยากจน เรียนก็น้อย จึงเริ่มทำงานในโรงงานเย็บผ้า บ้านฉันทันจะปลูกอยู่ในพื้นที่ของคนใหญ่คนโต จึงถูกเขาไล่ที่ พ่อฉันทันเสียใจจึงไปบวชเป็นพระตลอดชีวิตเลย ส่วนแม่ก็ย้ายไปอยู่กับญาติของแกที่ต่างจังหวัด ฉันทันเลยตัดสินใจมาหางานทำในกรุงเทพฯ ก็ทำอาชีพโบกรถแถววัดสุทัศน์ก่อนจะมาขอกทานเพราะเห็นว่ารายได้มันดีกว่า เดี่ยวนี้เห็นไหมละบางบ้านมันขอกทานกันทั้งบ้านเลยนะคุณ พ่อเป็นขอกทานแม่เป็นขอกทาน ลูกมันก็ยังเป็นขอกทานด้วยเลย..” (สมใจ (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..พวกที่มาขอกทานนะคุณ มันไม่ได้อยากมาขอกทานกันทุกคนหรือ ใครจะอยากมานั่งไหว้คนที่เราไม่รู้จักละ แต่มันก็ต้องทำ เพราะมันจนบ้านก็ต้องเช่า ข้าวก็ต้องซื้อ ของเดี๋ยวนี้มันก็แพงใช่หอยยย จะกินข้าวที่ก็ต้องมีละ อย่างน้อยก็สี่ห้าสิบบ..” (สมหญิง (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..บ้านเมืองสมัยนี้อะไรมันก็แพง งานการก็หายาก ใ้องานที่พอจะทำได้ก็เป็นพวก งานก่อสร้าง ค่าแรงก็ออกบ้างไม่ออกบ้าง ใ้อนายจ้างละตัวดี โกงก็มี ไม่คุ้มเหนื่อยหรือ ผู้มาขอกทานยังสบายกว่าเลย รายได้ดีด้วยนะ..” (สมนึก (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ความจนใจ ใ้อพวกที่มาขอกทานเนี่ย มันก็อยากใ้ออยากมีกันทั้งนั้น ยิ่งสมัยนี้ละทั้งไทยทั้งเขมร มันก็มาขอกทานกันทั้งนั้น เพราะรายได้

มันดี..” (สมควร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

4.1.1.2 มิติด้านพฤติกรรมกรรมการดำรงชีพขอทานซ้ำ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มขอทาน ส่วนมากเห็นว่า พฤติกรรมการขอทานซ้ำในภาพรวมนั้นมีเหตุปัจจัยมาจากเหตุดังต่อไปนี้

1) สาเหตุประการแรก มาจากการขาดการยอมรับจากสังคม ที่ส่งผลให้กลุ่มบุคคลไม่ได้รับโอกาสในการคืนสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เมื่อพ้นจากการสงเคราะห์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังให้ข้อมูลว่าการตัดสินใจขอทานซ้ำเกิดจากการขาดโอกาสทางการศึกษา ทำให้ไม่สามารถใช้คุณวุฒิในการสมัครเข้าทำงานอื่นได้ ทั้งนี้เนื่องจากการที่สังคมโดยรวมใช้หลักเกณฑ์ด้านคุณวุฒิมาเป็นตัวกำหนดในการเข้าทำงาน และให้ความสำคัญถึงภาพลักษณ์ของบุคคลมากกว่าความสามารถและคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ ส่งผลให้กลุ่มบุคคลที่เคยกระทำความคิดไม่มีโอกาสได้กลับตัว เมื่อพ้นจากการสงเคราะห์จึงตัดสินใจกลับไปเป็นขอทาน เนื่องจากไม่มีทางเลือกอื่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลว่าส่วนมากการกระทำความคิดซ้ำเกิดจากการที่พวกเขาไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในกฎหมายว่าการขอทานนั้นเป็นความผิด อีกทั้งเมื่อถูกจับกุมแล้วมาตรการทางกฎหมายก็ไม่สามารถลงโทษพวกเขาได้อย่างรุนแรง เป็นเพียงแค่การปรับเงินในอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับผลกำไรจากการขอทาน โดยเมื่อพ้นจากการสงเคราะห์ไปแล้วพฤติกรรมขอทานซ้ำนั้น จะไม่ได้เริ่มต้นกระทำทันทีหลังพ้นจากการสงเคราะห์ แต่จะเริ่มหลังจากพ้นการสงเคราะห์มาแล้วช่วงเวลาหนึ่ง โดยการขอทานซ้ำนั้นจะมีพฤติกรรมที่เป็นไปในลักษณะเดิม กล่าวคือ เป็นการใช้วิธีเดิมในการขอทาน ไม่มีแบบแผนที่ตายตัว แต่จะลดจำนวนวันในการขอทานลงในช่วงแรก เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม และจะหยุดขอทานทันทีเมื่อได้เงินที่เพียงพอต่อการดำรงชีพแล้ว

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานในประเด็นดังกล่าวนี้

“..ผมไม่รู้จะไปทำอะไรจริงๆ สมัยนี้งานดีๆ เขาจับแต่คนที่มีความรู้กันทั้งนั้น ผมไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านก็ผิดๆ ถูกๆ เขียนได้แค่ชื่อตัวเองนะคุณ ใครเขาจะรับ ไอ้งานอื่นๆ ก็หนักเกินอายุผมแล้ว..”  
(สมหมาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ผมไม่รู้หรือกระทั่งว่าการขอกทานนั้นมันผิดยังไง เห็นคนเขาทำกัน  
ทั่วบ้านทั่วเมือง อย่างว่าแหละความรู้ผมมันน้อยจะไปรู้ได้ไงไอ้  
กฎหมายอะไรเนี่ย บัตรประชาชนผมยังไม่มีเลย จะไปทำอะไรละ..”  
(สมชาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ไอ้ผมมันเคยเป็นคนคุกมาก่อน คิดฆ่าด้วยนะ ได้ออกมาก็บุญแล้ว  
ใครเขาจะให้โอกาสคนอย่างผม เดินไปไหนใครเขาก็กลัว พี่กลัวไหม  
ละหน้าผมโหดๆแบบนี้ เห็นไหมละ ความรู้ผมมันก็น้อย แต่ผมเก่ง  
เรื่องงานช่างแต่คนเขากลัวผมเพราะมีคดีติดตัว เลยยากที่จะจ้างผม..”  
(สมจิตร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ตอนผมโดนจับนะ ตำรวจมันบอกห้ามมาขอกทานๆ ผมก็ งง ทำไม  
โดนจับวะ ไม่ได้ไปฆ่าใครตาย พอไปถึงโรงพักนะ มันก็ให้เลือกว่าจะ  
เข้าสถานสงเคราะห์ 3 เดือน หรือจะติดคุก เงินผมก็ไม่มีเลย เงินที่  
ขอกทานได้มันก็ยึดหมด เลยเลือกเข้ามาสงเคราะห์นี่ละ ดีกว่านอนคุก  
สบายกว่าอีก แต่มาถามเพื่อนที่อยู่ที่นี่นะ บางคนมันเคยโดนปรับไม่กี่  
ร้อยก็มี ตอนออกไปก่อนครบกำหนดอะ ก็พินิจแล้ว อย่างจี้คนมันก็  
ยอมจ่ายกันทั้งนั้นแหละที่ อยู่สักเดือน 2 เดือน ยอมจ่ายเงินหลักร้อย  
กลับไปขอกทานครั้งวันก็ได้เงินคืนแล้ว..” (สมควร (นามสมมุติ), การ  
สื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

2) สาเหตุประการที่สองมาจากปัญหาความเปาะบางของสถาบัน  
ครอบครัว ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าการดำรงชีพขอกทานซ้ำนั้น นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยัง  
เห็นว่าการที่พวกเขากลับไปสู่สภาพชีวิตแบบเดิม คบเพื่อนกลุ่มเดิม อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมที่  
เคยกระทำผิดส่งผลให้ตัดสินใจกระทำความผิดซ้ำมากขึ้น เนื่องจากความไม่เข้มแข็งของจิตใจ ที่เห็น  
ว่าการขอกทานนั้นมีรายได้ดี เป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย ไม่ต้องอาศัยทักษะความสามารถพิเศษใด อีกทั้งยัง  
เป็นอาชีพที่เคยสร้างรายได้ให้กับพวกเขามาก่อน จึงทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจดำรงชีพด้วยการ  
ขอกทานซ้ำส่งผลให้ขาดการยอมรับจากสังคม การที่ไม่รู้สึกว่าคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของ  
ครอบครัว และสังคม นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังเห็นว่าการที่บุคคลครอบครัวแตกแยก หรือการ  
ที่มีพื้นฐานของครอบครัวที่ไม่แข็งแรง มีครอบครัวด้วยความไม่พร้อม ไม่ตั้งใจ อยู่ในสถานะ

ยากลำบาก เช่นการที่มีครอบครัวใหญ่แต่มีบุคคลที่เป็นคนพิการ สูงอายุ หรือเป็นบุคคลที่ขาดการเอาใจใส่ดูแลจากครอบครัว เติบโตมาในความขัดแย้ง ส่งผลต่อการคบเพื่อนเลว การติดสุรา มีผลอย่างยิ่งที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมขอทานซ้ำ เนื่องจากเมื่อตนเองขาดสติเนื่องจากการดื่มสุราแล้ว จะทำให้เกิดความกล้าที่จะขอทานมากยิ่งขึ้น อันเป็นเหตุปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการดำรงชีพการเป็นขอทานซ้ำ

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานต่อไปนี้

“..ผมเป็นเด็กกำพร้ามาตั้งแต่เกิดแล้วพี่ คนข้างบ้านเขาเก็บมาเลี้ยงก็ชอบทုตีผมตลอดเหมือนเครื่องระบายอารมณ์ จนแขนผมเสียไปข้างหนึ่ง ทำงานอะไรก็ไม่ถนัดหกรอก แจ้งเกิดผมก็ไม่ได้แจ้ง บัตรประชาชนก็เลยไม่มี ไม่เคยได้เรียนอะไรกับเขาเลย ไอ้ที่มาขอทานซ้ำๆเนี่ยไม่ได้อยากจะทำนะพี่ แต่ไม่รู้จะเอาอะไรกินจริงๆ ไอ้จะให้มาอยู่ในสถานสงเคราะห์ตลอดชีวิต ผมก็รู้สึกเหมือนขาดอิสระอยู่ดี..”  
(สมชาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..พี่เก่าฉันมันชอบทูตี จนบางที่ฉันก็บ๊ายๆบ๊ายๆ รู้สึกเหมือนกันนะว่าอยากตายเพราะชีวิตมันไม่รู้จะทำยังไงต่อ ลูกมันก็ไปมีครอบครัวกันหมด จะให้ฉันกลับไปอยู่กับพี่เก่าก็ไม่เอาหกรอก ตายคาตีนมันพอดี ไอ้พี่ใหม่มันก็ขอทานโดนจับไปไหนแล้วมั้ง ฉันก็ไม่ได้ข่าวมันอีกเลยเพราะโดนจับคนละที แยกกัน ตอนฉันโดนจับมา 2 ครั้งแรก ใจก็คิดนะออกไปจะไปทำอย่างอื่น แต่พอเอาเข้าจริงก็ไม่มีใครรับฉันทำงานเลย คงเป็นเพราะฉันมีอาการทางประสาทอ่อนๆมั้ง เขาเลิกแล้ว..” (สมหญิง (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ไอ้เพื่อนผมนะตัวดี ตอนผมออกจากสถานคุ้มครองครั้งที่ 2 ผมตั้งใจจะเลิกขอทานแล้ว เพราะไม่อยากจะติดอยู่ที่นี้ แต่วันนั้นผมกลับไปหาเพื่อนที่มันเคยชวนให้ลองขอทานแถวป้อมปราบศัตรูพ่าย ผมกินเหล้าจนเมากับมัน มันก็มาอวดผมว่าวันนี้มันขอทานได้ตั้ง 3,500 บาท

มันเลยชวนผมไปขอทานอีก ไอ้ผมก็มาไม่มีสติก็เลยไปตามมันเพราะ เห็นรายได้มันเยอะ ก็อยากลอง พอนานๆเข้าก็ติดนิสัยเดิม เพราะ รายได้มันดีจริงๆนะพี่..” (สมจิตร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

3) สาเหตุประการต่อมา เป็นปัญหาสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจยังส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการขอทานซ้ำ เนื่องจาก การที่บุคคลมีอาการทางจิตเวช หรือมี ปัญหาสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ทำให้นายจ้างไม่พิจารณารับเข้าทำงานในตำแหน่ง หรืออาชีพอื่นอันนำมาซึ่งการตัดสินใจดำรงชีพการเป็นขอทานซ้ำ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนมากให้ ข้อมูลว่าปัญหาสุขภาพของพวกเขามีผลอย่างยิ่งต่อการดำรงชีพการเป็นขอทานซ้ำ เนื่องจากอายุ ที่มากเกินไปจะประกอบอาชีพทั้งยังมีปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะอาการป่วยทางจิตที่เป็นที่น่าหวาดกลัว ของสังคม และหรือการที่มีโรคติดต่อที่ร้ายแรงอย่างวัณโรค วัณโรคระยะแพร่ ส่งผลให้การมีทางเลือกอื่นใน การดำรงชีวิตในสังคมนั้นทำได้ยาก

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานต่อไปนี้

“..ผมมันแก่แล้ว จะมีทางเลือกอะไรมากนัก ไม่นานก็ตาย ก็ไม่อยาก เป็นภาระใครเขา แต่ก่อนผมทำงานเป็นคนเฝ้าเปิดให้คนแถวบ้าน แต่ พอผมแก่ทำไม่ไหวเขาก็ให้ผมออก พอมาเป็นยามทำได้สัก 5 ปี ก็เริ่ม ไม้ไหว ออกนอนไม่ค่อยได้ ผมคิดเห่ล้าด้วยแหละเลยลาออก เพราะ หลังๆโดนตัดเงินบ่อย พอโดนจับมาอยู่ในสถานสงเคราะห์สัก 3 ครั้ง ได้มั้ง ก็ออกไปขอทานใหม่ เพราะมันไม่รู้จะไปทำอะไรจริงๆ ผมแก่ มากแล้ว อาศัยขอเขากินไปวันๆ เอาที่พอเลี้ยงตัวเองได้..” (สมหมาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ผมป่วยเป็นวัณโรค ตอนมาอยู่สถานสงเคราะห์ได้ครั้งแรก เพราะ ติดจากคนที่นี่แหละ พอออกไปจะไปทำงานก็ไม่มีคนรับทำงานเลย เขากลับติดโรคจากผม เลยไม่รู้จะทำยังไง วันนั้นยามผมหมดอาการมัน ก็กำเร็บ ไม่รู้ทำไงเลยขอทานเขาเพื่อเอาเงินมาซื้อยา พอขอทานครั้งที่

2 ยังไม่ทันได้เงินไปซื้อยา ก็ถูกจับมานี้แหละ..” (สมปอง (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ฉันเริ่มรู้สึกว่าการป่วยทางจิตของฉันมันเริ่มรุนแรงขึ้น หลังจากออกจากสถานคุ้มครองฯ เพราะขาดยา จึงเร่ร่อนไปเรื่อยๆ แถวสนามหลวง ช่วงนั้นมีคนมาแจกข้าวเยอะ ช่วงถวายพระเพลิงในหลวงก็เลยไปขอข้าวเขากิน แล้วก็ขอร้องไปด้วยเพราะอยากได้เงินมาซื้อยา เคยไปขอเขานั่งล้างจานตามร้านก๋วยเตี๋ยวนะ แต่พอเขาเห็นฉันกินยาทางจิต เขาก็ให้ฉันออก คงกลัวฉันเป็นบ้ามั้ง..” (สมหญิง (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ตามเสียไปข้างนึงตั้งแต่เกิด หลังจากขอทานรอบ 2 ผมคิดจะเลิกนะเพราะกลัวโดนจับอีก แต่ก็ไม่รู้จะทำอะไร เพราะผมตาบอด เห็นว่าการขอทานนี่มันคงเป็นทางเลือกเดียวแล้วสำหรับผม..” (สมคิด (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

#### 4.1.2 ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.1.2.1 มิติด้านสาเหตุของพฤติกรรมขอทาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนใหญ่เห็นตรงกันในประเด็นที่ว่า

1) ประเด็นแรก การขอทานในภาพรวมปัจจุบันนั้นพบมากในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะกลุ่มขอทานต่างด้าวที่มีอัตราเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในปัจจุบัน โดยอาศัยช่องทางบริเวณชายแดน เพื่อหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย อาศัยความใจดีของคนไทยเป็นเครื่องมือในการเลี้ยงชีพด้วยการขอทาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลว่าพฤติกรรมขอทานนั้นพบเป็นการขอทานในรูปแบบขอทานครอบครัว คือพ่อ แม่ ลูก เป็นขอทานกันหมด ซึ่งการขอทานในรูปแบบนี้จะพบมากในกลุ่มขอทานต่างด้าวที่เข้ามาในลักษณะของครอบครัว ผ่านการหลบหนีเข้าเมืองมาขอทานผ่านชายแดนธรรมชาติ ซึ่งเป็นพรมแดนอยู่ในจังหวัดสระแก้ว สุรินทร์ ตราด ซึ่งเป็นเส้นทางที่คนกัมพูชาเข้ามารับจ้างรายวัน แม้ช่องทางดังกล่าวจะมีเจ้าหน้าที่ควบคุม แต่กลุ่มขอทานต่างด้าวก็



อาศัยการแฝงตัวเข้ามากับแรงงานรายวัน แล้วหลบหนีเข้าเมืองมาขอทานอย่างถาวร นอกจากนี้ยังมี ขบวนการไปซื้อตัวคนพิการ ผู้สูงอายุ คนยากจน โดยตกลงให้มาขอทานในประเทศไทย แต่จะมีเงิน ให้ครอบครัวขอทานเป็นรายเดือน ส่วนตัวขอทานที่ทำงานในประเทศไทยก็จะตกลงกันว่าจะถูกหัก รายได้อย่างไร บางรายไม่ได้รับเงินก็ยังถูกทุบตีทำร้ายร่างกาย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่เรียกตนเองว่า กลุ่มหัวแขก ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าพาคนกัมพูชาหลบหนีเข้ามาขอทานในประเทศไทย โดยจะมีการนัดแนะตามด่านผ่านแดนและจะมีรถมารับส่งไปยังจุดหมายปลายทาง นอกจากนี้ยังมีนายหน้า ชาวเวียดนามนำคนกัมพูชาเข้ามาขอทานในประเทศไทยอีกด้วย

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำ นโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..สถานการณ์การขอทานในปัจจุบัน ทวีความรุนแรงอย่างมาก จากการประชุมร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องพบเส้นทางการเข้ามาขอทานในไทยที่ เข้ามาในลักษณะครอบครัวมากขึ้น พ่อเข้าเมืองถูกกฎหมาย แม่และ ลูกเข้ามาผิดกฎหมายเพื่อขอทานเลี้ยงครอบครัว การผ่านด่านมีทั้งการ ทำบัตรผ่านแดนรายวันแล้วหลบหนีมาขอทาน และเข้าทางด่าน ชนรรมชาติ ซึ่งเป็นพรมแดนตั้งแต่ จ.สระแก้ว สุรินทร์ ตราด เป็น เส้นทางที่คนกัมพูชาเข้ามารับจ้างรายวัน แม้จะถูกจับกุมก็จะหา ช่องทางกลับมาอีก โดยมีนายหน้ากัมพูชาติดต่อและพาผ่านด่านตรวจ คนเข้าเมืองและติดต่อไปถึงจุดหมาย..” (วิไล (นามสมมุติ), การ สื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..เดี๋ยวนี้มีขบวนการซื้อตัวคนพิการ สูงอายุ คนจน โดยตกลงให้มา ขอทานในไทย แต่จะมี เงินให้ครอบครัวขอทานเป็นรายเดือน บาง รายได้เงินบ้าง บางรายไม่ได้เงินและยังถูกทำร้ายก็มี..” (วิจิต (นาม สมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..จากการจัดระเบียบขอทานทั้งในกรุงเทพฯและส่วนภูมิภาคมาแล้ว 6 ครั้ง พบสถิติขอทานทั้งสิ้น 4,021 คน เป็นขอทานไทย 2,558 คน ที่ เหลือเป็นต่างด้าว พบมากที่สุดคือขอทานชาวกัมพูชา ซึ่งชี้ให้เห็นว่า

ปัญหาการขอทานนั้นยังมีสถิติที่สูง และยังมีอัตราของขอทานต่างด้าวเพิ่มขึ้นมาอีก จึงอยากต่อการแก้ไข..” (วิมล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

2) ประเด็นต่อมา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าพฤติกรรมขอทานที่พบในหน่วยงานนั้นสามารถแบ่งแยกเป็นสองกลุ่มใหญ่คือขอทานไทย และขอทานต่างด้าว โดยขอทานไทยส่วนมากจะไม่พบการค้ามนุษย์หรือการถูกบังคับให้ขอทาน แต่จะเป็นในลักษณะของการยินยอมขอทานด้วยความสมัครใจของตนเอง และเป็นการขอทานเชิงปัจเจก กล่าวคือเป็นการขอทานเดี่ยวเพื่อเลี้ยงชีพ และเป็นผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคม บางรายไม่เคยทำบัตรประชาชนและมีมีสถานะทางทะเบียนราษฎรทำให้เป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่างๆของรัฐได้ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล หรือการประกอบอาชีพทางเลือกอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องสุขภาพ ความยากจนร่วมด้วย ซึ่งต่างจากกลุ่มขอทานต่างด้าวที่พบปัญหาการค้ามนุษย์และการขอทานในรูปแบบขอทานครอบครัวมากกว่า

คำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..จากการพูดคุยสอบถามประวัติจากเคสส่วนมากพบการขอทานเดี่ยวมากกว่าการถูกบังคับ..” (วิจิต (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ปัญหาที่พบโดยมากเป็นปัญหาความยากจน บางรายถูกไล่จากที่อยู่อาศัย บางรายพบว่าไม่เคยได้รับโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่เกิด..” (วิมล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..สาเหตุหลักเป็นการที่เคสไม่มีทางเลือกอื่นในการดำรงชีพ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดหลายประการทั้งปัญหาสุขภาพความเจ็บป่วย บางรายมีอาการทางจิต บางรายไม่มีหลักฐานแม้แต่การแจ้งเกิด หรือการทำบัตรประชาชนส่งผลให้เป็นคนไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร..” (วิภา (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..พบปัญหาที่มาของการขอทานส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการหาเลี้ยงชีพ และครอบครัว ไม่มีการถูกบังคับ ชูเงิน หรือกลุ่มอิทธิพลค้ำมนุษย์ แฝงเข้ามาให้กระทำการขอทาน ส่วนประเด็นการค้ำมนุษย์นั้นจะพบมากในขอทานรายที่เป็นคนต่างด้าว..” (วิชัย (นามสมมุติ), การสื่อสาร ส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561

3) ประเด็นสุดท้าย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าในสังคมไทยนั้นมักมองประเด็นการขอทานในเชิงการค้ามนุษย์ เช่น การลักพาตัวมาขอทาน การทำร้ายร่างกาย ตัดอวัยวะ และทำกันเป็นเชิงขบวนการหรือธุรกิจ ทำให้คนในสังคมส่วนใหญ่เข้าใจว่าการขอทานนั้นมาจากการถูกบังคับ ชูเงิน หรือค้ำมนุษย์ แต่ในความเป็นจริงจากการพูดคุย สนทนา กับกลุ่มเป้าหมายในสถานคุ้มครองฯแล้ว พบว่าสาเหตุที่แท้จริงในการขอทานนั้น ไม่ใช่เรื่องของการค้ำมนุษย์ตามที่สังคมส่วนใหญ่เข้าใจ หากแต่เป็นทางเลือกของขอทานเองในการประกอบอาชีพนี้ อันเนื่องมาจากหมดหนทางในการประกอบอาชีพอื่นแล้ว การขอทานที่เกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่มาจากความสมัครใจที่จะเป็นขอทาน โดยมากจะเป็นขอทานแบบเสรี กล่าวคือ เป็นการขอทานด้วยความเต็มใจไม่มีการบังคับ ชูเงินแต่อย่างใด ในหน่วยงานพบว่าขอทานส่วนมากอยู่ในกลุ่มวัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุที่เป็นเพศชาย ที่จะขอทานตามแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่สำคัญๆในเมืองที่เป็นย่านเศรษฐกิจ จากการพูดคุยและการสอบถามประวัติขอทาน ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าทุกกรณีล้วนมาจากการที่บุคคลเกิดปัญหาทางสังคมด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย ที่เป็นผู้ป่วยที่มีโรคติดต่อและสภาพปัญหาด้านจิตใจ ที่เป็นผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต ซึ่งขอทานเกือบทุกรายล้วนผ่านการอดทน ดิ้นรน ผู้ชีวิตมาหลายรูปแบบ บางรายขาดโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการต่างๆของรัฐบาลที่คิดทำกิน ขาดแคลนทรัพยากร ทั้งในส่วนที่เป็นที่อยู่อาศัยและเงินทุน บางรายไม่มีแม่แต่บัตรประจำตัวประชาชน ไม่เคยแจ้งเกิด ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา หรือโอกาสในการรักษาพยาบาลด้วยข้อจำกัดหลายประการนี้ ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้เลือกมาเป็นขอทาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังให้ความเห็นว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่จะมองว่าสาเหตุที่ทำให้คนกลุ่มนี้ประสบกับปัญหาและข้อจำกัดต่างๆนั้นมาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นทำ ส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจน ทำให้คนกลุ่มหนึ่งของสังคมถูกกีดกันออกจากทรัพยากรและสวัสดิการของรัฐ ทำให้กลายเป็นขอทาน

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..คนชอบมองการขอทานด้วยประเด็นที่ว่าขอทานมาจากการค้ามนุษย์ หรือพวกตัดอวัยวะแล้วบังคับให้ขอทาน แต่ในความเป็นจริงสาเหตุหลักของขอทานมาจากผลพวงของการพัฒนาประเทศ จนลืมให้ความสำคัญกับคนกลุ่มหนึ่งที่ประสบปัญหาทางสังคม..” (วิไล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..จากการพูดคุยและการสอบถามประวัติขอทาน ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าทุกกรณีล้วนมาจากการที่บุคคลเกิดปัญหาทางสังคมด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย ที่เป็นผู้ป่วยที่มีโรคติดต่อ และสภาพปัญหาด้านจิตใจที่เป็นผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต..” (วิจิต (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ขอทานเกือบทุกรายล้วนผ่านการอดทน คับแค้น สู้อชีวิตมาหลายรูปแบบ บางรายขาดโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการต่างๆของรัฐ ขาดที่ดินทำกิน ขาดแคลนทรัพยากร ทั้งในส่วนที่เป็นที่อยู่อาศัยและเงินทุน..” (วิภา (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

4.1.2.2 มิติด้านพฤติกรรมการค้ารังสีขอทานซ้ำ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนใหญ่เห็นตรงกันในประเด็นที่ว่า

1) ประเด็นแรกเกิดจากมาตรการทางกฎหมายที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เห็นว่าแม้มีตัวบทกฎหมายที่ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงโทษของผู้ทำการขอทานแต่ก็ไม่สามารถปฏิบัติในจริง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าขอทานส่วนมากจะไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย โดยจะคิดว่าการขอทานนั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ ไม่มีความผิด เพราะขาดการเรียนรู้ และเมื่อเจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปยังสถานีตำรวจแล้ว ไม่ได้มีการลงโทษอย่างจริงจัง เป็นเพียงแค่การปรับเงินเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อีกทั้งหากผู้กระทำความผิดที่เป็นขอทานยินยอมที่จะถูกควบคุมตัวเพื่อพัฒนาศักยภาพในสถานสงเคราะห์แล้วก็จะพ้น

ผิด โทษมีระยะสั้น แม้เป็นการกระทำความคิดที่มากกว่าสองครั้งขึ้นไปก็ตาม ทำให้ขอทานผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อมาตรการทางกฎหมายแต่อย่างใด

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..เนื่องจาก พรบ.ควบคุมการขอทานฉบับใหม่นี้ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะลงโทษการขอทานที่เป็นการขอทานเพื่อเลี้ยงชีพ แต่มุ่งเน้นในการที่จะปราบปรามการค้ามนุษย์หรือผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์จากขอทาน ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นไปในเชิงการให้โอกาสบุคคลเพื่อเพิ่มทักษะทางชีวิต โดยจำกัดพื้นที่อยู่ในสถานกึ่งคุมครองฯ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นขอทานไม่รู้สึกลังอัตรโทษที่ร้ายแรงนัก บวกกับโทษที่มีระยะสั้นจึงส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำ..” (วิไล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..จากประสบการณ์พาเคสไปชำระค่าปรับที่โรงพัก พบอัตรค่าปรับต่ำสุดอยู่ที่ 100 บาท จึงทำให้ขอทานไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากการขอทานเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่พวกเขาจำนวนมาก มากกว่าค่าปรับที่เสียไปหลายเท่าตัว..” (วิมล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

2) ปัญหาและข้อจำกัดทางด้านสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นผลมาจากภาวะสุขภาพ ที่ขอทานต้องเผชิญทั้งอาการที่เจ็บป่วยทางด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้ไม่มีโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่น เพราะมีข้อจำกัดของอาการเจ็บป่วย โดยเฉพาะกับอาการป่วยทางจิตที่ทำให้สังคมหวาดกลัวต่อการใช้ชีวิตร่วมด้วยทั้งในสถานที่ทำงานหรือครอบครัว และด้วยอายุที่มากขึ้นทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ ด้วยข้อจำกัดของอายุและปัญหาสุขภาพ

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..กลุ่มขอทานพบมากในวัย 40-60 ปี ซึ่งก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ จึงเป็นข้อจำกัดในการประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง..” (วิภา (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..จากการดูแลผู้รับบริการอย่างใกล้ชิด พบปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ บางรายป่วยเป็นวัณโรคระยะแพร่ บางรายติดเชื้อ HIV และบางรายมีอาการทางจิต ซึ่งหากขาดยาก็จะทำให้อาการกำเริบได้ จึงเป็นที่หวาดกลัวของสังคม หลังพ้นจากการสงเคราะห์จึงไม่มีทางเลือกมากนักในการประกอบอาชีพทางเลือกอื่น..” (วิชัย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

3) ปัญหาด้านการขาดการยอมรับจากสังคมเมื่อบุคคลที่เคยกระทำความผิดคืนสู่สังคม ก็จะไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมได้ เนื่องจากคนในสังคมยังไม่ให้โอกาสบุคคลที่เคยกระทำความผิดได้กลับตัว สังเกตได้จากกรณีข้อจำกัดในการทำงานที่ระบุดึงการใช้วุฒิทางการศึกษาเพื่อสมัครงาน การให้ความสำคัญกับการมีภาพลักษณ์ที่ดีมากกว่าการให้ความสำคัญต่อผลงาน ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ถูกมองข้ามไปจากสังคม อีกทั้งยังพบปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของขอทานกลุ่มวัยกลางคนที่ไม่เข้าถึงระบบการศึกษาของรัฐ บางรายพบว่าไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐได้ ส่งผลให้ไม่มีทางเลือกอื่นในการเลี้ยงชีพ นำไปสู่การหันเข้าหาวงจรการขอทานซ้ำ เนื่องจากหมดหนทางที่จะประกอบอาชีพอื่นที่สุจริต ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ยังเห็นว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมขอทานซ้ำ อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาทางสังคม เช่นการไม่มีที่อยู่อาศัย ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวที่ขัดสน จึงออกมาดำรงชีพด้วยการเป็นขอทาน

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..ต้องยอมรับว่าในปัจจุบันสถานที่ทำงานมักให้ความสำคัญกับวุฒิทางการศึกษาและภาพลักษณ์ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มขอทานขาดโอกาสในการประกอบอาชีพอื่น ประกอบกับอาชีพขอทานเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย ผลตอบแทนสูง จึงไม่แปลกที่เป็นที่นำ



ดึงดูใจให้กระทำความผิดซ้ำ..” (วิไล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..มีเคสจำนวนมากที่พ้นจากการสงเคราะห์ไปแล้วไม่เป็นที่ต้องการของสังคม เนื่องจากสังคมมักไม่ให้โอกาสคนที่เคยกระทำความผิดได้กลับตัว..” (วิชัย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

4) ปัญหาด้านครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้บุคคลเดิมโตมามีพฤติกรรมในแบบใน การที่สมาชิกไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ ครอบครัวแตกแยก การที่สัมพันธ์ภาพระหว่างครอบครัวไม่แน่นแฟ้น ขาดความอบอุ่น ไม่มีความสุขในการอยู่ร่วมกัน การที่สมาชิกในครอบครัวไม่มีเวลาให้กัน จะส่งผลให้สภาพจิตใจของบุคคลไม่เข้มแข็ง ไม่สามารถเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆของชีวิตได้ ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับลูกหลาน หรือในกรณีที่เป็นโสด ต้องอาศัยผู้อื่นอยู่ทำให้เกิดความไม่มั่นคงของจิตใจ ส่งผลต่อสภาพจิตใจที่ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า ไม่ต้องการเป็นภาระของสังคม จึงต้องการหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง โดยไม่เป็นภาระของครอบครัว โดยการออกมาขอทานเลี้ยงชีพ และเมื่อถูกควบคุมตัวมาอยู่ในสถานกักขังแล้ว ก็รู้สึกว่าขาดอิสระ อยากออกไปใช้ชีวิตอยู่ภายนอก จนเมื่อพ้นการสงเคราะห์ไปแล้วกลับไปอยู่กับครอบครัวก็เกิดปัญหาซ้ำๆตามมาเป็นวงจร จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมขอทานซ้ำในกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่มีประสบปัญหาในความเปราะบางของครอบครัว

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..เมื่อเคสอยู่ในความคุมครองแล้ว โดยมากพบปัญหาการอยากเป็นอิสระ จนเมื่อพ้นจากการสงเคราะห์ไปกลับไปอยู่กับครอบครัว ไม่นานก็พบความรู้สึกแบบเดิม เช่น เกิดปัญหาความขัดแย้งกับครอบครัว มีปัญหาการทำร้ายร่างกาย ปัญหาการถูกทอดทิ้ง จึงนำไปสู่การมีพฤติกรรมเป็นขอทานซ้ำเดิม..” (วิจิต (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลได้ ขอทานกลุ่มที่เป็นผู้สูงอายุมักเกิดความไม่มั่นคงทางจิตใจ ไม่อยากเป็นภาระให้ลูกหลาน จึงต้องการหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง..”  
(วิภา (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

#### 4.1.3 ผลการบูรณาการจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มขอทานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.1.3.1 มิติด้านสาเหตุของพฤติกรรมการขอทาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม ได้ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า สาเหตุของพฤติกรรมการขอทานนั้นมาจากความบกพร่องของโครงสร้างของการพัฒนาประเทศที่ทำให้คนจำนวนหนึ่งถูกกีดกันออกจากทรัพยากรและสวัสดิการของรัฐที่พึงจะได้รับทำให้ประชาชนประสบกับความยากจน การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม บางรายไม่เคยทำบัตรประชาชนและมีมีสถานะทางทะเบียนราษฎรทำให้เป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่างๆของรัฐได้ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล หรือการประกอบอาชีพ นอกจากนี้การมีพฤติกรรมเลียนแบบกลุ่มเพื่อน หรือครอบครัวก็มีผลสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดเรียนรู้พฤติกรรมว่าการขอทานนั้นเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย อีกทั้งยังมีผลตอบแทนที่สูงเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นในสังคม อีกทั้งการมีข้อจำกัดทางการประกอบอาชีพในสังคมส่งผลให้หลายชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองให้กลายเป็นขอทาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้พบว่า การที่บุคคลใดจะเปลี่ยนชีวิตให้กลายเป็นขอทานได้นั้น ไม่ได้เป็นไปในเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง หากแต่มีปัจจัยหลายประการที่ผลักดันให้พวกเขาต้องกลายเป็นขอทาน ส่วนพฤติกรรมการขอทานผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่มเห็นตรงกันว่า การขอทานนั้นสามารถสะท้อนพฤติกรรมออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น การขอทานแบบเดี่ยว หรือการขอทานที่มาจากการค้ามนุษย์ จากการวิเคราะห์พบว่าอัตราการเดิมนៃขอทานที่เป็นขอทานต่างด้าวมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าอัตราของขอทานชาวไทย ซึ่งขอทานต่างด้าวนั้นโดยมากจะพบพฤติกรรมการค้ามนุษย์แอบแฝงสำหรับขอทานไทยนั้น พบเพียงการขอทานเองแบบอิสระ กล่าวคือเป็นการขอทานที่ไม่มีการบังคับหรือทำกันเป็นกระบวนการ โดยส่วนใหญ่จะพบขอทานตามแหล่งท่องเที่ยวหรือในย่านเศรษฐกิจ โดยรายได้จากการขอทานนั้นเป็นรายได้ที่มีผลตอบแทนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับอาชีพที่มีความเสี่ยง เช่น งานรักษาความปลอดภัย งานก่อสร้าง เป็นต้น จึงทำให้อาชีพขอทานเป็นอาชีพที่ไม่มีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย ซึ่งเหมาะสำหรับคนที่ประสบปัญหาหรือ

บุคคลที่ด้อยโอกาสทางสังคม จึงส่งผลให้การขอลานั้นเป็นที่นิยมเป็นอย่างมากในประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความไม่พัฒนาของประเทศนั้นๆ อีกด้วย

4.1.3.2 มิติด้านพฤติกรรมกรรมการดำรงชีพขอทานซ้ำนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่มได้ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าการมีพฤติกรรมขอทานซ้ำนั้น พบมากในกลุ่มขอทานที่ประสบปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ด้วยเหตุที่ว่าร่างกายที่มีความบกพร่องนั้นเป็นข้อจำกัดในการประกอบอาชีพอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มขอทานที่มีภาวะบกพร่องทางจิตใจที่เป็นที่หวาดกลัวของผู้คนในสังคม ทำให้หลังพ้นจากการสงเคราะห์และออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกแล้วไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งร่วมกับสังคมได้ อีกทั้งยังพบปัญหาในเรื่องของเกณฑ์การรับสมัครบุคคลเพื่อประกอบอาชีพที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการมีภาพลักษณ์ที่ดีมากกว่าการให้ความสำคัญต่อผลงาน และมีข้อจำกัดในการใช้วุฒิทางการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ถูกมองข้ามไปจากสังคม ส่งผลอย่างยิ่งต่อการมีพฤติกรรมขอทานซ้ำ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่าการที่รัฐมีมาตรการทางกฎหมายที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ เพราะขอทานส่วนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน อีกทั้งเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำความผิดยังเห็นว่าการขอลานั้นเป็นความผิดลหุโทษ ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นไปในลักษณะการตักเตือน การปรับในอัตราที่ต่ำ เมื่อเทียบกับรายได้ที่มาจากขอทาน ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิดซ้ำ อีกทั้งการใช้ชีวิตอยู่ในสถานสงเคราะห์ก็เป็นการรอให้ระยะเวลาผ่านไปเมื่อพ้นออกมากลับไปสู่สภาพชีวิตแบบเดิมจึงก่อให้เกิดความไม่เข้มแข็งของจิตใจ ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมขอทานซ้ำเป็นวัฏจักร นอกจากนี้อาชีพขอทานยังเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย ไม่มีข้อจำกัด ไม่ต้องอาศัยความรู้ วุฒิทางการศึกษา หรือทักษะเฉพาะทาง และยังเป็นอาชีพที่ได้เงินง่าย ใช้เวลาน้อย อาชีพขอทานจึงกลายเป็นทางเลือก และเป็นสิ่งดึงดูดใจให้กลับไปสู่การกระทำความผิดซ้ำได้ง่าย

#### 4.2 ผลการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

ผลจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์ภายใต้กรอบการศึกษา 3 มิติ คือ มิติด้านนโยบายการบำบัดฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพขอทาน, มิติด้านการประเมินผลโครงการและการนำนโยบายไปปฏิบัติ และมิติด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม

คือ ขอทาน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

#### 4.2.1 ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเก็บข้อมูลจากขอทาน ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.2.1.1 มิติด้านนโยบายการบำบัดฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพขอทาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่ม ขอทาน ส่วนมากให้ข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้

1) ประเด็นด้านการรับรู้ต่อนโยบาย โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า พวกเขาทราบถึงนโยบายดังกล่าวในแบบผิวเผิน กล่าวคือรับรู้ว่าเป็น นโยบายที่เน้นเรื่องการฝึกอาชีพให้กับตน เพื่อที่จะมีอาชีพ มีรายได้ เมื่อพ้นจากการ สงเคราะห์ แต่ยังไม่ทราบว่านโยบายดังกล่าวจะตอบสนองความต้องการหรือแก้ไข พฤติกรรมขอทานของตนเองได้อย่างไร เนื่องจากนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ มุ่งเน้นการฝึกอาชีพด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และงานหัตถกรรมเป็นส่วน ใหญ่ จึงไม่ได้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ หรือกลุ่มคนที่มีปัญหาสุขภาพทั้งทางด้าน ร่างกาย และจิตใจ โครงการตามนโยบายดังกล่าวจะเป็น โครงการที่นำไปปฏิบัติกับกลุ่มคนที่มี ศักยภาพในระดับดีเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน โดยจะมีการนำไปจำหน่ายและแบ่ง รายได้จากการจำหน่ายให้ตนไว้ใช้ในระหว่างรับการสงเคราะห์และเก็บ ออมเพื่อ ไปใช้ชีวิตอยู่ใน สังคมภายนอกเมื่ออยู่ครบกำหนด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนมาก เห็นว่าการมีนโยบายดังกล่าว นั้น เป็นเรื่องที่ดี เพราะทำให้ตนเองมีทักษะในการประกอบ อาชีพ และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับ ตนเอง นอกจากนี้ยังมีการส่งกลุ่มขอทานที่มีทักษะความสามารถและเป็นที่ต้องการของนายจ้างที่เข้า มาติดต่องานไปประกอบอาชีพภายนอกอันเป็นความพยายามที่จะเพิ่มพูนทักษะความสามารถในการ ทำงานในสถานที่จริง หากแต่มีข้อจำกัดในด้านความรู้เฉพาะด้าน เช่นงานก่อสร้าง จะต้องใช้ ประสบการณ์เฉพาะทางที่มีเพื่อที่จะประกอบอาชีพ นอกจากนี้งานบางกลุ่มก็จะเป็นงานที่อาศัย พละกำลังในการทำงานมาก เช่น การขุดลอกท่อ หรือการคัดแยกขยะตาม โรงงาน เป็นต้น ซึ่งถือเป็น ความท้าทายอย่างมากกับกลุ่มเป้าหมาย

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานต่อไปนี้

“..อ้อ ไอ้กิจกรรมนี้ ผมได้เข้าร่วมอยู่ แต่ทำได้ไม่นานนหรือก เพราะผมทำไม่ได้ไหว แก่แล้ว ขูดดินไม่กี่ทีก็หมดแรงแล้ว แต่ผมว่าดินะตอนได้ทำ เขามีเงินให้ ถ้าขายผักได้เยอะ..” (สมหมาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..รู้ครับรู้ โครงการที่ให้ไปปลูกผัก เลี้ยงปลานะ ผมไปอยู่พักนึง แต่ทำไม่ได้นานนะ เพราะผมเป็นวันโรครยะแพร่แล้ว เจ้าหน้าที่เขาบอกกลัวติดเพื่อนคนอื่น..” (สมปอง (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ผมได้ทำอยู่นะพี่ แต่ส่วนมากออกไปทำงานข้างนอกมากกว่า นายจ้างเขาพาไปเข็นก็เอามาส่ง รายได้ก็ดีนะ อย่างน้อยก็มีเงินมาซื้อของที่อยากได้ช่วงที่อยู่ที่นี่..” (สมจิตร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

2.) ประเด็นด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อกลุ่มเป้าหมายนโยบาย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนมากให้ความเห็นว่าส่วนใหญ่ขอทานที่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพตามโครงการดังกล่าวนี้ จะเป็นเพียงเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น โดยเป็นการขอทานที่มีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และไม่ได้เป็นขอทานที่มีปัญหาด้านสุขภาพที่เป็นโรคติดต่อหรือกลุ่มที่มีปัญหาทางจิต หรือเป็นขอทานต่างด้าว ทำให้ยังมีขอทานอีกหลายคนที่ไม่ได้ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามโครงการดังกล่าว เป็นเพียงการใช้ชีวิตอยู่ในสถานคุ้มครองฯเพื่อรอพ้นกำหนดเท่านั้น และสำหรับกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพก็จะเป็นการพัฒนาตามโปรแกรมตามระยะเวลา 3 เดือนหรือจนกว่าจะพ้นจากการสงเคราะห์ โดยจะมีพื้นที่ให้ทำการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ โดยเป็นพื้นที่ ที่ทางสถานคุ้มครองฯจัดให้ โดยจะแบ่งตามความถนัดหรือตามสิ่งที่สนใจ ซึ่งจะมีครูฝึกอาชีพที่มีความถนัดแต่ละด้านคอยให้การแนะนำอย่างใกล้ชิด

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานต่อไปนี้



“..โครงการนี้ส่วนมากจะเป็นคนไทยนะพี่ที่ได้ทำ ให้อพวกเขมร พวกคนป่วย คนแก่ ไม่ได้ทำหรรอก เพราะงานมันหนัก..” (สมชาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..เอาจริงๆนะพี่ ผมไม่ค่อยอยากจะทำหรรอก ทำไปก็เหนื่อยเปล่า ได้เงินนิดเดียว สู้ขอทานไม่ได้ ได้เงินเยอะกว่านะ ผมเคยทำไม่กี่วันก็เลิกแล้ว ก็เขาไม่ได้บังคับนี่เลยลาออก..” (สมควร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

4.2.1.2 มิติด้านการประเมินผลโครงการและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มขอทาน ส่วนมากมีความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1) ประเด็นต่อผลการรับนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเห็นว่า หลังได้รับการพัฒนาศักยภาพตามนโยบายดังกล่าวแล้วมีความรู้สึคิดว่าโครงการดังกล่าวสามารถฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ และพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพได้ ทำให้ใจจดจ่อกับการทำงาน เกิดแรงจูงใจด้านรายได้ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการรู้สึกถึงการมีคุณค่า รู้สึกภูมิใจที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งในผลสำเร็จของโครงการ ส่งผลให้สภาพร่างกายและจิตใจดีขึ้น นอกจากโครงการพัฒนาศักยภาพดังกล่าวที่จะกระทำภายในพื้นที่ในสถานคุ้มครองแล้ว ก็ยังมีโครงการการฝึกอาชีพที่เปิดโอกาสให้ออกไปทำงานภายนอกได้ เพื่อสร้างโอกาสในการคืนสู่สังคมให้กับพวกเขา

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานต่อไปนี้

“ฉันได้ทำนะ แต่ไม่ได้ทำเกษตรแบบผู้ชาย จะทำพวกงานฝีมือ ฉันน่าจะพอจะมีความรู้เรื่องเย็บผ้าในโรงงานมา ตอนทำมันก็เพลินๆดิเนะ ไม่คิดอะไรฟุ้งซ่าน” (สมใจ (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ผมเคยทำงานก่อสร้างมาก่อน เจ้าหน้าที่เขาว่า พอดีมีนายจ้างเขามาขอรับคนไปทำงาน ก็เลยรับผมไปทำงานด้วย ได้ค่าแรกวันละ 200 ได้



ถึงจะน้อยแต่ก็ยังดีกว่าอยู่เฉยๆที่นี้ละ..” (สมจิตร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ผมมีหน้าที่ปลูกผัก และเลี้ยงกบ พอผักมันได้ที่ก็จะมีเจ้าหน้าที่เขาพาออกไปขายแถวๆนี้แหละ ได้เงินมาเขาก็แบ่งให้คนที่ทำงาน..” (สมศักดิ์ (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

2) ประเด็นในการนำนโยบายไปปฏิบัติหลังพ้นจากการสงเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังเห็นวาระหว่างที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ทำให้พวกเขา รู้สึกมีคุณค่ามากขึ้น และมีรายได้ระหว่างเข้าร่วมโครงการ แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตภายนอกได้ เพราะรายได้ส่วนหนึ่งของโครงการจะถูกหักเพื่อเป็นทุนในการต่อยอดกิจกรรมต่อไป ที่สำคัญรายได้ดังกล่าวนี้ ยังมีอัตราที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับการขอทานที่เคยสร้างรายได้ให้มากกว่า

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานต่อไปนี้

“..ตอนทำกระเป๋าไปขาย ฉันก็รู้สึกดีนะ อย่างน้อยก็มีอะไรทำ ดีกว่าอยู่เฉยๆ ตอนเอากระเป๋าไปขายเจ้าหน้าที่เขาก็หักเงินไว้ส่วนหนึ่งไว้ซื้อของมาทำต่อ แต่รายได้มันก็น้อยนะ ถ้าเทียบกับการขอทาน ตอนออกไปฉันก็ไม่ได้ไปเหยียบกระเป๋าขายหรือ ไหนจะจักร ไหนจะผ้า จะเอาเงินที่ไหนไปซื้อมาทำละ ก็มันไม่มี..” (สมใจ (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..รายได้มันมีนะตอนที่ผมทำ แต่ยังไงมันก็ไม่ดีเท่าไปขอทาน ตอนผมออกไปก็ไม่ได้เอาไปทำหรือ จะไปทำที่ไหนละ ไม่มีที่ดินอะไรกับเขา ทำไปก็เหนื่อยเปล่า ได้เงินก็น้อย..” (สมควร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

4.2.1.3 มิติด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนมากมีความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1) เชิงนโยบาย ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าการที่จะแก้ไขปัญหาการขอทานนั้นสามารถทำได้ หากหน่วยงานมีการสนับสนุนให้มีนโยบายการศึกษาตามความถนัดไม่ว่าจะเป็นในระบบการศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับความถนัดด้านอาชีพก็จะสามารถลดปัญหาการขอทานได้ นอกจากนี้นโยบายการฝึกอาชีพนั้น ควรเป็นไปในลักษณะที่หลากหลาย ไม่ใช่เป็นเพียงการฝึกอาชีพที่เน้นการเกษตรเป็นหลัก ควรเพิ่มทักษะทางอาชีพที่ไม่มีต้นทุน ไม่มีที่ดิน ก็สามารถทำได้ให้กลับกลุ่มเป้าหมาย

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานต่อไปนี้

“..อยากให้เขามีครูมาสอนนะพี่ หรือไม่ก็ส่งผมไปเรียนก็ได้ ผมอยากอ่านออก เขียนได้กับเขาบ้าง เพราะไม่ได้เรียนมาตั้งแต่เกิด..” (สมชาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ส่วนมากเขาเน้นให้ปลูกผัก เลี้ยงปลา ตัวผมก็ไม่ค่อยถนัด เพราะไม่เคยทำมาก่อน อยากให้เขามีกิจกรรมที่หลากหลายกว่านี้ ถ้ามจากผมก็ได้ว่าอยากเรียนอะไร..” (สมศักดิ์ (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..อยากให้สอนอาชีพที่มันไม่ต้องมีเงิน ไม่มีที่ดิน ก็ทำได้ จะได้เอาออกไปใช้ได้จริง..” (สมคิด (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

2) เชิงการปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังให้ข้อมูลว่าการแก้ไขปัญหาขอทานนั้นต้องเริ่มจากการปรับทัศนคติให้พวกเขาเห็นว่าการขอทานนั้นเป็นความผิดและมีโทษทางกฎหมายหากกระทำความผิดซ้ำ จะได้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดซ้ำ เพราะขอทานบางรายก็ไม่ทราบว่าขอทานนั้นเป็นสิ่งที่ผิดและมีบทลงโทษ โดยเปิดโอกาสให้คนขอทานมีความรู้มีการศึกษา เพราะการศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขาได้ แต่อย่างไรก็ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็ไม่สามารถใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมายทุกคน เพราะเชื่อว่าทุกคนอยากเลิกเป็นขอทาน เพราะบางรายยึดอาชีพการเป็นขอทานเข้าเป็นนิจ ซึ่งแม้จะมีแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหายังไงก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ เพราะมีหลายคนที่ยังใช้ชีวิตที่อยู่ในสถาน

สงเคราะห์เพื่อรอการฟื้นฟูไปวันๆเท่านั้นซึ่งไม่ใช่ทุกคนที่มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้หลุดพ้นไปจากการเป็นขอทาน

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มขอทานต่อไปนี้

“..ไอ้ผมมันแก่แล้ว ไม่รู้หรอก อะไรคิด อะไรถูก ความรู้ก็น้อย อย่างน้อยถ้ารู้ว่ามันผิดและมีโทษแรง ผมจะได้กลัวกับเขาบ้าง..” (สมหมาย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

“..ทำยังไงก็ได้พี่ ให้ผมเชื่อว่ามันมีอาชีพที่ดีกว่าการขอทาน เอาที่มันได้เงินนะ..” (สมควร (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม 2561)

#### 4.2.2 ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.2.2.1 มิติด้านนโยบายการบำบัดฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพขอทาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความเห็นดังต่อไปนี้

1) ประเด็นด้านนโยบาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเห็นว่า รัฐมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาคนขอทานและการขอทานซ้ำ โดยมอบนโยบายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง 11 แห่งทั่วประเทศให้จัดโครงการที่สามารถพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย และจิตใจ รวมถึงส่งเสริมอาชีพ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามบริบทของพื้นที่ เป็นการเสริมสร้างพลังและปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ผู้ร่วมโครงการได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง จากการพัฒนาทักษะตามความสนใจและความถนัดเพื่อฝึกอาชีพและขัดเกลาจิตใจ พร้อมทั้งมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาคนขอทาน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพหลังกลับคืนสู่สังคม มีการนำไปจำหน่ายและปันส่วนรายได้ให้กับผู้รับบริการร้อยละ 70 ผู้ดูแลร้อยละ 5 ที่เหลือนำไปเป็นทุนต่อยอดกิจกรรม โดยเริ่มแรกนั้นนโยบายดังกล่าวนั้นจะเป็นนโยบายที่นำร่องในสถาน

คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชายฉาบฉวยและสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงฉาบฉวย เรียกโครงการนี้ว่าโครงการ คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชายฉาบฉวย ผลไปทั่วทุกสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง 11 แห่งทั่วประเทศ

คำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..ศูนย์บูรณาการ เป็นหนึ่งในนโยบายของกระทรวง พม. ที่มุ่งเน้นให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง 11 แห่ง ทั่วประเทศ นำไปใช้ฟื้นฟูพัฒนา สมรรถภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และส่งเสริมอาชีพให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนเร่ร่อน ขอดทาน ซึ่งดำเนินการโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง..” (วิไล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรีมีขอดทานขณะนี้ทั้งหมด 45 ขอดทานต่างด้าว 53 คน ในจำนวนนี้มีขอดทานที่เข้าร่วมโครงการ 14 คน นอกนั้นเป็นคนเร่ร่อน และคนไร้ที่พึ่ง ที่ผ่านมามีการปลูกพืชทำ การเกษตร เพาะเห็ดฟาง เลี้ยงปลา กบ และเป็ด ผลผลิตที่ได้จากโครงการที่เหลือจากการบริโภค จะนำไปจำหน่ายและแบ่งรายได้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 70..” (วิจิต (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

2) ประเด็นด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลว่าภายในหน่วยงานสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรีนั้นก็ได้มีการนำโครงการตามนโยบายดังกล่าวมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการขอดทานซ้ำของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนขอดทาน หากแต่การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นไม่สามารถใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมายทุกคน เนื่องจากนโยบายดังกล่าวมีข้อจำกัดในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมโครงการ ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมโครงการเท่านั้น ซึ่งขอดทานบางรายก็ไม่เกิดการมีส่วนร่วม หรือแม้จะมีส่วนร่วมก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวัตถุประสงค์ของนโยบายแต่อย่างใด แต่เป็นไปเพื่อระยะเวลาให้พ้นจากการสงเคราะห์และออกไปดำรงชีพของการเป็นขอดทานซ้ำเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัดในเรื่องปัญหาสุขภาพที่กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่มีอาการป่วยทางด้านร่างกายที่เป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรงเป็นที่

รังเกียจของเพื่อนร่วมงานหรือเป็นผู้ที่มีอาการทางจิตเวชที่เป็นที่หวาดกลัวของผู้เข้าร่วมกิจกรรมรายอื่น ส่งผลให้นโยบายดังกล่าวเข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายในทุกรายในสถานคุ้มครองฯ สำหรับปัจจัยที่จะนำมาสู่ความสำเร็จนั้น เป็นความมุ่งมั่นของคนในหน่วยงานและโดยเฉพาะกับกลุ่มเป้าหมายจะต้องปรับทัศนคติให้พวกเขาเชื่อในความสามารถและศักยภาพของตัวเอง รู้สึกว่าตนมีคุณค่า เพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดผลสำเร็จที่วางเอาไว้ นอกจากนี้ทักษะความสามารถ การพูดโน้มน้าวจิตใจของเจ้าหน้าที่มีผลอย่างยิ่งที่จะกล่อมเกลายให้บุคคลเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยมที่มีต่อการขอทานได้ ที่สำคัญควรได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการร่วมผลักดันโครงการตามนโยบายไปสู่ผลสำเร็จ

นโยบายนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

คำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำ

“..ปัจจัยสำคัญที่จําพาให้หน่วยงานประสบความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น ควรเริ่มจากการที่บุคลากรทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย การใช้หลักจิตวิทยา มาใช้ในการสร้างแรงจูงใจ เสริมกำลังใจ ให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการตระหนักรู้ในการมีคุณค่าของตนเอง นอกจากนี้เพื่อสร้างเครือข่าย จึงต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อดึงศักยภาพของผู้อื่นมาร่วมกันทำงานให้เกิดประสิทธิภาพแก่กลุ่มเป้าหมายของหน่วยงานให้ได้มากที่สุด..” (วิไล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..เนื่องจากโครงการมีลักษณะการทำงานที่หนัก และมีการทำงานร่วมกันกับคนหมู่มาก จึงไม่เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายที่มีข้อจำกัดในเรื่องของอายุ และปัญหาด้านสุขภาพทางกายที่เป็นโรคติดต่อและอาการป่วยทางจิต..” (วิจิต (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ตัวนโยบายมุ่งเน้นการดำเนินโครงการผ่านกิจกรรมการเกษตรเป็นหลัก จึงพบข้อจำกัดในการเข้าร่วมโครงการ และปัญหาด้านการนำไปใช้จริงหลังพ้นการสงเคราะห์..” (วิภา (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการบางรายก็ไม่เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือแม้จะมีส่วนร่วมก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวัตถุประสงค์ของนโยบายแต่อย่างใด แต่เป็นไปเพื่อระยะเวลาให้พ้นจากการสงเคราะห์และออกไปดำรงชีพของการเป็นขอทานซ้ำเท่านั้น..” (วิชัย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

4.2.2.2 มิติด้านการประเมินผลโครงการและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความคิดเห็นในประเด็นสำคัญดังนี้

1) เชิงนโยบาย ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังเห็นว่าด้วยข้อจำกัดของบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด การที่หน่วยงานขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง ที่เป็นครูฝึกอาชีพที่จบหลักสูตรหรือผ่านการอบรมเฉพาะด้านมาร่วมงาน ขณะนี้ในหน่วยงานแต่ละหน่วยจะมีครูฝึกอาชีพอย่างจำกัดเพียง 1-2 คนเท่านั้น ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้จบหลักสูตรหรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงพบปัญหาของการที่มีบุคลากรไม่เพียงพอกับจำนวนงานและเมื่อเทียบกับจำนวนกลุ่มเป้าหมายแล้วถือว่าไม่เพียงพอ และเป็นอุปสรรคในการประสานความร่วมมือกัน ในบางกรณีจึงต้องทำงานหลายหน้าที่ เรียกได้ว่าเป็นการใช้บุคลากรที่ไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนตัวผู้บริหารก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้การแก้ไขปัญหาทำได้ในระยะสั้นจนเป็นผลทำให้ นโยบาย แผนงาน หรือโครงการบางส่วนต้องล้มเลิกไปในที่สุด ส่งผลให้เสียหายหลายด้าน ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และระยะเวลา ซึ่งส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่กับกลุ่มเป้าหมายไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้



“..ในหน่วยงานขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง บางครั้งเจ้าหน้าที่ทำงานแทนในหน้าที่ที่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ เช่น ตำแหน่งครูฝึกอาชีพ ที่มีเพียงแค่ 2 คน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว ต้องดูแลกลุ่มเป้าหมายหลายคน ซึ่งแต่ละคนก็มีความถนัดไปคนละด้าน ทำให้ครูฝึกอาชีพทำหน้าที่หนักเกินไป ผลของงานจึงได้ไม่ดีเท่าที่ควร หรือการที่เจ้าหน้าที่บางคน ไม่ได้ปฏิบัติงานด้านนี้แต่ต้องมาทำแทนเพราะขาดคน จึงทำให้ไม่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานเพราะถือว่าไม่ใช่งานที่ตนเองถนัด..” (วิชิต (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..การเปลี่ยนตัวผู้บริหาร ทำให้นโยบายทำได้ผลไม่ต่อเนื่อง เป็นผลให้บางครั้งกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมาย ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายหรือกิจกรรม ตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในขณะนั้น..” (วิภา (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

2) เชิงปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรีนั้น มีทั้งความพร้อมและอุปสรรคในการในการนำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคือ นโยบายดังกล่าวนี้เป็นนโยบายที่ดีซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะแก้ไขปัญหา หากแต่การนำมาปฏิบัตินั้นประสบความสำเร็จได้ยาก เพราะปัญหาการขอทานนั้นเป็นปัญหาที่มีลักษณะพิเศษ มีความซับซ้อน แปรปรวน และเปลี่ยนแปลงไปตามการเวลา ยากที่จะหามาตรการมาป้องกันหรือขจัดปัญหาได้อย่างเด็ดขาด นอกจากนั้นลักษณะและสถานการณ์การขอทานที่ผ่านมายังชี้ให้เห็นถึงความไม่สิ้นสุดของปัญหา ในขณะที่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว ก็ยังก่อให้เกิดปัญหาซ้ำๆตามมามาก กลายเป็นวัฏจักร อีกทั้งยังเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่มีมูลค่าในส่วนของ การค้ามนุษย์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังเห็นว่าปัญหาที่ท้าทายอีกประการหนึ่งคือกลุ่มเป้าหมายนโยบายที่มีความแตกต่าง หลากหลาย ส่งผลให้การใช้นโยบายหรือมาตรการแก้ไขปัญหาทำได้ไม่ตรงจุด เนื่องจากขอทานบางคนเป็นขอทานอาชีพ ไม่ได้เป็นผู้ประสบปัญหาด้วยความยากจน หรือไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่น หากแต่เป็นผู้ดำรงอาชีพการเป็นขอทานอยู่ซ้ำๆ เมื่อถูกดำเนินคดีตามกฎหมายและถูกคุมประพฤติในสถานคุ้มครองฯแล้วก็ออกไปก็ประกอบอาชีพขอทานซ้ำอีก จึงทำให้โครงการที่จัดขึ้นเพื่อฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพคนขอทาน ทั้งโครงการธัญบุรีโมเดล และโครงการ

เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ไม่ได้ผลสัมฤทธิ์มากเท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายไม่เกิดการมีส่วนร่วม หรือแม้จะมีส่วนร่วมก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวัตถุประสงค์ของนโยบายแต่อย่างใด แต่เป็นไปเพื่อรอระยะเวลาให้พ้นจากการสงเคราะห์และออกไปดำรงชีพของการเป็นขอทานซ้ำเท่านั้น สำหรับงานภายนอกนั้นเมื่อนายจ้างจะมีความต้องการแรงงานมากแต่ก็เชื่อว่าทุกคนจะมีทักษะความสามารถและมีศักยภาพที่จะสามารถทำได้ เนื่องจากจะต้องเป็นกลุ่มขอทานที่มีความประพฤติอยู่ในเกณฑ์ดี ไม่มีประวัติต้องโทษ หรือปัญหาเสพติด ที่สำคัญยังต้องเป็นบุคคลที่ไม่มีปัญหาทางสุขภาพที่เป็นโรคติดต่อหรือปัญหาด้านจิตเวช ซึ่งถือเป็นการยากที่จะเลือกกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดส่งไปประกอบอาชีพกับนายจ้างภายนอกได้ จึงควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มาร่วมทำงานให้เกิดประสิทธิผลแก่กลุ่มเป้าหมายในขณะเดียวกันก็ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความมั่นใจในการยืนได้ด้วยตนเองในสังคม และไม่หวนมากระทำความผิดซ้ำอีก

คำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..ปัญหาการขอทานนั้นเป็นปัญหาที่มีลักษณะพิเศษ มีความซับซ้อน แปรปรวน และเปลี่ยนแปลงไปตามการเวลา ยากที่จะหามาตรการมาป้องกันหรือขจัดปัญหาได้อย่างเด็ดขาด กลุ่มเป้าหมายในสถานคุ้มครองไม่ใช่กลุ่มขอทานเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีผู้ป่วยที่สิ้นสุดการรักษาจากโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มจิตเวชที่ดูแลยาก อีกทั้งยังมีคนเร่ร่อน ไร้ที่พึ่ง ที่ญาตินำมาสมัครเข้ารับการคุ้มครองอีก ซึ่งขณะนี้ยอดผู้รับการสงเคราะห์มีสถิติที่มากถึง 480 คน กับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีเพียง 32 คน..” (วิไล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..สถานการณ์การขอทานที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นถึงความไม่สิ้นสุดของปัญหา เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว ก็ยังก่อให้เกิดปัญหาซ้ำๆตามมาอีก กลายเป็นวัฏจักร และยังเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่มีมูลค่าในส่วนของ การค้ามนุษย์ด้วยในรายที่เป็นขอทานต่างด้าว..” (วิจิต (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ขอทานบางรายเป็นขอทานอาชีพ เมื่อถูกคุมประพฤติในสถาน  
 คุมครองฯแล้วก็ออกไปก็ประกอบอาชีพขอทานซ้ำอีก จึงทำให้  
 โครงการที่จัดขึ้นไม่ได้ผล กลุ่มเป้าหมายไม่มีส่วนร่วมในนโยบาย แต่  
 อยู่เพื่อรอระยะเวลาให้พ้นจากการสงเคราะห์และออกไปดำรงชีพของ  
 การเป็นขอทานซ้ำเท่านั้น..” (วิชัย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วน  
 บุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

4.2.2.3 มิติด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน ผู้ให้  
 ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนมากมีความคิดเห็นในประเด็น  
 สำคัญ ดังนี้

1) เชิงนโยบาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำ  
 นโยบายไปปฏิบัติ ส่วนมากเห็นว่า ในเรื่องของนโยบายส่งเสริมการให้การศึกษาแก่นักเรียนแม้กระทรวงจะ  
 มีการสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นขอทานนั้นได้รับโอกาสในการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติจริงไม่  
 สามารถทำได้ เนื่องจากประสบปัญหาด้านข้อจำกัดต่างๆของตัวขอทานเองและทางหน่วยงานก็ไม่สามารถ  
 มารับภาระในการรับส่งกลุ่มขอทานเพื่อไปเรียนข้างนอกได้เนื่องจากการเดินทางไปศึกษานั้น  
 จะนำไปในลักษณะการศึกษานอกโรงเรียนที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองได้ในระดับดี คุณแ  
 ตัวเองได้ไม่เป็นผู้มีอาการทางจิต หรือปัญหาสุขภาพร้ายแรง เป็นที่หวาดกลัวของสังคม แต่เนื่องจาก  
 กลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างหลากหลาย และไม่สามารถก้าวพ้นข้อจำกัดต่างๆนี้ไปได้ จึงส่งผล  
 ให้ไม่สามารถให้การศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายได้ จึงควรที่จะมีนโยบายที่จะมุ่งเน้นให้การศึกษา  
 ทางอ้อมโดยกำหนดกิจกรรมนั้นแทนการสอดแทรกความรู้ในเรื่องของกฎหมาย ให้ความรู้ว่าการ  
 ขอทานนั้นเป็นความผิด และจะได้รับโทษอย่างไรหากกระทำความผิด เพื่อที่จะได้เกิดความเกรง  
 กลัวและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และกลุ่มเป้าหมาย ในรายที่มีพฤติกรรมเสพติดการ  
 ขอทาน หรือขอทานอาชีพ ควรเริ่มที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติให้รู้สึกถึงการมีคุณค่าในชีวิตของตนเอง  
 ก่อน ทั้งนี้ในเรื่องของการประกอบอาชีพควรเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเสนอนโยบายหรือ  
 โครงการฝึกอาชีพตามความสนใจ เพื่อที่จะได้ตอบสนองได้อย่างตรงประเด็น

ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำ  
 นโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..แม้กระทรวงจะมีการสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นขอทานนั้น ได้รับโอกาสในการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติจริงไม่สามารถทำได้ เนื่องจากประสบปัญหาด้านข้อจำกัดต่างๆของตัวขอทานเองและทางหน่วยงานก็ไม่สามารถรับภาระในการรับส่งกลุ่มขอทานเพื่อไปเรียนข้างนอกได้เนื่องจากการเดินทางไปศึกษานั้นจะเป็นไปในลักษณะ การศึกษานอกโรงเรียนที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองได้ในระดับดี..” (วิไล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ควรจัดให้มีการศึกษาอาจเป็นการจัดกิจกรรมนันทนาการแล้ว สอดแทรกความรู้ในเรื่องของกฎหมาย ให้รู้ว่าการขอทานนั้นเป็น ความผิด และจะได้รับโทษหากกระทำความผิด เพื่อที่จะได้เกิดความเกรงกลัว” (วิมล (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ในขอทานที่ขอทานเป็นอาชีพ ควรมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ ขอทานรู้สึกถึงการมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จะได้ภูมิใจใน ตัวเอง..” (วิภา (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เสนอตัวเลือกในการฝึกอาชีพ ตามความถนัดและความสนใจของพวกเขา จะได้ไม่จำกัดแค่ไม่ก็ ทางเลือก..” (วิชัย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2561)

2) เซึ่งการปฏิบัติ การที่จะแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำนั้นทำได้ยาก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่าง หลากหลาย ทั้งกลุ่มที่เป็นขอทานสูงอายุ ที่ประสบปัญหา ด้านการถูกทอดทิ้งจากครอบครัว จึงดิ้นรนหาเลี้ยงชีพด้วยการขอทานแทนการประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากมีข้อจำกัดทางอายุในการสมัครงาน, กลุ่มขอทานที่มีความพิการหรือประสบปัญหาด้าน สุขภาพทางจิตก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งถูกกีดกันจากทางเลือกอื่นในการประกอบอาชีพ ด้วยสุขภาพ ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานที่อาศัยทักษะความสามารถ, กลุ่มขอทานที่เป็นขอทานต่าง

ตัวที่เป็นอีกหนึ่งกลุ่มเป้าหมายที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงและเป็นกลุ่มที่พบปัญหาการกลับมาขอทานซ้ำมากที่สุดอีกทั้งยังมีเรื่องของการค้ามนุษย์และกลุ่มอิทธิพลแอบแฝงด้วยการจัดการปัญหานั้นทำได้ยาก ทั้งนี้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี มีความพยายามที่จะลดปัญหาการขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์เช่นเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอื่นทั่วประเทศ แต่ด้วยบุคลากรและงบประมาณที่จำกัด อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนั้น ไม่ได้มีเฉพาะแต่กลุ่มขอทาน หากแต่ยังมีกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตเวชที่สิ้นสุดการรักษาจากโรงพยาบาล รวมถึงคนเร่ร่อน ไร้ที่พึ่งที่ญาตินำส่งหรือสมัครใจเข้ามาขอรับบริการ จึงทำให้ความพยายามที่จะหาแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาเป็นไปได้ยาก ในทางปฏิบัติจึงควรมีการอบรมให้ความรู้เพิ่มทักษะให้แก่เจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ มีความเข้าใจในสถานการณ์การขอทานในปัจจุบัน ทั้งนี้ยังควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นขอทานเพื่อสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการ

คำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปนี้

“..กลุ่มเป้าหมายของสถานคุ้มครองฯ ไม่ได้มีเฉพาะแต่กลุ่มขอทาน แต่มีกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตเวช คนเร่ร่อน ไร้ที่พึ่งที่ญาตินำส่งหรือสมัครใจเข้ามาขอรับบริการ สวนทางกับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีน้อย จึงทำให้การจัดการปัญหาทำได้ไม่ครอบคลุมนัก..” (วิไล (นามสมมุติ) , การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..มาตรการในการแก้ไขปัญหาเป็นไปได้ยาก เพราะปัญหาขอทานมีความรุนแรงมากขึ้น รูปแบบการขอทานก็เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ..” (วิจิต (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)

“..การทำให้กลุ่มเป้าหมายเชื่อใจเรามันยาก เวลาสอนเขาก็จะไม่ฟัง ไม่เกิดการมีส่วนร่วมจึงควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้วิถีชีวิตของพวกเขาให้มาก เพื่อสร้างความไว้วางใจ ให้เกิดความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการ..” (วิชัย (นามสมมุติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2561)



### 4.2.3 ผลการบูรณาการจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มขอทานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) มิตিদ้านนโยบายการบำบัดฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพขอทาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่มได้ให้ ข้อมูลสอดคล้องกันว่านโยบายดังกล่าวนั้นไม่ครอบคลุมและไม่สามารถใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม กล่าวคือเป็นนโยบายที่มีหลักการดี แต่ในเชิงการปฏิบัตินั้นไม่สามารถทำได้จริงเมื่อพ้นจากการสงเคราะห์ โดยนโยบายดังกล่าวถูกนำมาใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นขอทานและเกิดขึ้นจริงในสถานคุ้มครองแต่เป็นการดำเนินการในระยะสั้นเท่านั้น เมื่อพ้นจากการสงเคราะห์แล้ว กลุ่มเป้าหมายไม่ได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ต่อยอดเพื่อประกอบอาชีพแต่อย่างใด เนื่องจากพบข้อจำกัดในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างหลากหลาย จึงมีความต้องการที่แตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่มจึงเห็นว่าก่อนที่จะดำเนินโครงการตามนโยบายดังกล่าวควรมีการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อที่จะทราบความต้องการที่แท้จริง จะได้ตอบสนองได้อย่างตรงประเด็น

2) สำหรับมิติด้านการประเมินผลโครงการและการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 2 กลุ่มได้ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าในปัจจุบันนั้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นขอทานนั้นมีความแตกต่าง หลากหลาย ทั้งขอทานไทย ขอทานต่างด้าว ขอทานที่มีความพิการ ขอทานผู้สูงอายุ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีปัญหาและที่มาของพฤติกรรมขอทานที่ต่างกัน อีกทั้งยังมีความซับซ้อน แปรปรวน และเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทำให้แนวทางการแก้ไขปัญหาทำได้ยาก เมื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติแล้ว ก็ก่อให้เกิดปัญหาใหม่กลายเป็นวัฏจักร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่มยังให้ความเห็นไปในทางเดียวกันอีกว่าปัญหาหลักที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น มาจากการขาดที่ดินทำกิน ขาดทุนทางการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย แม้จะมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนในการประกอบอาชีพจริงแต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถมอบให้ให้กับทุกคน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีความเห็นร่วมกันว่า นโยบายที่ควรจะเป็นควรเป็น โครงการที่มีความหลากหลาย และมาจากความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง ผ่านการเสนอความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อที่จะดำเนินการได้อย่างตรงจุด หากมุ่งเน้นการฝึกอาชีพหรือการพัฒนาศักยภาพเพียงเฉพาะด้านหรือเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นไปในทางใดทางหนึ่งที่ไม่มีความหลากหลาย เช่น การเน้นการทำกิจกรรมเกษตรที่ต้องอาศัยที่ดินในการประกอบอาชีพ หรือเป็นงานหัตถกรรมที่มีต้นทุนในเริ่มการประกอบอาชีพ ก็จะทำให้ผลของการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร



3) นำมาสู่การวิเคราะห์ผลในมิติด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่มมีเห็นตรงกันว่าควรส่งเสริมอาชีพควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย ทั้งความรู้ด้านกฎหมายและความรู้ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นขอทานรู้และตระหนักถึงโทษของการกระทำความผิด เนื่องจากมีบางรายไม่ทราบว่าขอทานเป็นการกระทำที่ผิด จึงควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง นอกจากนี้ตัวโครงการเองควรมีความแตกต่างและหลากหลายตามปัญหาของขอทานแต่ละบุคคล โดยเป็นการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพตามความถนัดและความสนใจ และมีการติดตามผลของโครงการเป็นระยะเมื่อกลุ่มเป้าหมายพ้นจากการสงเคราะห์ นอกจากนี้การให้ทุนในการประกอบอาชีพควรมีการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เพื่อดึงศักยภาพของภาคีเครือข่ายมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มเป้าหมายขอทาน ทั้งนี้การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับประชาชนก็มีส่วนสำคัญ โดยมุ่งเน้นการกระจายข่าวสารและความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชน เพื่อที่จะลดการให้ทานขอทาน อันจะนำไปสู่ป้องกันการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืนและมีผลอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม คือ ขอทาน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งผลการศึกษา สามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.3 สรุปผลการศึกษา มิติ/ประเด็นการศึกษา/ผลการศึกษา/บูรณาการผลการศึกษา

มิติ/ประเด็นการศึกษา	ผลการศึกษา		บูรณาการผลการศึกษา
	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นขอทาน	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน	
มิติด้านสาเหตุของพฤติกรรมขอทาน	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ปัญหาความยากจน</li> <li>- ขาดโอกาสทางการศึกษา</li> <li>- อาชีพขอทานเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย</li> <li>- ผลตอบแทนสูง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ</li> <li>- ถูกกีดกันออกจากทรัพยากร</li> <li>- มีปัญหาสุขภาพ</li> <li>- เกิดวิกฤตการณ์ในชีวิต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นปัญหาความยากจนและการขาดโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐที่ไม่เท่าเทียม</li> </ul>
มิติด้านพฤติกรรมการดำรงชีพขอทานซ้ำ	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ขาดการยอมรับจากครอบครัว/สังคม</li> <li>- มีปัญหาสุขภาพทั้งร่างกาย/จิตใจ</li> <li>- มีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพอื่น</li> <li>- มีพฤติกรรมเสพติด</li> <li>- ขาดความรู้ทางกฎหมาย/มาตรการทางกฎหมายไม่</li> <li>- สามารถบังคับใช้ได้</li> <li>- โทษมีผลในระยะสั้น</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ขาดการยอมรับจากครอบครัว/สังคม</li> <li>- ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพอื่นด้วยข้อจำกัดทางสังคม เช่น ปัญหาการศึกษา / สุขภาพ / อายุที่มากขึ้น</li> <li>- ขาดความรู้เรื่องกฎหมาย/มาตรการทางกฎหมายไม่สามารถลงโทษได้ตามฐานความผิด เนื่องจากเป็นความผิดลหุโทษ และโทษมีผลในระยะสั้น</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นเรื่องของข้อจำกัดด้านปัญหาสุขภาพ/ความรู้ในการประกอบอาชีพทางเลือกอื่น และในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายที่ใช้ไม่ได้ผล โทษทางกฎหมายมีผลในระยะสั้น โดยเป็นเพียงโทษปรับขั้นต่ำหรือจำกัดการใช้ชีวิตในสถานคุ้มครองในระยะสั้นเท่านั้น</li> </ul>

ตารางที่ 4.3 สรุปผลการศึกษา มิติ/ประเด็นการศึกษา/ผลการศึกษา/บูรณาการผลการศึกษา (ต่อ)

มิติ/ประเด็นการศึกษา	ผลการศึกษา		บูรณาการผลการศึกษา
	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นขอทาน	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน	
มิติด้านนโยบาย	<ul style="list-style-type: none"> <li>- กลุ่มเป้าหมายรับรู้ว่ามีนโยบายอยู่จริง</li> <li>- นโยบายเน้นการฝึกอาชีพด้านการเกษตร</li> <li>- มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมโครงการ (ปัญหาสุขภาพกาย/จิต/ไม่สมัครใจเข้าร่วม)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีนโยบายเป็นหลักการดีทำให้เกิดการส่งเสริมอาชีพ</li> <li>- นำมาปฏิบัติจริงได้ยาก ไม่ใช่ทุกคนที่จะได้เข้าร่วมโครงการเนื่องจากมีข้อจำกัด/บางกลุ่มเป้าหมายไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ/ใน ส่วนที่ได้เข้าร่วมก็ไม่มี ความมุ่งมั่นตั้งใจ</li> <li>- เป็นโครงการที่เน้นการฝึกอาชีพด้านการเกษตร</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นเรื่องข้อจำกัดในการเข้าร่วมโครงการ และตัวโครงการที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพด้านการเกษตร ที่ไม่มีมีความแตกต่างหลากหลายและไม่ได้มาจากความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย แม้จะมีหลักการที่ดีก็ตาม</li> </ul>
มิติด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เข้าร่วมโครงการในระยะสั้น</li> <li>- ไม่ได้นำไปใช้เมื่อพ้นจากการสงเคราะห์เนื่องจากขาดแคลนที่ดิน และเงินทุน</li> <li>- รายได้ต่ำเมื่อเทียบกับอาชีพขอทาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ/บุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง</li> <li>- ระยะเวลาเข้าร่วมโครงการมีจำกัด 3 เดือน</li> <li>- ไม่มีการติดตามประเมินผลในระยะยาว (มีบางรายเท่านั้น)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นเรื่องระยะเวลาดำเนินงานที่สั้น จึงทำให้ไม่ทราบผลในระยะยาว และไม่มีการติดตามผลในทุกๆ รายจึงไม่สามารถทราบได้ว่านำไปใช้จริงหรือไม่</li> </ul>

ตารางที่ 4.3 สรุปผลการศึกษา มิติ/ประเด็นการศึกษา/ผลการศึกษา/บูรณาการผลการศึกษา (ต่อ)

มิติ/ประเด็นการศึกษา	ผลการศึกษา		บูรณาการผลการศึกษา
	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นขอทาน	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน	
<p>มิติด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา</p>	<p>- ส่งเสริมการศึกษา/ความรู้กฎหมาย/อาชีพตามความสมัครใจ</p> <p>- มีโครงการที่หลากหลายไม่จำกัดแค่การเกษตร</p>	<p>- ให้ความรู้กฎหมายให้เข้าใจ/เกรงกลัวต่อการกระทำผิดซ้ำ</p> <p>- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหยุดให้การสนับสนุนการขอทาน</p> <p>- รัฐควรลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง</p> <p>- เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเสนอกิจกรรมทางการประกอบอาชีพ โดยไม่จำกัดแค่การฝึกอาชีพด้านการเกษตร</p>	<p>มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นเรื่องการเรียนรู้ทั้งในด้านการศึกษา ความรู้ด้านกฎหมายเพื่อให้เกิดความกลัวที่จะกระทำผิด และในรายที่เสพติดการขอทานควรมีการปรับทัศนคติให้ตระหนักถึงการมีคุณค่าของชีวิต นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการริเริ่มโครงการใหม่ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย นำมาสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาการขอทานให้มีประสิทธิภาพมากและบรรลุวัตถุประสงค์</p>

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้ กำหนดกระบวนการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยประชากรที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้คือ ขอทานผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

#### 5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่อง “ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

- 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี
- 2) เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี สามารถสรุปได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

##### 5.1.1 สรุปปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการขอทานในประเทศไทยนั้นยังคงเป็นปัญหาใหญ่ระดับประเทศ แม้จำนวนการขอทานไทยจะลดลง แต่ก็ยังเพิ่มจำนวนการขอทานซ้ำมากขึ้น ทั้งยังมี

จำนวนขอทานต่างด้าวที่เพิ่มมากขึ้น โดยส่วนมากก็จะเป็นขอทานกลุ่มเดิมที่เคยถูกจับกุมมาแล้ว แต่ก็ไม่สามารถผลักดันกลับสู่ประเทศตนทางได้ และถึงแม้จะมีความพยายามในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการปัญหาดังกล่าวก็ไม่สามารถแก้ไขได้ แม้การขอทานจะเป็นอาชีพที่ผิดกฎหมายและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม แต่ดูเหมือนว่ายังไม่มีแนวทางที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง ซึ่งสาเหตุของการขอทานนั้นมาจากเหตุปัจจัยหลายประเด็น ทั้งปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ พบว่ามีการเลียนแบบและถ่ายทอดพฤติกรรมขอทานระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีวัฒนธรรม ค่านิยม และแบบแผนการใช้ชีวิตที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งพฤติกรรมขอทานนั้นพบว่าส่วนมากเป็นการขอทานแบบอิสระ โดยเป็นการเร่ขอทานไปตามสถานที่สำคัญๆ และหลีกเลี่ยงการนั่งขอทานประจำที่เพื่อเลี่ยงการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่และกลุ่มอิทธิพลที่จะเรียกเก็บค่าคุ้มครอง ส่วนใหญ่พบว่าพฤติกรรมขอทานจะกระทำในช่วงเย็น โดยรายได้ต่ำสุดอยู่ที่ 300 บาท และมากที่สุดอยู่ที่ 3,000 บาท ต่อวัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการขอทานนั้นเป็นอาชีพที่รายได้สูงเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆสำหรับผู้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการค้าเร่ขอทานซ้ำ นั้นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน โดยเฉพาะปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สามารถนำมาใช้ในเชิงการปฏิบัติได้จริง และยังมีขอทานส่วนมากที่ไม่รู้ว่าการขอทานนั้นเป็นความผิด เมื่อเทียบกับปัญหาความผิดอื่น อาชีพขอทานจึงเป็นความผิดในระดับความผิดลหุโทษเท่านั้น อีกทั้งยังพบปัญหาด้านสุขภาพของขอทานที่เป็นข้อจำกัดในการ ประกอบอาชีพอื่น บวกกับอาชีพขอทานเป็นอาชีพที่เข้าถึงง่าย ไม่มีข้อจำกัด ไม่ต้องอาศัยความรู้ วุฒิทางการศึกษา หรือทักษะเฉพาะทาง และยังเป็นอาชีพที่ได้เงินง่าย ใช้เวลาน้อย อาชีพขอทานจึงกลายเป็นทางเลือกสำหรับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม และกลุ่มคนที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ถึงแม้จะเป็นอาชีพที่ลดคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเอง แต่ก็ยังเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับขอทานได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เมื่อขอทานพ้นการสงเคราะห์ออกไปอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก ก็ถูกกีดกันจากทั้งครอบครัว คนรอบข้าง อีกทั้งหากเป็นผู้ที่เคยต้องโทษมาในคดีความต่างๆก็ยิ่งเป็นปัญหาในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม จึงเป็นเหตุให้กลุ่มคนเหล่านี้หันหน้าเข้าหาวงจรการขอทานซ้ำ เพราะหมดหนทางที่จะประกอบอาชีพอื่นที่สุจริต นอกจากนี้การขาดโอกาสทางการศึกษา การขาดการยอมรับจากครอบครัวและสังคมภายนอกที่ไม่เปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลได้ปรับตัวเมื่อพ้นการสงเคราะห์ ปัญหาสุขภาพ และความไม่เข้มแข็งของจิตใจที่กลับไปมีพฤติกรรมแบบเดิม เนื่องจากเมื่อพ้นการสงเคราะห์แล้ว กลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอก ที่ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีการควบคุมในการกระทำใดๆ จึงทำให้กลุ่มบุคคลกลับไปประพฤติดนแบบเดิม นอกจากนี้การ



บังคับใช้กฎหมายควบคุมการขอกทานก็ยังคงไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ

แม้ภาครัฐจะมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการขอกทานซ้ำให้หมดไป และถึงแม้นโยบายดังกล่าวจะเป็นแนวคิดที่ดีและนำมา ปฏิบัติกับพวกเขาจริงระหว่างรับการสงเคราะห์ แต่ก็เชื่อว่าสามารถนำทักษะหรือความรู้ที่ ผ่านการพัฒนาทำให้เกิดขึ้นจริง เนื่องจากตนเองขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งแม้ทาง หน่วยงานจะมีแหล่ง เงินทุนที่จัดตั้งเพื่อคนขอกทานหลังพ้นจากการสงเคราะห์ไปเป็นทุนในการ เริ่มต้นชีวิตใหม่ แต่ในเชิงการปฏิบัติจริงไม่มีการมอบตัวเงินดังกล่าวให้จริง อีกทั้งการนำ ความรู้หรือทักษะชีวิต ที่ได้เรียนรู้มาไปใช้หลังพ้นจากการสงเคราะห์นั้นทำได้ยาก เนื่องจาก ขาดที่ดินทำกิน อีกทั้งตัว โครงการเองก็มุ่งเน้นการสร้างอาชีพด้านการเกษตรและงานหัตถกรรม ฝีมือเท่านั้น ซึ่งในสภาพ ความเป็นจริงนั้น การทำงานประเภทนี้ ต่างต้องอาศัยเงินทุน และที่ดิน ในการประกอบอาชีพ ด้วยกันทั้งสิ้น อีกทั้งยังเป็นอาชีพที่รายได้ต่ำเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ โดยเฉพาะกับอาชีพขอกทาน ที่ไม่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ที่ดินทำกิน หรือเงินทุนในการประกอบ อาชีพแต่อย่างใด

และถึงแม้ว่าขอกทานจะทราบถึงการมีอยู่ของนโยบายดังกล่าว แต่ก็ไม่ใช่ขอกทานทุกรายที่จะได้เข้าร่วม โครงการดังกล่าว เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องปัญหาสุขภาพและความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ จึงทำให้ นโยบายดังกล่าว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของขอกทานทุกรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มขอกทานต่างค้ำที่จะไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่กระทำผิดในการหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย อีกทั้งยังมีความพยายามที่จะหนีจากความคุ้มครองของสถานคุ้มครองฯ จึงต้องมีการจำกัดพื้นที่ในการอยู่อาศัยกับบุคคลเหล่านี้ ทำให้ นโยบายดังกล่าวไม่สามารถ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้สำหรับขอกทานที่ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมโครงการก็ จะมุ่งใช้ชีวิตเพื่อรอพ้นจากการสงเคราะห์เพียงเท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าไม่ใช่ขอกทานทุกรายที่จะมีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นผลให้ นโยบายดังกล่าวไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร และยังมีจำนวนขอกทานที่มีพฤติกรรมซ้ำอยู่เป็นวัฏจักร

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอกทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี สามารถสรุปได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

### 5.1.2 สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

แนวทางแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืนนั้น ผู้วิจัยได้รับจากการศึกษาและเห็นว่าเป็นข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหในระยะยาว คือ การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นควรเริ่มจากการอบรมให้ความรู้ในเรื่องของกฎหมายให้กับขอทานก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนี้ควรประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ประชาชนรู้และเข้าใจถึงความผิดในการสนับสนุนการขอทาน ทั้งนี้ตัวเจ้าหน้าที่รัฐเองควรลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง เพื่อที่จะทำให้เกิดความสำนึกและกลัวต่อการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ผู้ให้สำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคนที่กระทำความผิดซ้ำมักมีทัศนคติหรือมีความเชื่อในแบบเดิมๆซึ่งฝังรากลึกว่าการขอทานนั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ ไม่ต่างจากการขอรับบริจาคสิ่งของอื่นๆ เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ได้เป็นพิษเป็นภัยกับใคร ต่างจากพวกลักขโมย หรือพวกที่ก่ออาชญากรรมประเภทอื่นๆที่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรเริ่มจากการปรับเปลี่ยนค่านิยม ทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ของกลุ่มเป้าหมายก่อน เพื่อที่จะทำให้อาสาสมัครหรือความต้องการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหามาจากกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง นอกจากนี้ในเชิงกิจกรรมของโครงการแก้ไขปัญหาคควรเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเสนอกิจกรรมทางการประกอบอาชีพ เนื่องจากการที่ตัวโครงการเน้นการประกอบอาชีพที่เป็นการเกษตร การเลี้ยงสัตว์มากเกินไปก็จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ ในการแก้ไขปัญหานั้นไม่สามารถเกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติได้จริง อันเนื่องมาจากข้อจำกัด หลายประการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนโยบายที่ควรจะเป็นนั้นนโยบายที่ควรจะเป็นนั้นควรมีทางเลือกที่มากกว่าการพัฒนาทักษะทางอาชีพที่มุ่งเน้นการเกษตรเป็นหลัก เนื่องจากในการปฏิบัติจริงนั้นทำได้ยาก เพราะกลุ่มเป้าหมายขาดทรัพยากร ขาดที่ดิน และขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังมีปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งนี้ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมอาชีพและรายได้ในด้านอื่นๆ ที่มีต้นทุนต่ำ ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของที่ดิน และควรมีนโยบายที่เป็นการบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ในการสนับสนุนด้านต่างๆให้มากขึ้น ทั้งนี้ในภาพรวมถือเป็นนโยบายที่เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะแก้ไขปัญห โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะความสามารถทางด้านอาชีพให้กับคน ขอทานระหว่างเข้ารับการสงเคราะห์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกอย่างมี คุณค่า มีศักดิ์ศรี และไม่กลับไปดำรงชีพด้วยการขอทานซ้ำอีก

นอกจากนี้ควรส่งเสริมความรู้ในเรื่องของกฎหมายให้กับขอทานเป็นลำดับแรก เพื่อที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในกฎหมายว่าการขอทานนั้นเป็นสิ่งที่ผิด และพวกเขามีทางเลือกที่จะประกอบอาชีพอื่นไม่ใช่การขอทานเพียงอย่างเดียว ทำให้ขอทานรู้สึกมีคุณค่า มีความภูมิใจในความเป็นมนุษย์ เพราะจะส่งผลให้พวกเขามีความละเอียดต่อการกระทำผิด นอกจากนี้การปรับความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติกับกลุ่มคนที่ยึดการขอทานเป็นอาชีพและฝังรากลึกกับการเป็นขอทาน เพื่อให้พวกเขาคำนึงถึงทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่น ส่งผลให้ลดการขอทานซ้ำได้ นอกจากนี้การฝึกอาชีพตาม โครงการดังกล่าวควรเป็นอาชีพที่มีความแตกต่างหลากหลาย ไม่จำเพาะเจาะจงเพียงอาชีพด้านเกษตรกรรมเท่านั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มคนที่ไม่มีที่ดินทำดิน และไม่มีต้นทุนในงานประกอบอาชีพ โดยควรเป็นอาชีพที่ไม่ต้องลงทุนเป็นตัวเงิน หากแต่เป็นอาชีพที่ใช้ความสามารถหรือทักษะในการประกอบอาชีพเท่านั้น

## 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี” ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย อภิปราย เปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา และสามารถนำมาอภิปรายกับแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มิติด้านสาเหตุพฤติกรรมขอทาน ผลการศึกษาพบว่าขอทานยอมผ่านกระบวนการขัดเกลามาจากตัวแทนของสังคม ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือกลุ่มอาชีพ ซึ่งการขัดเกลานี้เองทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันไป สำหรับบุคคลที่อยู่ในกลุ่มที่มีวัฒนธรรมความเชื่อที่คล้ายคลึงกันก็จะส่งผลให้มีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันออกมาได้ เช่น การที่ขอทานเลียนแบบพฤติกรรมขอทานจากกลุ่มเพื่อน หรือคนรอบข้าง เพราะเห็นว่าการขอทานนั้นมีรายได้ดี ไม่เหน็ดเหนื่อย งานสบาย ก็จะเป็นแรงผลักดันทางจิตวิทยา ให้บุคคลเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าวขึ้นมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการขัดเกลาทงสังคมของ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552 ,น. 68) เช่นเดียวกับทฤษฎีที่ว่าด้วยพฤติกรรมของ Watson and Rayner (1913 อ้างถึงใน ปาริชาติ สุขุม, 2529, น. 63) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการที่จะเกิดพฤติกรรมใดขึ้นนั้น จะต้องมิดัวสิ่งเร้ามาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ขอทานที่มาขอทานนั้นมีการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน หรือคนรอบข้างว่าอาชีพนี้ดี งานสบาย ไม่ลำบาก จากนั้นสิ่งเร้าที่เข้ามาจูงใจคือรายได้ที่สูง มีอิสระ และไม่ต้องอาศัยประสบการณ์เฉพาะทางหรือวุฒิทางการศึกษา จึงชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ก่อให้เกิดพฤติกรรมขอทาน

ผลการศึกษายังมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของ Reader and William (1971 อ้างถึงใน สุมิตรา คล้างาม, 2552, น.15) ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจเป็นขอทานนั้นเพราะความเชื่อ ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติ และโอกาสความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน คนขอทานอาจมีความเชื่อในเรื่องขอทานที่ว่ามีเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ คนไทยชอบทำบุญ ชอบให้ทาน การให้ทานนั้นจะทำให้เขามีรายได้ นอกจากนี้โอกาสความสามารถของขอทานที่มีไม่เท่ากับคนที่ประกอบอาชีพอื่นเพราะขอทานมีการศึกษาน้อย ไม่มีโอกาสที่จะประกอบอาชีพอื่นๆ ประกอบกับความคิดว่าการเป็นขอทานไม่ผิดกฎหมาย ใครๆก็ทำได้ อันเนื่องมาจากการรับรู้ในเรื่องของข่าวสารและการรับรู้เรื่องของกฎหมายเป็นเรื่องไกลตัว จึงทำให้พวกเขาไม่ทราบ และคิดว่าขอทานไม่ได้เป็นเรื่องเลวร้าย ดังนั้นจึงตัดสินใจประกอบอาชีพขอทานเพื่อเลี้ยงชีพ

เช่นเดียวกับทฤษฎีความต้องการ-แรงขับ-สิ่งจูงใจ Dollard and Miller (1951) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นอยู่ภายใต้แรงขับที่เกิดจากความต้องการ และแรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งจูงใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ว่าขอทานมีสิ่งจูงใจคือเงิน ทำให้พวกเขาต้องตัดสินใจเป็นขอทานเพื่อที่จะได้เงินมาเลี้ยงชีพ ดังนั้นผลการศึกษาก็ชี้ให้เห็นว่าแรงผลักดันส่วนหนึ่งของขอทานนั้นเกิดจากความต้องการ แรงผลักดันอีกส่วนหนึ่งก็เกิดจากความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจคือเงินนั่นเอง

มิติด้านการดำรงชีพการเป็นขอทานซ้ำ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ แนวคิดการกระทำ ความผิดซ้ำ Gottfredson and Hirschi (1993 อ้างถึงใน สุวรรณ ใจคลองเกล้า, 2546, น. 29) ที่พบว่า การกระทำผิดซ้ำเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจของเขาในภายหลัง อาจเกิดเพราะความจำเป็นจากเหตุการณ์บางอย่างบีบบังคับให้ค่อยๆ ประพฤติผิดไปที่ละน้อยๆ โดยมากมักเกิดขึ้นในวัยเด็ก เมื่อกระทำความผิดหลายครั้งหลายหนเข้าก็เกิดเป็นความเคยชิน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าขอทานที่กระทำความผิดซ้ำมักมาจากครอบครัวที่มีความแตกแยก ทำให้มีพฤติกรรมซนเร้น โดยพัฒนามาจากครอบครัวที่มีปัญหาการใช้ความรุนแรง คนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษา ตลอดจนไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพอื่น อีกทั้งไม่ชอบงานหนัก ชอบงานสบายจึงมักมีวิธีการหาเงินที่สบาย เช่นการนั่งขอทาน เป็นต้น นอกจากนี้ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วยการกระทำผิดติดนิสัย โดยกระทำความผิดติดต่อกันเป็นอาชีพ ดังนั้นเมื่อถูกคุมประพฤติแล้ว คนพวกนี้มักจะทำได้ เพราะเตรียมตัวเตรียมใจมาแล้ว อีกทั้งบางรายยังเคยผ่านการคุมประพฤติ

มาแล้ว ดังนั้นการใช้ชีวิตอยู่ในสถานคุ้มครองฯจึงเป็นการมุ่งใช้เวลาให้ผ่านไปเพื่อรอการพ้นโทษเท่านั้น

มติด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติและมติด้านการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอุ๋นเรื่อน จุลกะเศียร (2552) ที่ศึกษาถึงสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการแสวงหาประโยชน์จากการขอทานที่เกิดขึ้นในประเทศไทย รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ขอบเขตของบทบัญญัติกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ในการปราบปรามการแสวงหาประโยชน์จากการขอทาน ที่พบปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมายและขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่มีข้อจำกัด ไม่สามารถนำมาใช้บังคับใช้ได้ครอบคลุม ทำให้การแก้ไขปัญหาการขอทานได้ไม่ได้ผลในระยะยาว

สำหรับข้อค้นพบใหม่ ผู้วิจัยพบว่าวาทกรรมที่ว่าการขอทานนั้นเป็นเครื่องมือของกระบวนการค้ามนุษย์ เป็นเรื่องของความเกียจคร้านของมนุษย์ เป็นวาทกรรมที่มีความคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาวิจัยที่เป็นการสัมภาษณ์ พูดคุย กับขอทานที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ส่วนใหญ่พบว่าการขอทานมาจากความบกพร่องของโครงการของการพัฒนาประเทศ ที่ทำให้คนจำนวนหนึ่งถูกกีดกันออกจากทรัพยากร กลายเป็นคนเร่ร่อน ไร้บ้าน ประสบกับปัญหาความยากจน การขาดโอกาสทางการศึกษา และขาดการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียม ส่งผลให้ต้องผันตัวมาเป็นขอทาน และถึงแม้ในปัจจุบันจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาโดยการบัญญัติกฎหมายควบคุมการขอทานขึ้น หรือมีมาตรการในการจัดการปัญหาขอทาน แต่ก็ดูเหมือนว่าเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ และทำให้ปัญหาดังกล่าวยังคงวนเวียนและฝังรากลึกอยู่กับสังคมไทย จนถึงปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน นอกจากนี้ยังมีประเด็นการศึกษาเพิ่มเติมที่เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งแตกต่างไปจากองค์ความรู้เดิมที่นักวิชาการท่านอื่นได้ทำการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมานั้น โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาถึงองค์ความรู้ในประเด็นเรื่องของการค้ามนุษย์ การตัดอวัยวะ และการถูกบีบบังคับให้ประกอบอาชีพขอทาน ซึ่งในบริบทของการศึกษาวิจัยฉบับนี้ จะชี้ให้เห็นในประเด็นที่แตกต่างไป และด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงคิดว่างานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เมื่อเทียบกับองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม



จากการที่ผู้วิจัยพิจารณาผลการศึกษาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ในมิติการดำรงชีพการเป็นขอทานซ้ำ และในมิติของแนวทางการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน เป็นผลการศึกษาที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ อีกทั้งผลการศึกษาดังกล่าวนี้อาจเป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาการขอทานและลดปัญหาการขอทานซ้ำได้ในพื้นที่อื่นได้เป็นอย่างดี

### 5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อเสนอแนะจากการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในเชิงการนำนโยบายไปปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

#### 5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐควรกำหนดคนโยบายและจัดสวัสดิการทางสังคม ให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม และผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยให้ความรู้ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐ รวมถึงสิทธิในการเข้าถึงบริการด้านกฎหมาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และยังเป็น การสร้างโอกาสให้กับกลุ่มคนอย่างทั่วถึง ทำให้ประชาชนในทุกกลุ่มทางสังคมได้รับบริการที่ภาครัฐจัดให้ อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีนโยบายในการให้การช่วยเหลือด้านอาชีพ ในลักษณะของการจ้างงานแบบชั่วคราวตามความสามารถของบุคคล นอกจากนี้ในส่วนของนโยบายตามโครงการ “ธัญบุรีโมเดล” ควรเป็นโครงการที่มีความหลากหลายมากกว่าการดำเนินการผ่านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ รวมถึงงานหัตถกรรมฝีมือ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องอาศัยเงินทุน และทรัพยากรในการประกอบอาชีพ แต่ควรเป็นการกำหนดคนโยบายตามความถนัด ความสนใจ และมาจากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการ อันจะนำมาซึ่งการป้องกันการประกอบอาชีพขอทานซ้ำ



3) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ควรมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากประวัติส่วนบุคคล โดยเพิ่มข้อคำถามเกี่ยวกับความจำเป็นหรือมูลเหตุจูงใจในการเป็นคนขอทาน และในรายที่กระทำความผิดซ้ำด้วย เพื่อให้สามารถวิเคราะห์แผนเป็นนโยบายในการจัดแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น

### 5.3.2 ข้อเสนอแนะในเชิงการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1) รัฐบาลควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาการขอทานและลดปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืนตามบริบทของสังคมควบคู่ไปกับสถานการณ์การขอทานในปัจจุบัน

2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.2559 เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาและสถานการณ์การค้ามนุษย์และการเกิดวงจรการเป็นขอทานซ้ำ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันในการลดปัญหาการขอทาน โดยการไม่สนับสนุนการขอทาน ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การคุ้มครองกลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์และการขอทานเป็นอาชีพ เพื่อให้เกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการ อันก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ

3) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ควรให้ความสำคัญในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในรายขอทานที่มีค่านิยมเสพติดการขอทานเป็นอาชีพ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและกลุ่มคนขอทาน เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้กับกลุ่มขอทาน และสร้างการตระหนักรู้ถึงการมีศักดิ์ศรีคุณค่า ความเป็นมนุษย์ของตนเอง และเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการเข้าร่วม โครงการพัฒนาศักยภาพ ที่ทางสถานคุ้มครองฯ จัดให้ อันจะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเอง อันนำไปสู่พฤติกรรมลดการประกอบอาชีพขอทานและพฤติกรรมการค้ารังสีขอทานซ้ำของกลุ่มเป้าหมายในระยะยาว

### 5.3.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาถึงการเตรียมความพร้อมของครอบครัว ชุมชน และสังคม ในกรณีขอทานผู้พ้นจากการสงเคราะห์ มีความพร้อมที่จะคืนสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม เพื่อลดปัญหาการในการขาดการยอมรับ เมื่อพ้นการสงเคราะห์ และเพื่อเป็นการลดโอกาสที่กลุ่มเป้าหมายจะกลับเข้าสู่การสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองฯ ในระยะยาว

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นที่เป็นภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ที่มีลักษณะการดำเนินงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ กับการดำเนินงานในสถานคุ้มครองฯ อันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ๆ หรือมาตรการแก้ไขปัญหาการขอทานในรูปแบบใหม่ ส่งผลให้เกิดการบูรณาการผลการศึกษาร่วมกัน และทำให้การดำเนินการให้สถานคุ้มครองฯ มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น

3) ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มขอทานที่มีต่อนโยบายการบำบัด ฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพคนขอทาน เพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและความต้องการของขอทานในรูปแบบสถิติ

4) ควรมีการศึกษาปัญหาการขอทาน ในมิติของการขอทานอาชีพหรือแก๊งขอทาน เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการขอทานในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของสังคมในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

5) ควรมีการศึกษาในประเด็นของกระบวนการ หรือรูปแบบการขอทาน ในรายที่เป็นขอทานต่างด้าว กับขอทานไทย เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างในบริบทของพฤติกรรมขอทาน

## บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ.
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉัตรสุภา ครอบอบ. (2560). รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขอทานกัมพูชา. สืบค้นจาก <http://www.mfa.go.th/dvifa/contents/filemanager/files/nbt/nbt9/IS/9049.pdf>
- นาวิก ตะนาที้. (2557). พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2484: ศึกษาเฉพาะกรณีกระบวนการสงเคราะห์คนขอทาน (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- นโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประจำปี 2560. (2560). สืบค้น 15 พฤศจิกายน, 2560, จาก <http://ebooks.m-society.go.th/ebooks/detail/251>
- ปภาณี ฐิติวัฒนา. (2545). การขัดเกลาทางสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปาริชาติ สุขุม. (2529). การขัดเกลาทางสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช 2559. (2559). สืบค้น 18 ตุลาคม, 2560, จาก [http://library2.parliament.go.th/giventake/content\\_nla2557/law38-290459-1.pdf](http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/law38-290459-1.pdf),
- วสันต์ ณ ถลาง. (2549). สาเหตุของการกลับมาเป็นคนเร่ร่อนขอทานในสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งสันมหาพน อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2553). สถาบันครอบครัว: พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิพร เกษจ้อย. (2550). การประเมินผลโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อนเพื่อป้องกันการถูกฉ้อฉล: กรณีศึกษา อำเภอน้ำมะตูม และอำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์ (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- สุมิตรา คล้างาม. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

### บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุวรรณ ใจด่องแคล่ว. (2546). *สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- อัญรพร ปะที. (2559). *ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนต่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง: กรณีศึกษาประชาชนในตำบลผาสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- อุ้นเรือน จุลกะเสียร. (2552). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการแสวงหาประโยชน์จากการขอทาน* (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- แอน อนุชนันท์ ทรงเดช. (2553). *เด็กขอทานชาวกัมพูชาในประเทศไทย: กรณีศึกษาความต้องการและสิทธิด้านกฎหมายและการนำไปปฏิบัติ* (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- Broom, L. & Selznick, P. (1958). *Sociology: A text with adapted readings* (2<sup>nd</sup>ed.). New York: Evanston Row.
- Broom, L. & Selznick, P. (1973). *Sociology: A text with adapted Readings. Fifthed.* New York: Harper and Row Publisher.
- Bukoye, R. (2015). *Case Study: Prevalence and Consequencies of Streets Begging among Adults and Children in Nigeria, Suleja Metropolis.* Retrieved from <https://www.science-direct.com/science/article/pii/S1877042815001597>
- Dollard, J. & Miller, N.E. (1951). *Personality and Psychotherapy: A Analysis in Term of Learning Thinking and Culture.* New York: McGraw – Hill.
- Elkin, F. & Handel, G. (1972). *The Child and Society: the Process of Socialization.* New York: The Random House.
- Gottfredson, M.R. & Hirschi, T. (1993). A Control Theory Interpretation of Psychological Research on Aggression. In R.B.Felson and T. Tedeschi (Eds.), *Violence: Social Interaction Perspectives.* Washington, DC: American Psychology Association.
- Khan, J. & Shamshad, A. (2013). *Beggars in rural areas: A Socio-Economic Analysis.* Retrieved from [https://www.researchgate.net/publication/309563931\\_Beggars\\_in\\_rural\\_areas\\_A\\_Socio-Economic\\_Analysis](https://www.researchgate.net/publication/309563931_Beggars_in_rural_areas_A_Socio-Economic_Analysis)

### บรรณานุกรม (ต่อ)

- Malarvizhi, V. & Geetha, K.T. (2016). *Socio-Economic Issues of Beggary: A Study of Beggars in Coimbatore City*. Retrieved from <https://research-advances.org/index.php/RAJMSS/article/view/139>
- Mercer, B. & Merton, R. (1958). *An Introduction to the study of Society*. New York: Brace and Company.
- Namwata, B. & Mgabo, M. (2012). *Categories of street beggars and factors influencing street begging in central Tanzania*. Retrieved from [https://repository.kulib.kyoto-u.ac.jp/dspace/bitstream/2433/158998/1/ASM\\_33\\_133.pdf](https://repository.kulib.kyoto-u.ac.jp/dspace/bitstream/2433/158998/1/ASM_33_133.pdf)
- Popenoe, D. (1993). *American Family Decline, 1960-1990: A Review and Appraisal*. Retrieved from [https://www.jstor.org/stable/353333?seq=1#page\\_scan\\_tab\\_contents](https://www.jstor.org/stable/353333?seq=1#page_scan_tab_contents)
- Reader, P. & William w. (1971). *Partial Theory from the 25 Years Research Program on, Oirective Factor is Belives and Socia Action*. New York : Minigraph.
- Second, F. & Backman, W. (1967). *Social psychology* (First Edition). New York: McGraw-Hill Book comp.
- Stones, R. (2013). *A psycho-social exploration of street begging: A qualitative study* . Retrieved from [https://www.researchgate.net/publication/258185196\\_A\\_psycho\\_social\\_exploration\\_of\\_street\\_begging\\_A\\_qualitative\\_study](https://www.researchgate.net/publication/258185196_A_psycho_social_exploration_of_street_begging_A_qualitative_study)
- Watson, J.B. & Rayner, R. (1913). *Conditioned Emotional Reactions*. In States A.W.,(ed.), *Human Learning: Study Extending Conditioning Principles to Complex, Behavior*. New York: Holt.





The logo of Rangsit University, featuring a stylized flame or sunburst design at the top, with a circular arrangement of rays below it.

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University



พระราชบัญญัติ  
ควบคุมการขอทาน  
พ.ศ. ๒๕๕๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙  
เป็นปีที่ ๗๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขอทาน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ  
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศ

ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับการปฏิบัติอันเป็นกิจวัตรตามศาสนา

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“การคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายความว่า การช่วยเหลือ การบำบัดรักษา การฟื้นฟู  
สภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการฝึกอบรมให้แก่ผู้ทำการขอทาน

“สถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายความว่า สถานที่ที่รัฐมนตรีประกาศจัดตั้งไว้  
สำหรับให้การคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมการขอทาน

“เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า

- (๑) นายองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๒) นายเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล
- (๓) นายกเมืองพัทยา สำหรับในเขตเมืองพัทยา
- (๔) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร
- (๕) ผู้บริหารท้องถิ่นหรือหัวหน้าของคณะผู้บริหารท้องถิ่น สำหรับในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่มีชื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการควบคุมการขอทาน ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการจัดหางาน อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ อธิบดีกรมควบคุมโรค อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม อธิบดีกรมสุขภาพจิต และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินแปดคนเป็นกรรมการ

ให้อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ในด้านการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาสังคม หรือการจัดสวัสดิการสังคม และไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา โดยในจำนวนนี้ต้องแต่งตั้งจากภาคประชาสังคมไม่น้อยกว่าสี่คน

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวรรคหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

หน้า ๓

เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๓๘ ก                      ราชกิจจานุเบกษา                      ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ในกรณีที่ยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา

(๕) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ

โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๙ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการขอทานและคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทาน รวมทั้งการดำเนินการกับผู้แสวงหาประโยชน์จากการขอทานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

(๒) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการขอทานและคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน

(๓) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการควบคุมการขอทาน แล้วเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๔) ออกระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการแสดงความสามารถ และการช่วยเหลือผู้ทำการขอทาน ตลอดจนระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

ระเบียบของคณะกรรมการนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๐ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด



มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดในแต่ละจังหวัด และคณะอนุกรรมการอื่น เพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

องค์ประกอบ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม และการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๒ ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ทำหน้าที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ และรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนางานเกี่ยวกับการควบคุมการขอทาน และคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อดำเนินการจัดทำนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการขอทาน และคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทานเสนอต่อคณะกรรมการ และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการขอทานและคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน

(๓) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดของนโยบาย และมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการขอทาน และคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน

(๔) ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และจัดทำรายงานการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการขอทานและคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน

(๕) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๓ ห้ามบุคคลใดทำการขอทาน

การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการขอทาน

(๑) การขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อเลี้ยงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยวาจา ข้อความ หรือการแสดงกิริยาอาการใด

(๒) การกระทำด้วยวิธีการใดให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้

การแสดงความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือการแสดงอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ชมหรือผู้ฟัง การขอเงินหรือทรัพย์สินกันฐานญาติมิตร หรือการเรียกรับตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียกรับ ไม่ถือว่าเป็นการขอทานตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ ผู้ใดประสงค์จะเป็นผู้แสดงความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือการแสดงอื่นใด ตามมาตรา ๑๓ วรรคสาม ให้ผู้นั้นแจ้งเพื่อเป็นผู้แสดงความสามารถตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และเมื่อจะแสดงความสามารถในพื้นที่ใด ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตพื้นที่นั้น เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่ได้รับแจ้งแล้ว ให้ออกใบรับแจ้งไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้

ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศเป็นการทั่วไปเพื่อกำหนดเขตพื้นที่หรือสถานที่ใดอันเป็นที่สาธารณะ วันเวลา การใช้อุปกรณ์ หรือสิ่งอื่นใด ให้ใช้ในการแสดงความสามารถ

ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตพื้นที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดหรือเลิกกระทำการดังกล่าวได้

มาตรา ๑๕ เมื่อปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้ซึ่งฝ่าฝืนนั้นไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อทำการคัดกรอง และหากการคัดกรองพบว่าผู้ทำการขอทานเป็นเด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายเฉพาะเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา ๑๖ เมื่อปรากฏจากการคัดกรองว่าผู้ทำการขอทานไม่ใช่บุคคลตามมาตรา ๑๕ แต่เป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่มีญาติมิตรอุปการะเลี้ยงดูและไม่มีทางเลี้ยงชีพอย่างอื่น หรืออยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้บุคคลดังกล่าวเข้ารับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้

การเข้ารับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์ของผู้ทำการขอทาน พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ส่งตัวผู้นั้นไปเพื่อดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ และให้ผู้ทำการขอทานผู้นั้นได้รับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไปก็ได้

มาตรา ๑๘ ในกรณีผู้ทำการขอทานยอมปฏิบัติตามการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะหรือยอมอยู่ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้ผู้ทำการขอทานผู้นั้นพ้นจากความผิดตามมาตรา ๑๔

มาตรา ๑๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๐ กรณีผู้ทำการขอทานได้ยอมเข้ารับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว ต่อมาผู้ทำการขอทานผู้นั้นไม่ยอมรับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตและได้ออกไปจากสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๑ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด อันเป็นการช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้มีการฝ่าฝืน มาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยมีหรือใช้อาวุธ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ



## หน้า ๖

เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๓๘ ก

ราชกิจจานุเบกษา

๒๙ เมษายน ๒๕๕๙

มาตรา ๒๒ ผู้ใดแสวงหาประโยชน์จากผู้ทำการขอตานโดยการให้ จ้าง วาน สนับสนุน ยุยงส่งเสริม หรือกระทำด้วยวิธีการอื่นใดให้ผู้อื่นทำการขอตาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำดังต่อไปนี้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- (๑) กระทำต่อหญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้เจ็บป่วย
- (๒) ร่วมกันกระทำหรือกระทำกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป
- (๓) กระทำโดยนำผู้อื่นจากภายนอกราชอาณาจักรให้มาขอตานในราชอาณาจักร
- (๔) กระทำโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลของผู้ทำการขอตาน
- (๕) กระทำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่
- (๖) กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลหรือให้คำปรึกษาบุคคลตาม (๑)

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง (๑) (๒) และ (๔) ไม่ใช้บังคับกับการกระทำระหว่างบุพการีและผู้สืบสันดาน

มาตรา ๒๓ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีเล็กน้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๔ ให้สถานสงเคราะห์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอตาน พุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๕ ผู้ซึ่งถูกส่งตัวไปยังสถานสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอตาน พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งรับการสงเคราะห์อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ได้รับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๖ การดำเนินการออกระเบียบโดยคณะกรรมการตามมาตรา ๙ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

มาตรา ๒๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และประกาศจัดตั้งสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี



ภาคผนวก ข  
สาระสำคัญในประเด็นขอทาน  
ของนโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์  
ประจำปี 2560

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University



# นโยบาย

กระทรวงการพัฒนาศึกษาและความมั่นคงของมนุษย์

ประจำปี ๒๕๖๐

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

## นโยบาย ๖๐

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

### ๒.๒.๗ สถานการณ์ครอบครัว

จากงานวิจัยของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เรื่อง ครอบครัวเข้มแข็งกับความขัดแย้ง ระหว่างงานกับครอบครัวในสังคมโลกาภิวัตน์ พบว่า ปัญหาของครอบครัวสามารถจำแนกได้ ๖ กลุ่ม คือ กลุ่มปัญหาเกี่ยวกับบุตร กลุ่มปัญหาหนี้สิน กลุ่มปัญหาอบายมุขในครอบครัว กลุ่มปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กลุ่มปัญหาครอบครัวที่มีผู้ช่วยเหลือตนเองไม่ได้หรือช่วยตนเองได้น้อย และกลุ่มปัญหาสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ กลุ่มปัญหาที่ครอบครัวส่วนใหญ่ประสบมากที่สุด คือ กลุ่มปัญหาเกี่ยวกับบุตร เช่น การไม่ได้ดูแลบุตรในช่วงที่บุตรเป็นเด็กเล็ก การที่บุตรไม่ได้รับนมแม่ การมีเวลากับบุตรในแต่ละวันน้อย ฯลฯ สาเหตุหลักมาจากการทำงานนอกบ้านของพ่อและแม่ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มุ่งเน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมสูง ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถทำบทบาทหน้าที่ได้

ข้อเสนอสำหรับการแก้ปัญหา คือ การเพิ่มเวลาให้พ่อแม่ได้เลี้ยงดูบุตรในช่วงปฐมวัย การทำให้งานอยู่ใกล้บ้าน การทำให้โรงเรียนและครูเป็นบ้านและพ่อแม่คนที่สองของเด็กนักเรียน ลดความไม่เป็นธรรมในการแบ่งงานระหว่างหญิงชาย ด้วยการสร้างความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาการทำงาน ทั้งนี้ ปัญหาของครอบครัวอาจเป็นเหตุให้เกิดครอบครัวในลักษณะที่หลากหลายมากขึ้นในปัจจุบัน เช่น ทำให้เกิดครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวแห้วกลาง การเพิ่มขึ้นของครอบครัวขยาย ฯลฯ

๒.๒.๘ สถานการณ์คนขอทาน คนไร้ที่พึ่ง ราษฎรบนพื้นที่สูง และนิคมสร้างตนเอง

#### ๑) คนขอทาน

จากข้อมูลการจัดระเบียบคนขอทานตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ ดำเนินการจัดระเบียบขอทานรวม ๗ ครั้ง



## นโยบาย ๖๐

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พบว่ามีขอทานทั้งสิ้น ๔,๖๖๕ ราย ส่วนใหญ่จะพบในภาคกลางถึง ๒,๗๐๕ ราย ๑๐ จังหวัดที่พบมากที่สุด ได้แก่ กรุงเทพฯ ๑,๖๗๘ ราย เป็นคนไทย ๒,๙๕๗ คน ต่างด้าว ๑,๗๐๘ ราย ซึ่งในส่วนขอทานต่างด้าวส่วนใหญ่จะเป็นสัญชาติ กัมพูชา รองลงมา คือ พม่า ลาว เวียดนาม และสัญชาติอื่นๆ ตามลำดับ ทั้งนี้ พม. ได้ดำเนินการผ่านกระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือ อาทิ การช่วยเหลือและส่งคืนครอบครัว (ในรายที่มีครอบครัว) การคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง การผลักดันกลับประเทศต้นทางในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว เป็นต้น และมีการประกาศใช้ พ.ร.บ.ควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙ โดยมุ่งเน้นการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการรณรงค์ “ให้ทานถูกวิธี ลดวิถีการขอทาน” และดำเนินการภายใต้นโยบาย 3P ได้แก่ การขับเคลื่อนนโยบาย (Policy) การคุ้มครอง (Protection) และการป้องกัน (Prevention) อย่างต่อเนื่อง

### ๒) คนไร้ที่พึ่ง

จากการสำรวจข้อมูลคนไร้ที่พึ่ง (ตาม พ.ร.บ. การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗) ที่มีฐานะยากจนและประสบปัญหาทั่วประเทศ ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ พบว่ามีคนไร้ที่พึ่ง ๑,๑๐๓,๑๗๙ คน โดยให้ความช่วยเหลือแก่คนไร้ที่พึ่งในชุมชน ๓๒๕,๖๐๙ ราย (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙) และให้การคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถาบัน ๙,๐๙๖ คน (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙)และในจำนวนนี้ พบว่า ๑,๕๔๔ คน ในสถานคุ้มครองฯ เป็นผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรจากการป่วยจิตเวช และอาการหลงลืม จนไม่สามารถให้ข้อมูลแสดงตัวตนได้ การตกหล่นจากการสำรวจหรือจากการไม่ได้แจ้งเกิดเพราะความไม่รู้ และอีกจำนวนมากที่อยู่ในชุมชนทั่วไป กลุ่มคนเหล่านี้จะประสบปัญหาในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับจากรัฐ เช่น หลักประกันสุขภาพ เบี้ยยังชีพต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ได้ดำเนินงานทั้งเชิงรุกและเชิงรับ



## นโยบาย ๖๐

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๕) จัดประชุมระดับรัฐมนตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้านครอบครัวและความเสมอภาคระหว่างเพศ มีผู้เข้าร่วมประชุม ๑๗ ประเทศ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

### ๕.๑.๗ การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม

๑) พัฒนาระบบสวัสดิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างมีเงื่อนไข<sup>๑๐</sup> โดยช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อการครองชีพเดือนละ ๗๐๐ บาท และจัดทำแผนการพัฒนารายบุคคล (Case Management) ให้แก่ผู้มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนและลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ อย่างน้อย ๑๐๐,๐๐๐ คน

๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อขอรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ในต่างประเทศ ในการช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ เป้าหมาย ๑๐ ประเทศ และให้องค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ๑๓ แห่ง ใน ๔ ประเทศ<sup>๑๑</sup> ดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนไทยในต่างประเทศ

๓) ปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินรัฐใหม่ (One Map) เพื่อลดผลกระทบและความขัดแย้งและดำเนินการสำรวจพื้นที่ทับซ้อนในเขตพื้นที่นิคมสร้างตนเอง ภายใต้แผนบูรณาการร่วมกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการในพื้นที่นิคม ๔๒ แห่ง

๔) จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมชุมชนบนพื้นที่สูง และศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน ๗๘ แห่ง เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรบนพื้นที่สูงให้มีความยั่งยืน

<sup>๑๐</sup> เป็นการให้ความช่วยเหลือแบบมีเงื่อนไข (Conditional Cash Transfers) โดยกลุ่มเป้าหมายต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพและสามารถช่วยเหลือตนเองได้

<sup>๑๑</sup> ประเทศเยอรมนี ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ และเนเธอร์แลนด์

## นโยบาย ๖๐

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สอดคล้องกับหลักภูมิสังคม และรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิม และใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๕) แก้ไขปัญหาการขอทานอย่างยั่งยืน โดยบูรณาการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ด้วยการจัดระเบียบ “การให้ทานถุกวิถี ลดวิถีการขอทาน” การฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพ และการปรับทัศนคติคนขอทาน ภายใต้นโยบายประชารัฐและหลัก “ธัญบุรีโมเดล<sup>๑๒</sup>” ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๘๕๐ คน และพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีวิตให้แก่คนไร้ที่พึ่ง คนขอทานให้คืนสู่ครอบครัวและชุมชน ภายใต้โครงการบ้านน้อยในนิคมสร้างตนเอง ๒๒ แห่ง และกองทุนเพื่อพัฒนาศักยภาพคนไร้ที่พึ่ง คนขอทาน

๖) เพิ่มช่องทางบริการรับจํานำของภาครัฐ โดยการขยายสาขาสถานธนานุเคราะห์ไปสู่ส่วนภูมิภาค จำนวน ๓ สาขา ในจังหวัดลำพูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดอุดรธานี

๗) จัดสถานีสวัสดิการบ้านมิตรไมตรีเคลื่อนที่ (Welfare Station) เพื่อป้องกันการเข้าสู่วงจรการขอทาน เร่ร่อน ใช้ชีวิตในที่สาธารณะ ในพื้นที่สถานีรถไฟบางซื่อและหัวลำโพง

๘) เร่งรัดและพัฒนากระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองจำนวน ๕๑๘ คน ควบคู่กับการเสริมสร้างทัศนคติเพื่อความปรองดองสมานฉันท์ จำนวน ๓๗๑ คน

๙) บูรณาการความร่วมมือแก้ไขปัญหพื้นที่ภูทับเบิก กับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจัดทำแผนแม่บทแก้ไข

<sup>๑๒</sup> ธัญบุรีโมเดล คือ รูปแบบการพัฒนาฟื้นฟูศักยภาพแก่คนไร้ที่พึ่ง คนขอทาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ริเริ่มดำเนินการเป็นครั้งแรก ณ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ชาย - หญิง ธัญบุรี ก่อนขยายไปสู่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั่วประเทศ ทั้ง ๑๑ แห่ง

## นโยบาย ๖๐

การตรวจการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์

มนุษย์ ศูนย์ปฏิบัติการสื่อออนไลน์ เป็นต้น

๓) เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการ เช่น การให้บริการของศูนย์ช่วยเหลือสังคม ๑๓๐๐ และการรับเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ของหน่วยงานต่างๆ

๔) พัฒนาการออกบัตรประจำตัวคนพิการด้วยระบบออนไลน์ และพัฒนาศูนย์ข้อมูลคนพิการให้มีประสิทธิภาพ

### ๕.๒.๔ การพัฒนากฎหมายด้านสังคม

๑) จัดทำอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นต้น

๒) ผลักดันร่างกฎหมายที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา รวมทั้งกฎหมายที่จะเสนอเพิ่มเติม ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ฯลฯ

๓) ทบทวนและปรับปรุงกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ฯลฯ

๔) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในภารกิจกระทรวง

๕) ตรวจสอบและติดตามการบังคับใช้กฎหมายในภารกิจกระทรวงที่มีผลบังคับใช้



## นโยบาย ๖๐

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

**๙.๕ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ** โดยพัฒนาศักยภาพ ศพอส.๘๗๘ อำเภอทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ๘๗๘ อำเภอทั่วประเทศหรือร้อยละ ๑๐๐ ขยายโอกาสการทำงานและมาตรการการ จูงใจในการจ้างงานผู้สูงอายุ ส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวอย่างเป็นระบบ สร้างความตระหนักและพัฒนาศักยภาพครอบครัว/ชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ พัฒนาระบบฐานข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

**๙.๖ การพัฒนาศักยภาพสตรีและส่งเสริมความเข้มแข็งของ สถาบันครอบครัว** ด้วยการพัฒนาระบบข้อมูลด้านสตรีและครอบครัว โดยยึด หลักการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานระดับพื้นที่ พัฒนาศักยภาพกลไกการทำงาน ด้านสตรีและครอบครัวทุกระดับ และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการทำงาน ด้านสตรีและครอบครัว

**๙.๗ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคนขอทานและคนไร้ที่พึ่ง** สร้างจิตสำนึกในการลดการขอทาน ขยายผลต้นแบบ โดยเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน ฐานข้อมูลเกี่ยวกับคนขอทาน ส่งเสริมระบบกิจการเพื่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคม ผลักดันมาตรการกีดกันบุคคลต่างด้าวที่มีประวัติขอทานซ้ำซาก ผลักดันระบบ การคุ้มครองทางสังคมเพื่อช่วยเหลือบุคคลยากจนแบบมีเงื่อนไข ๙๗,๓๙๘ คน และการจัดการรายกรณี

**๙.๘ การพัฒนากระบวนการและกลไกของศูนย์ช่วยเหลือสังคม ๑๓๐๐** โดยสร้างมาตรฐานการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ และสร้างความร่วมมือระดับอาเซียนของศูนย์ช่วยเหลือสังคม ๑๓๐๐

**๙.๙ การจัดสวัสดิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ** โดยใช้ประโยชน์ จากโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับสิทธิ สวัสดิการและใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยง บูรณาการการปฏิบัติงานของ พม. กับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเป็นไปอย่างมีระบบ ต่อเนื่อง และสามารถช่วยเหลือตนเองได้





รปศ.4183/348

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์  
มหาวิทยาลัยรังสิต

7 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์

เรียน อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

ด้วย นางสาววิชุกรณ์ จุลกะเศียน รหัสนักศึกษา 5808398 นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต ได้รับการอนุมัติให้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นขอทานเจ้าของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภายใต้การควบคุมวิทยานิพนธ์ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา ธีรศิริกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การเก็บข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาววิชุกรณ์ จุลกะเศียน เข้าทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการในหน่วยงานสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดนนทบุรี สังกัดกองคุ้มครองสวัสดิภาพ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิต กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2561 เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในหัวข้อดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาววิชุกรณ์ จุลกะเศียน ได้เก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ขอแสดงความนับถือ

( ผศ.ดร.จิตาภา ธีรศิริกุล )

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองคณบดีสถาบันรัฐประศาสนศาสตร์



ที่ พม ๐๖๐๒/๕๒๑๑

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ  
ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง อนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี  
เรียน รองคณบดีสถาบันรัฐประศาสนศาสตร์อ้างถึง หนังสือที่ รปศ.๔๑๘๓/๓๔๘ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อ  
เก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์

ตามหนังสือที่อ้างถึง มหาวิทยาลัยรังสิต ขออนุญาตให้นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์  
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งทำวิทยานิพนธ์หัวข้อเรื่อง “ปัจจัยของการ  
กลับเข้าสู่การเป็นขอทานซ้ำซ้อนของผู้ได้รับการสงเคราะห์ ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี”  
เข้าศึกษาและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการในหน่วยงาน ระหว่างช่วงเดือนพฤษภาคม  
ถึง เดือนมิถุนายน ๒๕๖๑ นั้น

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พิจารณาแล้ว เห็นว่าหัวข้อที่ทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น  
เป็นประโยชน์ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไร้ที่พึ่งได้ จึงอนุญาตให้  
นางสาววิชุกรณ์ จุลกะเสียน นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เข้าศึกษาและสอบถาม  
ข้อมูล ในวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว และเมื่อได้ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอความกรุณาส่งให้  
กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไปด้วยจกขอขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวแรมรุ้ง วรวัธ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

โทร. ๐ ๒๖๕๕ ๖๓๕๖

โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๐๔๒๖, ๐ ๒๖๕๕ ๖๓๖๕

**แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย**  
**เรื่อง ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ**  
**ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี**

**คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม**

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยของการกลับเข้าสู่การเป็นคนขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี เพื่อเข้าใจถึงวิถีชีวิตของบุคคลที่กลายมาเป็นขอทาน อันนำไปสู่กระบวนการที่จะศึกษาปัจจัยของการดำรงชีพเป็นขอทานซ้ำ ของผู้รับการสงเคราะห์ของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี

รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ตามมิติที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 1 มิติด้านสาเหตุของพฤติกรรมขอทาน

ส่วนที่ 2 มิติด้านพฤติกรรมดำรงชีพเป็นขอทานซ้ำ

ส่วนที่ 3 มิติด้านนโยบายการบำบัดฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพขอทาน

ส่วนที่ 4 มิติด้านการประเมินผลโครงการและกรณีศึกษาไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 5 มิติด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน

ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ให้ครบทุกข้อ และตอบตามความคิดเห็น ความต้องการ หรือประสบการณ์ที่เป็นจริงของท่าน ซึ่งข้อมูลที่ท่านตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่าน หรือหน่วยงานของท่าน แต่ประการใด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้ จะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ โดยมีการปกป้องสิทธิของผู้ให้ข้อมูล และใช้นามสมมุติแทนตลอดการ สัมภาษณ์ สำหรับผลการวิจัยจะนำมาใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ. โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ

นางสาววิชูภรณ์ จุลกะเศียน

นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต



2. ท่านคิดว่า “พฤติกรรมขอทาน” มีที่มาหรือเกิดจากสาเหตุใด ตอบตามความคิดเห็น หรือประสบการณ์ที่เป็นจริงของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. “พฤติกรรมขอทาน” ของท่าน เป็นอย่างไร และเพราะเหตุใด ท่านจึงมีพฤติกรรม เช่นนั้น ตอบตามประสบการณ์ที่เป็นจริงของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



ส่วนที่ 2 มิติด้านพฤติกรรมกรดำรงชีพเป็นขอทานซ้ำ

1. “พฤติกรรมกรขอทานซ้ำ” ในความคิดเห็นของท่านเป็นอย่างไร ในภาพรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า “พฤติกรรมกรขอทานซ้ำ” ของท่าน เกิดจากสาเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....





2. ขณะที่ท่านอยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี ท่านได้รับ “การบำบัด ฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพของท่าน” หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อนโยบายดังกล่าว ในภาพรวม ตอบตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....





ส่วนที่ 5 มิติด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน

1. ในมุมมองของท่าน คิดว่า “แนวทางการแก้ไขปัญหาการขอทานซ้ำ” ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....





2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับสาเหตุของ “พฤติกรรมขอทาน” ของผู้รับการสงเคราะห์ในหน่วยงานของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับ “ปัญหาการขอทาน” ในปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....









2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับนโยบายดังกล่าว ในภาพรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. นโยบายที่ควรจะเป็นตามทัศนะของท่าน ควรเป็นอย่างไร ตอบตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

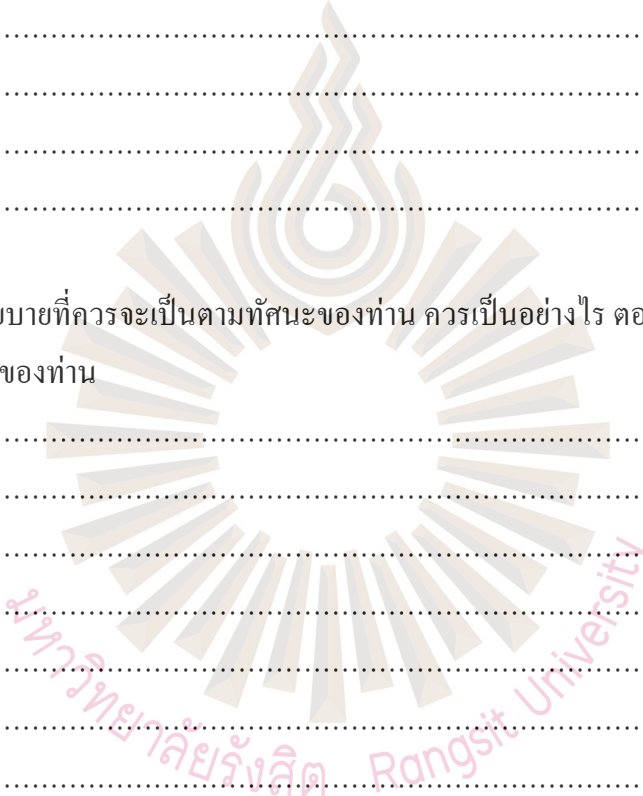
.....

.....

.....

.....

.....





ส่วนที่ 5 มิติด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือการขอทานซ้ำอย่างยั่งยืน

1. ในมุมมองของท่าน คิดว่า “แนวทางการแก้ไขปัญหาคือการขอทานซ้ำ” ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....







รูปที่ ภาคผนวก ง.1 ภาพขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ  
ที่มา ผู้วิจัย 23 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.2 ภาพขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ  
ที่มา ผู้วิจัย 23 พฤษภาคม 2561





รูปที่ ภาคผนวก ง.3 ภาพขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ  
ที่มา ผู้วิจัย 23 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.4 ภาพขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ  
ที่มา ผู้วิจัย 23 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.5 ภาพขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ  
ที่มา ผู้วิจัย 23 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.6 ภาพขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ  
ที่มา ผู้วิจัย 23 พฤษภาคม 2561





รูปที่ ภาคผนวก ง.7 ภาพอาคารพักหลังที่ 1  
ที่มา ผู้วิจัย 24 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.8 ภาพอาคารพักหลังที่ 2  
ที่มา ผู้วิจัย 24 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.9 ภาพอาคารพักหลังที่ 3  
ที่มา ผู้วิจัย 24 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.10 ภาพอาคารพักหลังที่ 4  
ที่มา ผู้วิจัย 24 พฤษภาคม 2561

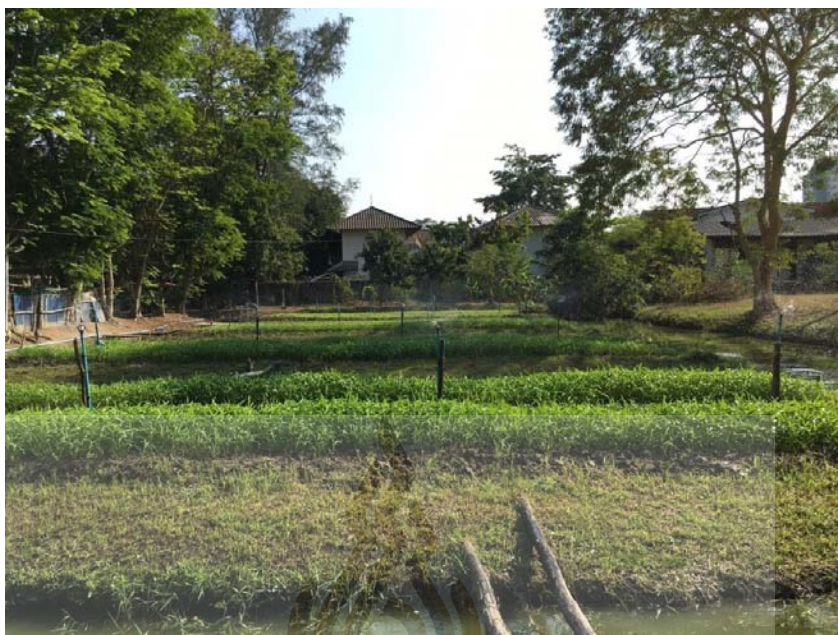




รูปที่ ภาคผนวก ง.11 ภาพอาคารพักหลังที่ 5  
ที่มา ผู้วิจัย 24 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.12 ภาพกิจกรรมการเกษตร ตามโครงการธัญบุรีโมเดล  
ที่มา ผู้วิจัย 24 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.13 พื้นที่เพาะปลูก ตามโครงการชัยบุรีโมเดล  
ที่มา ผู้วิจัย 24 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.14 พื้นที่บ่อเลี้ยงปลา ตามโครงการชัยบุรีโมเดล  
ที่มา ผู้วิจัย 24 พฤษภาคม 2561





รูปที่ ภาคผนวก ง.15 กิจกรรมงานฝีมือ ตามโครงการชัยบุรีโมเดล  
ที่มา ผู้วิจัย 25 พฤษภาคม 2561



รูปที่ ภาคผนวก ง.16 ห้องหัตถกรรม งานฝีมือ ตามโครงการชัยบุรีโมเดล  
ที่มา ผู้วิจัย 25 พฤษภาคม 2561

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	วิษุกรณ์ จุลกะเสียน
วัน เดือน ปีเกิด	28 สิงหาคม 2535
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1), 2557 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, 2561
ทุนการศึกษา	ประเภทเรียนดี ทุนประสิทธิ์-คุณหญิงพัฒนา อุไรรัตน์, ระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต, 2554 ประเภทเรียนดี ทุนประสิทธิ์-คุณหญิงพัฒนา อุไรรัตน์, ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต, 2558
ที่อยู่ปัจจุบัน	49/764 หมู่ 2 ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
สถานที่ทำงาน	สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี, จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักพัฒนาสังคม